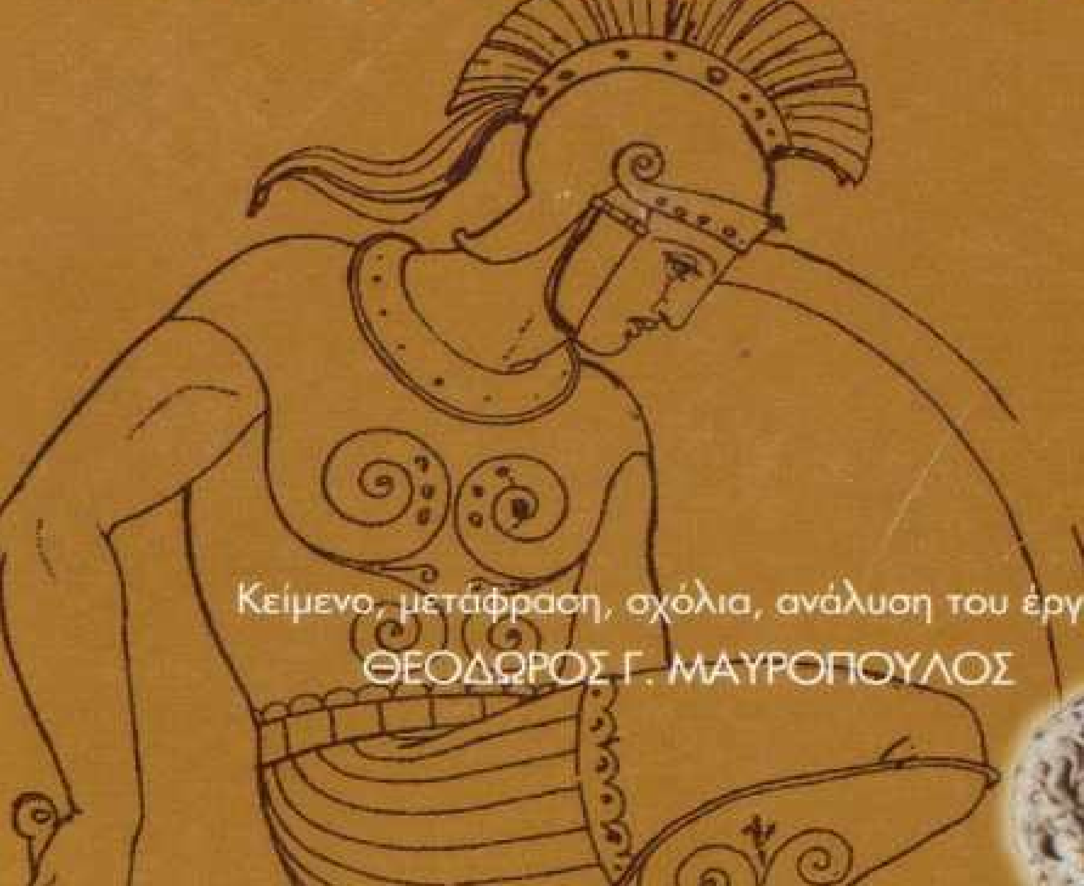
ΤΟ ΒΗΜΑ

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΡΑΜΑΤΙΚΗ ΠΟΙΗΣΗ

ΣΟΦΟΚΛΗΣ

ΦΙΛΟΚΤΗΤΗΣ

Κείμενο, μετάφραση, σχόλια, ανάλυση του έργου:

ΘΕΟΔΩΡΟΣ Γ. ΜΑΥΡΟΠΟΥΛΟΣ

Εκδόσεις ΖΗΤΡΟΣ

ΦΙΛΟΚΤΗΤΗΣ

ΣΟΦΟΚΛΗΣ

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΡΑΜΑΤΙΚΗ ΠΟΙΗΣΗ

Διεύθυνση σειράς: Θ.Γ. Μαυρόπουλος, Κ. Ζήτρος

Μετάφραση, σχόλια, ανάλυση του έργου:
ΘΕΟΔΩΡΟΣ Γ. ΜΑΥΡΟΠΟΥΛΟΣ

Επιμέλεια Έργου: ΝΙΚΟΣ ΛΟΥΚΑΣ

Εικονογράφηση: Λάζαρος Πάντος
Χρυσάνθη Ζάρκα

Εξώφυλλο: Θωμάς Γκινούδης

Σελιδοποίηση: Νίκος Λουκάς

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΖΗΤΡΟΣ

Κεντρική διάθεση

Πλάτωνος 2, 546 31 Θεσσαλονίκη

τηλ.: 2310 270184, 2310 270884, fax: 2310 271766

Υποκατάστημα

Ασκληπιού 6, 106 80 Αθήνα

τηλ.: 210 3626350 fax: 210 3626360

ISBN: 978-960-442-838-0

Ειδική έκδοση, προσφορά για την εκπαίδευση, της εφημερίδας ΤΟ ΒΗΜΑ & των Εκδόσεων ΖΗΤΡΟΣ

Μετάφραση
ΘΕΟΔΩΡΟΣ Γ. ΜΑΥΡΟΠΟΥΛΟΣ

ΤΟ ΒΗΜΑ

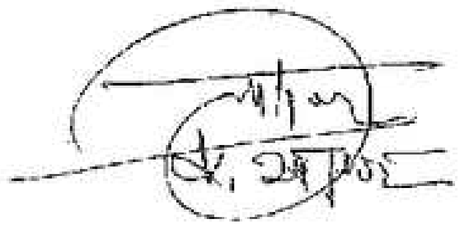
Οι εκδόσεις ΖΗΤΡΟΣ στο πλαίσιο μιας μεγάλης εκδοτικής προσπάθειας να κάνουν προσιτή σε ευρύ πνευματικό κοινό την πνευματική παραγωγή των προγόνων μας, των αρχαίων Ελλήνων και των Βυζαντινών συγγραφέων, ολοκληρώνουν τα διάφορα γραμματειακά είδη.

Στη διετία 2005 - 2006 εκδώσαμε συγκεντρωτικά στη σειρά μας "Μεταφρασμένοι συγγραφείς της αρχαίας ελληνικής γραμματείας" πέντε τόμους μεγάλου σχήματος με όλα τα έργα των μεγάλων δραματικών ποιητών της ελληνικής αρχαιότητας. Η ευρεία αποδοχή της σειράς αυτής μας οδήγησε στην απόφαση να επανεκδώσουμε, πριν ακόμα εξαντληθεί η σειρά, τα δραματικά αυτά έργα αυτοτελή. Σκοπός μας είναι να δώσουμε με το ευσύνοπτο υλικό καθενός από τα πενήντα περίπου έργα της δραματικής ποίησης τη δυνατότητα σ' όσους και σ' όσες θέλουν να κάνουν τις επιλογές τους και να έχουν ευπρόσιτη ποσότητα έντυπου υλικού.

Η ιδιοτυπία της επανέκδοσης αυτής πραγματοποιείται χωρίς την παραμικρή έκπτωση από όσα περιλαμβάνει η αρχική έκδοση. Περιλαμβάνει το σύνολο της εργασίας του συνεργάτη μας φιλολόγου Θεοδώρου Γ.

Μαυροπούλου (εισαγωγή στη δραματική ποίηση της Ελληνικής αρχαιότητας και στον καθένα από τους συγγραφείς της, ευρεία περίληψη κάθε έργου, δόκιμη μετάφραση, πλήρη σχολιασμό και ανάλυση κάθε έργου και θέματα - ερωτήματα για περαιτέρω επεξεργασία κάθε δραματικού έργου, τραγωδίας ή κωμωδίας). Οι καλλιτεχνικές παρεμβάσεις που έχουν γίνει στη μνημειακή αρχική σειρά μας εμπλουτίζονται σ' αυτές τις τμηματικές επανεκδόσεις και με πρόσθετο καλλιτεχνικό υλικό και με πρόσθετη βιβλιογραφία.

Συνδυάζοντας την επιμελημένη επεξεργασία των εξαίρετων αυτών κειμένων λόγου με την καλαίσθητη εμφάνιση των τόμων αυτών, που τους εντάσσουμε τώρα στη σειρά μας "Αρχαίοι συγγραφείς", ευελπιστούμε ότι ανταποκρινόμαστε σ' ένα εικαζόμενο και έκδηλο αίτημα του αναγνωστικού κοινού που παρακολουθεί και στηρίζει την προσπάθειά μας.

Κωνσταντίνος Ζήτρος

Με την όψιμη ενσωμάτωσή μου στο ευρύ σύνολο των άξιων συνεργατών του εκδοτικού οίκου ΖΗΤΡΟΣ είχα τη χαρά στη διετία 2005-2006 να εκτίθεται στο φως της δημοσιότητας ένα τμήμα από τις φιλολογικές εργασίες μου, στην προκείμενη περίπτωση η ενασχόλησή μου με την αρχαία ελληνική δραματική ποίηση. Σε πέντε τόμους μεγάλου σχήματος, εμπλουτισμένους με καλαίσθητες παρεμβάσεις αξιόλογων καλλιτεχνών, εκδόθηκαν τα "άπαντα" του Αισχύλου, του Σοφοκλή, του Ευριπίδη, του Αριστοφάνη, του Μένανδρου.

Οι τόμοι αυτοί εντάχθηκαν στη σειρά "Μεταφρασμένοι συγγραφείς της αρχαίας ελληνικής γραμματείας" του εκδοτικού οίκου. Η σειρά αυτή φιλοξένησε σε τρεις τόμους τις εργασίες μου με το σύνολο της επικής ποίησης (με την Ιλιάδα, την Οδύσσεια, τα έργα του Ησίοδου και τα "Αργοναυτικά" του Απολλώνιου του Ρόδιου). Τώρα με την επανέκδοσή τους εντάσσονται στη σειρά "Αρχαία Ελληνική Δραματική Ποίηση" του εκδοτικού αυτού οίκου και χαρακτηρίζονται από κάποια ιδιοτυπία: Κάθε δραματικό έργο έχει την αυτοτέλειά του· εικαζόμενο ή και ευγενικά διατυπωμένο αίτημα μας οδήγησε σ' αυ-

τές τις αυτοτελείς ευσύνοπτου ποσού εκδόσεις, χωρίς διόλου να μειωθεί η όποια ποιότητα των αρχικών συγκεντρωτικών εκδόσεων· αντίθετα, στις αυτοτελείς αυτές εκδόσεις υπάρχουν πρόσθετες καλλιτεχνικές παρεμβάσεις και πρόσθετη βιβλιογραφία.

Όπως σημειώνω και στην αρχική έκδοση και των επικών και των δραματικών έργων της ελληνικής αρχαιότητας, η δομή των εργασιών μου γίνεται με το ακόλουθο σχήμα: Προηγείται εισαγωγή στα επιμέρους λογοτεχνικά είδη και στους κατά περίπτωση συγγραφείς· ακολουθεί ευρεία περίληψη κάθε έργου· δίνεται η μετάφρασή του σε συνταγμένο νεοελληνικό λόγο χωρίς παρεκκλίσεις από τη διδασκαλία του στα ελληνικά σχολεία· γίνονται τα απαραίτητα σχόλια, με τα οποία εξασφαλίζεται η αυτοδυναμία κάθε τόμου· προτελευταία εντάσσεται η ανάλυση κάθε έργου και έρχεται τελευταίο το τμήμα με θέματα - ερωτήματα για περαιτέρω διερεύνηση κάθε έργου. Ελπίζω το δεύτερο ταξίδι αυτών των εργασιών να είναι εξίσου γόνιμο με τα πρώτο.

Θ. Γ. Μαυρόπουλος

Ευρεία περίληψη, μετάφραση,
σχολιασμός και ανάλυση του έργου,
θέματα-ερωτήματα διδακτικής επεξεργασίας

ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ

Στον «πρόλογο» του έργου (στ. 1-134) συζητούν ο βασιλιάς της Ιθάκης Οδυσσέας και ο γιος του Αχιλλέα Νεοπτόλεμος μπροστά στη σπηλιά όπου μένει ο παρατημένος Φιλοκτήτης από τους Έλληνες στη Λήμνο εξαιτίας κακοφορμισμένης αρρώστιας του ήρωα στην περίοδο του τρωικού πολέμου. Ο Οδυσσέας καταβάλλει προσπάθειες να πείσει τον Νεοπτόλεμο να εκτελέσουν την αποστολή τους, δηλαδή να πάρουν με δόλο από τα χέρια του ήρωα τα τόξα του Ηρακλή, επειδή μόνο μ' αυτά θα κυριευτεί η Τροία. Ο Νεοπτόλεμος εναντιώνεται στην πρόταση αυτή και ζητά να πετύχουν ό,τι επιδιώκουν με την πειθώ ή με τη βία· τελικά η επιχειρηματολογία του Οδυσσέα κάμπτει τον Νεοπτόλεμο και καταστρώνεται ένα σχέδιο δράσης.

Στην «*πάροδο*» (στ. 135-219) ο χορός των ναυτών συζητά με τον Νεοπτόλεμο, καθώς ο Οδυσσέας έχει αποσυρθεί, και εκφράζεται αμοιβαία η συμπόνια για τον απομονωμένο στο νησί ήρωα.

Στο πρώτο «επεισόδιο» (στ. 220-675) βγαίνει ο Φιλοκτήτης και ζητά πληροφορίες από τους επισκέπτες.

Ο Νεοπτόλεμος του δίνει απαντήσεις σύμφωνα με όσα του είχε υποδείξει ο Οδυσσέας και προσποιείται ότι δεν ξέρει τίποτε για το συνομιλητή του. Ο Φιλοκτήτης αναφέρεται στην προσωπική περιπέτειά του, ότι τον εγκατέλειψαν στη Λήμνο οι Έλληνες, επειδή το δαγκωμένο από οχιά πόδι του μύριζε άσχημα, ότι την τροφή του την εξασφαλίζει με δυσκολία, ότι σπάνια φτάνουν ως εκεί ναυτικοί, που πάντως δε δέχονται να τον παν στην πατρίδα του, και καταριέται τους αίτιους των ταλαιπωριών του. Με τη σειρά του ο Νεοπτόλεμος μιλά για τη δική του συμμετοχή στον τρωικό πόλεμο, για το θάνατο του πατέρα του και για την πλαστή αντιδικία του με τον Οδυσσέα και με τους Ατρείδες. Στη συνέχεια της συνομιλίας τους ο Φιλοκτήτης ρωτά και μαθαίνει για πρόσωπα της τρωικής εκστρατείας, ποιοι σκοτώθηκαν και ποιοι ζουν, και ακούει τον Νεοπτόλεμο να λέει ότι γυρίζει στη Σκύρο, την πατρίδα του. Τότε τον θερμοπαρακαλεί να τον πάρει μαζί του, για να μπορεί να γλιτώσει από την οδυνηρή μοναξιά του και να γυρίσει στον τόπο του. Ο χορός των ναυτών συνηγορεί στο αίτημα του Φιλοκτήτη και ο Νεοπτόλεμος δηλώνει ότι δε θα αρνηθεί τη χάρη που ζητιέται. Ο Φιλοκτήτης εκφράζει την ευγνωμοσύνη του προς όλους και θέλει να αποχαιρετήσει τη σπηλιά του δείχνοντας παράλληλα στον Νεοπτόλεμο τις άθλιες συνθήκες της κατοικίας του. Όμως τη στιγμή εκείνη εμφανίζονται

δυο πρόσωπα, από τα οποία το ένα είναι μεταμφιεσμένο σε έμπορο. Ο έμπορος ανακοινώνει στον Νεοπτόλεμο ότι τάχα αυτόν τον κυνηγούν ο Φοίνικας και οι δυο γιοι του Θησέα και ότι ο Οδυσσέας και ο Διομήδης έρχονται, για να μεταφέρουν είτε με την πειθώ είτε με τη βία στην Τροία τον Φιλοκτήτη. Ο Φιλοκτήτης ζητά από τον Νεοπτόλεμο να φύγουν αμέσως· θέλει μόνο να μπουν στη σπηλιά, για να πάρει κάποιο φύλλο που αποκοιμίζει τον πόνο της πληγής του, και είναι πρόθυμος να εμπιστευτεί τα τόξα του στα χέρια του Νεοπτόλεμου.

Στο πρώτο «στάσιμο» (στ. 676-729) ο χορός των ναυτών ελεεινολογεί την τύχη του Φιλοκτήτη που υπέφερε τόσα πολλά στα δέκα χρόνια της σκληρής μοναξιάς του στο ακατοίκητο από ανθρώπους νησί, και τον καλοτυχίζει, που θα γυρίσει πια στην πατρίδα του.

Στο δεύτερο *«επεισόδιο»* (στ. 730-826) ο Φιλοκτήτης υποφέρει από την κρίση της αρρώστιας του, οδύρεται και παρακαλεί τον Νεοπτόλεμο να μην τον αφήσουν φεύγοντας, επειδή η κρίση του είναι παροδική· και επειδή, όπως λέει, μετά την κρίση του έρχεται ύπνος, του παραδίνει τα τόξα του και τον παρακαλεί να μην τα δώσει σε κανέναν· ο Νεοπτόλεμος του το υπόσχεται δίνοντάς του το χέρι του σε ένδειξη εγγύησης και ο Φιλοκτήτης πέφτει σε λίγο σε ύπνο.

Στο δεύτερο *«στάσιμο»* (στ. 827-864) ο χορός των

ναυτών ζητά από τον Νεοπτόλεμο να προχωρήσει στο σχέδιο που έχει καταστρωθεί, όσο ο Φιλοκτήτης είναι βυθισμένος σε ύπνο· ο Νεοπτόλεμος όμως λέει ότι δεν μπορούν να φύγουν μόνο με τα τόξα, που τώρα έχει στα χέρια του, επειδή η θεϊκή εντολή είναι ο Φιλοκτήτης να φέρει στην Τροία τα όπλα του Ηρακλή.

Στο τρίτο *«επεισόδιο»* (στ. 865-1080) ξυπνά από τον ύπνο ο Φιλοκτήτης και ανακουφισμένος από τους πόνους του λέει λόγια ευγνωμοσύνης στον Νεοπτόλεμο και τον παρακαλεί να τον σηκώσει και να φύγουν. Τότε ο Νεοπτόλεμος περιέρχεται σε αμηχανία για το τι θα κάνει στη συνέχεια. Βλέποντάς τον να βρίσκεται στην κατάσταση αυτή ο Φιλοκτήτης τον ρωτά και τελικά μαθαίνει ότι δε θα πάρει πίσω τα τόξα του και ότι πρέπει να τους ακολουθήσει στην Τροία. Τότε ξεσπά σε παράπονο και σε κατηγορίες για τον Νεοπτόλεμο και τον παρακαλεί να του δώσει πίσω τα τόξα του. Ο Νεοπτόλεμος περιέρχεται πάλι σε αμηχανία. Τότε όμως εμφανίζεται ο Οδυσσέας, που και δηλώνει απερίφραστα ότι θα χρησιμοποιήσει βία εναντίον του και διατάζει στους συνοδούς του να τον κρατούν γερά, καθώς ο Φιλοκτήτης έχει απειλήσει ότι θα αυτοκτονήσει. Σφιχτοδεμένος ο Φιλοκτήτης καταριέται τον Οδυσσέα για ό,τι του έκανε και για ό,τι σκοπεύει να του κάνει. Ο Οδυσσέας λέει να τον αφήσουν ελεύθερο και δείχνει ότι δεν τον χρειάζονται, αφού

έχουν τα τόξα του. Ο Φιλοκτήτης στρέφεται προς τον Νεοπτόλεμο, που δείχνει τη διάθεση να καθυστερήσει λίγο την αναχώρηση με την ελπίδα ότι ο Φιλοκτήτης θα αλλάξει την αρχική απόφασή του και φεύγει.

Στο τρίτο *«στάσιμο»* (στ. 1081-1217) ο Φιλοκτήτης ελεεινολογεί τον εαυτό του για τη συνέχεια της ζωής του και καταριέται όποιους μηχανεύτηκαν την υφαρπαγή των τόξων του. Ο χορός του αντιπαρατηρεί ότι η τύχη λειτούργησε όπως λειτούργησε στην περίπτωσή του και ότι δεν πρέπει να ξεστομίζει τέτοιες κατάρες. Ο Φιλοκτήτης ελεεινολογεί και πάλι τον εαυτό του και παρακαλεί το χορό να του δώσει ένα σπαθί ή τσεκούρι, για να αυτοκτονήσει.

Στην *«έξοδο»* του έργου (στ. 1218-1471) έρχονται ο Οδυσσέας και ο Νεοπτόλεμος· σ' ερωτήσεις του πρώτου ο δεύτερος δείχνει ότι μετάνιωσε ειλικρινά, που χρησιμοποίησε δόλο, για να πάρει τα τόξα του Φιλοκτήτη, και ότι θα του τα δώσει πίσω. Ο Οδυσσέας διατυπώνει απειλές, αλλ' ο Νεοπτόλεμος είναι απτόητος και καλεί το Φιλοκτήτη να βγει από τη σπηλιά του. Εκείνος βγαίνει, αλλά παρουσιάζεται δύσπιστος, ωσότου του δίνει πίσω τα τόξα του. Ο Οδυσσέας προσπαθεί να αποτρέψει την ενέργεια αυτή, αλλ' ήδη ο Φιλοκτήτης έχει τα τόξα στα χέρια του και απειλεί τον Οδυσσέα. Ο Νεοπτόλεμος εμποδίζει τον Φιλοκτήτη να χρησιμοποιήσει τα τόξα του. Στη συνέ-

χεια μιλώντας του του λέει πως είναι ανάγκη να πάει μαζί του στην Τροία, όπου μετά την άλωσή της θα τον γιατρέψουν οι δυο γιοι του Ασκληπιού· του λέει ότι η Τροία, κατά τη μαντεία του αιχμάλωτου τρωαδίτη Έλενου, θα κυριευτεί αυτό το καλοκαίρι και προσπαθεί να τον φιλοτιμήσει με τη δόξα που τον περιμένει. Ο Φιλοκτήτης βρίσκεται τώρα σε αμηχανία, διερωτάται πώς θα συνεχίσει να ζει μ' ανθρώπους που μισεί και προτείνει πάλι να φύγουν και οι δυο για τις πατρίδες τους. Ο Νεοπτόλεμος αντιλαμβάνεται ότι δεν μπορεί να μεταπείσει τον Φιλοκτήτη και τον σηκώνει, για να φύγουν. Τότε εμφανίζεται «από μηχανής θεός» ο Ηρακλής και πείθει τον Φιλοκτήτη να πάει στην Τροία.

ΚΕΙΜΕΝΟ - ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

Ἀκτὴ μὲν ἥδε τῆς περιρρύτου χθονὸς
Λήμνου, βροτοῖς ἄστιπτος οὐδ ᾽ οἰκουμένη,
ἔνθ ᾽, ὦ κρατίστου πατρὸς Ἑλλήνων τραφεὶς

Ἀχιλλέως παῖ Νεοπτόλεμε, τὸν Μηλιᾶ
Ποίαντος υἱὸν ἐξέθηκ ᾽ ἐγώ ποτε,

ταχθεὶς τόδ ᾽ ἔρδειν τῶν ἀνασσόντων ὕπο,
νόσῳ καταστάζοντα διαβόρῳ πόδα·
ὅτ ᾽ οὔτε λοιβῆς ἡμὶν οὔτε θυμάτων

παρῆν ἑκήλοις προσθιγεῖν, ἀλλ ᾽ ἀγρίαις
κατεῖχ ᾽ ἀεὶ πᾶν στρατόπεδον δυσφημίαις,
βοῶν, στενάζων. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν τί δεῖ
λέγειν; Ἀκμὴ γὰρ οὐ μακρῶν ἡμῖν λόγων,
μὴ καὶ μάθῃ μ ᾽ ἥκοντα κἀκχέω τὸ πᾶν
σόφισμα, τῷ νιν αὐτίχ ᾽ αἱρήσειν δοκῶ.
Ἀλλ ᾽ ἔργον ἤδη σὸν τὰ λοίφ ᾽ ὑπηρετεῖν
σκοπεῖν θ ᾽ ὅπου ᾽στ ᾽ ἐνταῦθα δίστομος πέτρα

τοιάδ ᾽, ἵν ᾽ ἐν ψύχει μὲν ἡλίου διπλῆ

πάρεστιν ἐνθάκησις, ἐν θέρει δ ᾽ ὕπνον
δι ᾽ ἀμφιτρῆτος αὐλίου πέμπει πνοή·

Αυτή είναι η ακτή της γης που περιβρέχει η θάλασσα,
της Λήμνου, απάτητης από θνητούς κι ακατοίκητης·
εδώ, Νεοπτόλεμε, που σ' ανάθρεψε ο πιο αντρείος πατέρας
απ' όλους τους Έλληνες, ο Αχιλλέας, κάποτε παράτησα
το γιο του Ποίαντα απ' του Μαλιακού κόλπου την περιοχή,
γιατί αυτό μου πρόσταξαν οι αρχηγοί να κάμω,
καθώς από αρρώστια διαβρωτική του έσταζε το πόδι,
τότε που ούτε σπονδές ούτε θυσίες να κάνουμε μπορούσαμε
με την ησυχία μας στους θεούς, αλλά με τις κατάρες του
τις άγριες πάντα όλο το στρατό κρατούσε σε συγκίνηση
φωνάζοντας, στενάζοντας. Όμως και τι χρειάζεται
να λέω αυτά; Δεν έχουμε καιρό για λόγια περιττά,
μην ακούσει πως έχω φτάσει εδώ και χαθούν όλα
τα σχέδιά μου, μ' αυτά που νομίζω πως θα τον πιάσω.
Δική σου πια είναι δουλειά στα υπόλοιπα να βοηθήσεις
και να κοιτάξεις πού βρίσκεται σπήλαιο με δυο ανοίγματα
τέτοια, που τις κρύες μέρες να έχει κανείς και στις δυο μεριές
να καθίσει και τις ζεστές κι από τα δυο ανοίγματα
αέρας δροσερός τον ύπνο να σου φέρνει· λίγο πιο κάτω,

βαιὸν δ ' ἔνερθεν ἐξ ἀριστερᾶς τάχ ' ἂν

ἴδοις ποτὸν κρηναῖον, εἴπερ ἐστὶ σῶν.

Ἅ μοι προσελθὼν σῖγα σήμαιν ' εἴτ ' ἐκεῖ
χῶρον τὸν αὐτὸν τόνδ ' ἔτ ' εἴτ ' ἄλλῃ κυρεῖ,
ὡς τἀπίλοιπα τῶν λόγων σὺ μὲν κλύῃς,
ἐγὼ δὲ φράζω, κοινὰ δ ' ἐξ ἀμφοῖν ἴῃ.

Ἄναξ Ὀδυσσεῦ, τοὔργον οὐ μακρὰν λέγεις·

δοκῶ γὰρ οἷον εἶπας ἄντρον εἰσορᾶν.

Ἄνωθεν ἢ κάτωθεν; Οὐ γὰρ ἐννοῶ.
Τόδ ' ἐξύπερθε· καὶ στίβου γ ' οὐδεὶς κτύπος.

Ὅρα καθ ' ὕπνον μὴ καταυλισθεὶς κυρεῖ.

Ὁρῶ κενὴν οἴκησιν ἀνθρώπων δίχα.
Οὐδ ' ἔνδον οἰκοποιός ἐστί τις τροφή;
Στιπτή γε φυλλὰς ὡς ἐναυλίζοντί τῳ.

Τὰ δ ' ἄλλ ' ἔρημα, κοὐδέν ἐσθ ' ὑπόστεγον;

Αὐτόξυλόν γ ' ἔκπωμα, φλαυρουργοῦ τινος
τεχνήματ ' ἀνδρός, καὶ πυρεῖ ' ὁμοῦ τάδε.

ίσως από τ' αριστερά, μπορείς να δεις νερό από μια βρύση,
αν βέβαια του νερού η πηγή βρίσκεται στη θέση της ακόμη.
Πηγαίνοντας σημάδι κάνε μου σιωπηλά αν είναι εκεί
στο μέρος αυτό ακόμη ή αν κάπου βρίσκεται αλλού,
για να σου πω τα υπόλοιπα και συ να τα ακούσεις
και για να ενεργήσουμε κι οι δυο μαζί παράλληλα.

Οδυσσέα άρχοντα, η δουλειά που λες δεν είναι μακριά μας·
διότι νομίζω πως βλέπω μια σπηλιά όμοια μ' αυτή που είπες.

Προς τα πάνω ή προς τα κάτω; Γιατί εγώ δε βλέπω.

Αυτό εδώ, επάνω· και δεν ακούγεται θόρυβος από περπατησιά.

Πρόσεξε μην έτυχε και το 'στρωσε στον ύπνο μες στο σπήλαιο.

Άδειο βλέπω το σπήλαιο, χωρίς ανθρώπους μέσα.

Μέσα δε βρίσκεται κάποιου νοικοκυριού φροντίδα;

Στρωμένα φύλλα βρίσκονται, σαν κάποιος να μένει μέσα.

Τα άλλα είναι έρημα, τίποτε δεν είναι κάτω από τη στέγη;

Υπάρχει ένα ποτήρι ξύλινο, έργο κάποιου τεχνίτη
που είναι αδέξιος, και μαζί αυτοί εδώ οι πυρόλιθοι.

Κείνου τὸ θησαύρισμα σημαίνεις τόδε.

Ἰοὺ ἰού· καὶ ταῦτά γ᾽ ἄλλα θάλπεται

ῥάκη, βαρείας του νοσηλείας πλέα.
Ἀνὴρ κατοικεῖ τούσδε τοὺς τόπους σαφῶς,
κἄστ᾽ οὐχ ἑκάς που· πῶς γὰρ ἂν νοσῶν ἀνὴρ
κῶλον παλαιᾷ κηρὶ προσβαίη μακράν;

Ἀλλ᾽ ἢ ᾽πὶ φορβῆς νόστον ἐξελήλυθεν
ἢ φύλλον εἴ τι νώδυνον κάτοιδέ που.
Τὸν οὖν παρόντα πέμψον εἰς κατασκοπήν,

μὴ καὶ λάθῃ με προσπεσών· ὡς μᾶλλον ἂν

ἕλοιτό μ᾽ ἢ τοὺς πάντας Ἀργείους λαβεῖν.
Ἀλλ᾽ ἔρχεταί τε καὶ φυλάξεται στίβος.
Σὺ δ᾽, εἴ τι χρῄζεις, φράζε δευτέρῳ λόγῳ.

Ἀχιλλέως παῖ, δεῖ σ᾽ ἐφ᾽ οἷς ἐλήλυθας
γενναῖον εἶναι, μὴ μόνον τῷ σώματι,
ἀλλ᾽ ἤν τι καινὸν ὧν πρὶν οὐκ ἀκήκοας
κλύῃς, ὑπουργεῖν, ὡς ὑπηρέτης πάρει.

Τί δῆτ᾽ ἄνωγας;
Τὴν Φιλοκτήτου σε δεῖ

Εννοείς πως αυτό είναι το νοικοκυριό εκείνου
του ανθρώπου.
Ουφ, ουφ! Κι αυτά άλλα κουρέλια στον ήλιο
ξεραίνονται
γεμάτα από τη βαριά ακαθαρσία της αρρώστιας του.
Ο άνθρωπος σίγουρα σ' αυτά τα μέρη κατοικεί
και δεν είναι κάπου μακριά· γιατί πώς ένας άρρωστος
στο πόδι από παλιά αρρώστια θα μπορούσε να πάει
μακριά;
Αλλ' έχει βγει ή για να προμηθευτεί τροφή και να γυρίσει
ή για κάποιο βότανο, αν κάτι καταπραϋντικό κάπου ξέρει.
Στείλε λοιπόν για κατασκόπευση αυτόν που μαζί
σου έχεις,
μη βρεθεί, χωρίς να το αντιληφτώ, μπροστά μου·
γιατί αυτός
εμένα θα ήθελε να πιάσει παρά όλους τους Έλληνες μαζί.
Όμως πηγαίνει και ο δρόμος θα φυλαχτεί καλά.
Και συ, αν κάτι χρειάζεσαι, πες μου το
συμπληρωματικά.
Του Αχιλλέα γιε, πρέπει, εδώ που έφτασες, άξιος
να φανείς, κι όχι μόνο στη δύναμη, αλλά κι αν κάτι
που πριν δεν άκουσες καινούριο τώρα ακούς,
πρόθυμα να το εκτελείς, γιατί δίπλα μου σε έχω
συνεργάτη.
Λοιπόν τι μου προστάζεις;
Του Φιλοκτήτη την ψυχή

ψυχὴν ὅπως δόλοισιν ἐκκλέψεις λέγων.
Ὅταν σ ᾿ ἐρωτᾷ τίς τε καὶ πόθεν πάρει,
λέγειν, Ἀχιλλέως παῖς· τόδ ᾿ οὐχὶ κλεπτέον·

πλεῖς δ ᾿ ὡς πρὸς οἶκον, ἐκλιπὼν τὸ ναυτικὸν

στράτευμ ᾿ Ἀχαιῶν, ἔχθος ἐχθήρας μέγα,

οἵ σ ᾿ ἐν λιταῖς στείλαντες ἐξ οἴκων μολεῖν,

μόνην ἔχοντες τήνδ ᾿ ἅλωσιν Ἰλίου;
οὐκ ἠξίωσαν τῶν Ἀχιλλείων ὅπλων
ἐλθόντι δοῦναι κυρίως αἰτουμένῳ,

ἀλλ ᾿ αὔτ ᾿ Ὀδυσσεῖ παρέδοσαν· λέγων ὅσ ᾿ ἂν
θέλῃς καθ ᾿ ἡμῶν ἔσχατ ᾿ ἐσχάτων κακά.
Τούτῳ γὰρ οὐδέν μ ᾿ ἀλγυνεῖς· εἰ δ ᾿ ἐργάσει
μὴ ταῦτα, λύπην πᾶσιν Ἀργείοις βαλεῖς.

Εἰ γὰρ τὰ τοῦδε τόξα μὴ ληφθήσεται,
οὐκ ἔστι πέρσαι σοι τὸ Δαρδάνου πέδον.
Ὡς δ ᾿ ἔστ ᾿ ἐμοὶ μὲν οὐχί, σοὶ δ ᾿ ὁμιλία
πρὸς τόνδε πιστὴ καὶ βέβαιος, ἔκμαθε.
Σὺ μὲν πέπλευκας οὔτ ᾿ ἔνορκος οὐδενὶ
οὔτ ᾿ ἐξ ἀνάγκης οὔτε τοῦ πρώτου στόλου·

πρέπει να ξεγελάσεις με τα λόγια που θα λες.
Όταν σ' ερωτά ποιος είσαι κι από πού έχεις έρθει,
πες πως είσαι του Αχιλλέα γιος -αυτό δεν πρέπει να
το κρύψεις-
και πως στον τόπο σου γυρίζεις εγκαταλείποντας
των Ελλήνων
το ναυτικό στρατόπεδο, καθώς πολύ αυτούς έχεις
μισήσει,
που με παρακάλια απ' το σπίτι σου σε ξεσήκωσαν
να ρθεις,
επειδή σε σένα μόνο στήριζαν την άλωση της Τροίας,
κι όμως άξιο δε σε έκριναν για του Αχιλλέα τα όπλα,
όταν ήρθες και ζητούσες δικαιωματικά να σου τα
δώσουν,
αλλά στον Οδυσσέα τα έδωσαν· και λέγε εναντίον μου
όσα θέλεις, ακόμη και τις χειρότερες βρισιές.
Διότι καμιά απ' αυτές δε θα με στενοχωρήσει· αντίθετα,
αν δεν κάνεις αυτά, λύπη σ' όλους τους Έλληνες θα
δώσεις.
Διότι, αν τα τόξα του στα χέρια μας δεν πάρουμε,
τη χώρα του Δάρδανου να κουρσέψεις δεν μπορείς.
Και ξέρε πως συντροφιά αξιόπιστη και σίγουρη
μαζί του να κάνω δεν μπορώ, ενώ εσύ μπορείς.
Συ ταξίδεψες για τον πόλεμο αδέσμευτος με όρκο
κι ούτε εξαναγκασμένος κι ούτε με την πρώτη
αποστολή·

ἐμοὶ δὲ τούτων οὐδέν ἐστ ᾿ ἀρνήσιμον.
Ὥστ ᾿ εἴ με τόξων ἐγκρατὴς αἰσθήσεται,
ὄλωλα καὶ σὲ προσδιαφθερῶ ξυνών.
Ἀλλ ᾿ αὐτὸ τοῦτο δεῖ σοφισθῆναι, κλοπεὺς
ὅπως γενήσει τῶν ἀνικήτων ὅπλων.
Ἔξοιδα, παῖ, φύσει σε μὴ πεφυκότα
τοιαῦτα φωνεῖν μηδὲ τεχνᾶσθαι κακά·
ἀλλ ᾿ ἡδὺ γάρ τι κτῆμα τῆς νίκης λαβεῖν,
τόλμα· δίκαιοι δ ᾿ αὖθις ἐκφανούμεθα.
Νῦν δ ᾿ εἰς ἀναιδὲς ἡμέρας μέρος βραχὺ
δός μοι σεαυτόν, κᾆτα τὸν λοιπὸν χρόνον

κέκλησο πάντων εὐσεβέστατος βροτῶν.
Ἐγὼ μὲν οὓς ἂν τῶν λόγων ἀλγῶ κλύων,
Λαερτίου παῖ, τούσδε καὶ πράσσειν στυγῶ·
ἔφυν γὰρ οὐδὲν ἐκ τέχνης πράσσειν κακῆς,

οὔτ ᾿ αὐτὸς οὔθ ᾿, ὥς φασιν, οὑκφύσας ἐμέ.

Ἀλλ ᾿ εἴμ ᾿ ἑτοῖμος πρὸς βίαν τὸν ἄνδρ ᾿ ἄγειν
καὶ μὴ δόλοισιν· οὐ γὰρ ἐξ ἑνὸς ποδὸς
ἡμᾶς τοσούσδε πρὸς βίαν χειρώσεται.
Πεμφθείς γε μέντοι σοὶ ξυνεργάτης ὀκνῶ
προδότης καλεῖσθαι· βούλομαι δ ᾿, ἄναξ, καλῶς
δρῶν ἐξαμαρτεῖν μᾶλλον ἢ νικᾶν κακῶς.
Ἐσθλοῦ πατρὸς παῖ, καὐτὸς ὢν νέος ποτὲ

ενώ τίποτε απ' όλα αυτά να αρνηθώ δεν μπορώ εγώ.
Κι έτσι, αν έχοντας τα τόξα του μ' αντιληφτεί,
κι εγώ χάνομαι και στο χαμό μαζί και σένα παίρνω.
Όμως να σοφιστούμε πρέπει αυτό ακριβώς, πώς
θα κλέψεις τα όπλα τα ανίκητα του ανθρώπου αυτού:
Ξέρω καλά, παιδί μου, πως δεν είναι στη φύση σου
τέτοια να λες και πανουργίες ο νους σου να σοφίζεται·
όμως τόλμησε· γιατί είναι ευχάριστο τη νίκη να κερδίσεις·
αργότερα πάλι εμείς δίκαιοι πως είμαστε θα δείξουμε.
Τώρα για πράξη άπρεπη για λίγη ώρα της μέρας αυτής
τον εαυτό σου δώσε μου κι έπειτα στην υπόλοιπη
    ζωή σου
ας σε λεν τον πιο ευσεβή απ' όλους τους ανθρώπους.

Εγώ τα λόγια που με πειράζουν να τα ακούω,
του Λαέρτη γιε, μισώ και να τα εκτελώ·
διότι από τη φύση μου δεν κάνω τίποτε με
    τέχνασμα κακό
ούτ' εγώ ούτε, όπως λεν, κι αυτός που μ' έφερε
    στον κόσμο.
Αλλ' είμαι πρόθυμος με βία τον άνθρωπο να σύρω
κι όχι με δόλους· γιατί αυτός με το ένα πόδι του
εμάς, που τόσοι είμαστε, με βία δε θα νικήσει.
Αφού όμως με έστειλαν μαζί σου συνεργάτη, διστάζω
προδότης να λέγομαι· θέλω, βασιλιά μου, ν' αποτύχω
κάνοντας έντιμη ενέργεια παρά μ' άτιμη να νικήσω.

Αντρείου πατέρα γιε, κι εγώ όταν ήμουν νέος

γλῶσσαν μὲν ἀργόν, χεῖρα δ᾽ εἶχον ἐργάτιν·
νῦν δ᾽ εἰς ἔλεγχον ἐξιὼν ὁρῶ βροτοῖς
τὴν γλῶσσαν, οὐχὶ τἄργα, πάνθ᾽ ἡγουμένην.
Τί μ᾽ οὖν ἄνωγας ἄλλο πλὴν ψευδῆ λέγειν;

Λέγω σ᾽ ἐγὼ δόλῳ Φιλοκτήτην λαβεῖν.
Τί δ᾽ ἐν δόλῳ δεῖ μᾶλλον ἢ πείσαντ᾽ ἄγειν;

Οὐ μὴ πίθηται· πρὸς βίαν δ᾽ οὐκ ἂν λάβοις.

Οὕτως ἔχει τι δεινὸν ἰσχύος θράσος;
Ἰούς γ᾽ ἀφύκτους καὶ προπέμποντας φόνον.

Οὐκ ἆρ᾽ ἐκείνῳ γ᾽ οὐδὲ προσμῖξαι θρασύ;

Οὔ, μὴ δόλῳ λαβόντα γ᾽, ὡς ἐγὼ λέγω.

Οὐκ αἰσχρὸν ἡγεῖ δῆτα τὸ ψευδῆ λέγειν;

Οὔκ, εἰ τὸ σωθῆναί γε τὸ ψεῦδος φέρει.
Πῶς οὖν βλέπων τις ταῦτα τολμήσει λακεῖν;

Ὅταν τι δρᾷς εἰς κέρδος, οὐκ ὀκνεῖν πρέπει.

Κέρδος δ᾽ ἐμοὶ τί τοῦτον ἐς Τροίαν μολεῖν;

κάποτε,
είχα λίγα τα λόγια μου και δραστήριο το χέρι μου.
Τώρα όμως που πείρα κέρδισα βλέπω πως σ' όλα
η γλώσσα τους ανθρώπους οδηγεί κι όχι τα έργα.

Λοιπόν τι άλλο με παρακινείς παρά να λέω ψέματα;

Σου λέω με δόλο το Φιλοκτήτη να συλλάβεις.

Γιατί πρέπει με δόλο να τον σύρω κι όχι πείθοντάς τον;

Δε θα πειστεί· και με τη βία να τον πιάσεις δεν μπορείς.

Τόσο μεγάλη πεποίθηση στη δύναμή του έχει;

Έχει βέλη που δεν ξαστοχούν και που σκορπούν το θάνατο.

Επομένως δεν είναι παράτολμο και να τον πλησιάσει κανείς;

Όχι, αν με δόλο τον πιάσει κανείς, όπως εγώ σου λέω.

Δε νομίζεις λοιπόν πως είναι άσχημο να λέμε ψέματα;

Όχι, αν το ψέμα οδηγεί κάποιον στη σωτηρία.

Πώς λοιπόν βλέποντάς τον θα τολμήσει κάποιος να πει αυτά;

Όταν κάνεις κάτι, για να κερδίσεις, δεν πρέπει να διστάζεις.

Ποιο θα είναι το κέρδος μου να έρθει αυτός

Αἱρεῖ τὰ τόξα ταῦτα τὴν Τροίαν μόνα.
Οὐκ ἄρ ' ὁ πέρσων, ὡς ἐφάσκετ ', εἴμ ' ἐγώ;

Οὔτ ' ἂν σὺ κείνων χωρὶς οὔτ ' ἐκεῖνα σοῦ.
Θηρατέ ' οὖν γίγνοιτ ' ἄν, εἴπερ ὧδ ' ἔχει.

Ὡς τοῦτό γ ' ἔρξας δύο φέρει δωρήματα.
Ποίω; Μαθὼν γὰρ οὐκ ἂν ἀρνοίμην τὸ δρᾶν.
Σοφός τ ' ἂν αὐτὸς κἀγαθὸς κεκλῇ ' ἅμα.
Ἴτω· ποήσω, πᾶσαν αἰσχύνην ἀφείς.

Ἦ μνημονεύεις οὖν ἅ σοι παρήνεσα;

Σάφ ' ἴσθ ', ἐπείπερ εἰσάπαξ συνήνεσα.

Σὺ μὲν μένων νυν κεῖνον ἐνθάδ ' ἐκδέχου,
ἐγὼ δ ' ἄπειμι, μὴ κατοπτευθῶ παρών,

καὶ τὸν σκοπὸν πρὸς ναῦν ἀποστελῶ πάλιν.
Καὶ δεῦρ ', ἐάν μοι τοῦ χρόνου δοκῆτέ τι
κατασχολάζειν, αὖθις ἐκπέμψω πάλιν
τοῦτον τὸν αὐτὸν ἄνδρα, ναυκλήρου τρόποις
μορφὴν δολώσας, ὡς ἂν ἀγνοία προσῇ·
οὗ δῆτα, τέκνον, ποικίλως αὐδωμένου
δέχου τὰ συμφέροντα τῶν ἀεὶ λόγων.

στην Τροία;

Μόνο αυτά τα τόξα την Τροία θα κουρσέψουν.

Λοιπόν δεν είμαι εγώ, όπως λέγατε, αυτός που θα την κούρσευε;

Ούτε συ χωρίς εκείνα ούτε εκείνα χωρίς εσένα.

Πρέπει να τα πάρουμε λοιπόν, αν έτσι είναι τα πράγματα.

Διότι, αν το κάνεις αυτό, κερδίζεις δυο ωφέλειες.

Ποιες; Αν μάθω, να το κάνω δε θ' αρνηθώ.

Θα λέγεσαι παράλληλα και ικανός κι αντρείος.

Ας γίνει· θα το κάνω κάθε ντροπή αφήνοντας στην άκρη.

Στ' αλήθεια, έχεις στο νου σου τις συμβουλές που σου έδωσα;

Να είσαι σίγουρος, αφού μια φορά σου το υποσχέθηκα.

Μένοντας λοιπόν εδώ συ περίμενε εκείνον
κι εγώ θα φύγω, μήπως με δει από ψηλά μαζί σου
να είμαι,
και τον κατάσκοπο πίσω θα στείλω στο καράβι.
Κι εδώ, αν μου φανείτε πως πολύ έχετε αργήσει,
πάλι θα στείλω τον άνθρωπο αυτό, αφού περίτεχνα
αλλάξω τη μορφή του, να μοιάζει σαν καραβοκύρης,
για να φτάσει κοντά σας χωρίς να τον αναγνωρίσετε.
Λοιπόν, παιδί μου, όταν αυτός με δόλο θα μιλάει,
απ' τα λόγια του να δέχεσαι μόνο όσα θα σου

Ἐγὼ δὲ πρὸς ναῦν εἶμι, σοὶ παρεὶς τάδε·

Ἑρμῆς δ ᾿ ὁ πέμπων δόλιος ἡγήσαιτο νῷν

Νίκη τ ᾿ Ἀθάνα Πολιάς, ἣ σῴζει μ ᾿ ἀεί.

Τί χρὴ τί χρή με, δέσποτ ᾿, ἐν ξένᾳ ξένον
στέγειν ἢ τί λέγειν πρὸς ἄνδρ ᾿ ὑπόπταν;
Φράζε μοι. Τέχνα γὰρ
τέχνας ἑτέρας προύχει
καὶ γνώμα παρ ᾿ ὅτῳ τὸ θεῖον
Διὸς σκῆπτρον ἀνάσσεται.
Σὲ δ ᾿, ὦ τέκνον, τόδ ᾿ ἐλήλυθεν
πᾶν κράτος ὠγύγιον· τό μοι ἔννεπε
τί σοι χρεὼν ὑπουργεῖν.
Νῦν μέν, ἴσως γὰρ τόπον ἐσχατιαῖς
προσιδεῖν ἐθέλεις ὄντινα κεῖται,
δέρκου θαρσῶν· ὁπόταν δὲ μόλῃ
δεινὸς ὁδίτης, τῶνδ ᾿ οὐκ μελάθρων
πρὸς ἐμὴν αἰεὶ χεῖρα προχωρῶν
πειρῶ τὸ παρὸν θεραπεύειν.

συμφέρουν.
Προς το καράβι πάω εγώ αφήνοντας σ' εσένα αυτά·
ο Ερμής
ο δολερός που μας ξεπροβοδίζει ας οδηγεί κι η
νικηφόρα
προστάτισσα Αθηνά, που εμένα πάντοτε με κρατά
γερό.

Τι πρέπει, τι πρέπει, αφέντη, ξένος σε ξένο τόπο
να κρύβω ή να λέω σε άνθρωπο που έχει υποψίες;
Λέγε μου.
Διότι ξεπερνά κάθε άλλη επινοητικότητα
η επινοητικότητα κι η φρόνηση εκείνου που κρατά
στα χέρια του το θεϊκό σκήπτρο του Δία.
Σε σένα, παιδί μου, έχει φτάσει όλη αυτή
η παμπάλαιη εξουσία· γι' αυτό πες μου
σε τι χρειάζεσαι να σε υπηρετήσω.

Τώρα με θάρρος κοίταζε· γιατί ίσως θέλεις
να δεις τον τόπο τον απόμερο
όπου μένει· όταν όμως έρθει
ο τρομερός οδοιπόρος, προχωρώντας
πάντα απ' το σπήλαιο όπου το χέρι μου θα δείχνει
προσπάθησε να εξυπηρετείς την άμεση ανάγκη.

Μέλον πάλαι μέλημά μοι λέγεις, ἄναξ,

φρουρεῖν ὄμμ ᾿ ἐπὶ σῷ μάλιστα καιρῷ·

νῦν δέ μοι λέγ ᾿, αὐλὰς
ποίας ἔνεδρος ναίει
καὶ χῶρον τίν ᾿ ἔχει. Τὸ γάρ μοι
μαθεῖν οὐκ ἀποκαίριον,
μὴ προσπεσών με λάθῃ ποθέν·
τίς τόπος ἢ τίς ἕδρα; Τίν ᾿ ἔχει στίβον,

ἔναυλον ἢ θυραῖον;
Οἶκον μὲν ὁρᾷς τόνδ ᾿ ἀμφίθυρον
πετρίνης κοίτης.
Ποῦ γὰρ ὁ τλήμων αὐτὸς ἄπεστιν;
Δῆλον ἔμοιγ ᾿ ὡς φορβῆς χρείᾳ
στίβον ὀγμεύει τῇδε πέλας που.
Ταύτην γὰρ ἔχειν βιοτῆς αὐτὸν
λόγος ἐστὶ φύσιν, θηροβολοῦντα
πτηνοῖς ἰοῖς στυγερὸν στυγερῶς,
οὐδέ τιν ᾿ αὐτῷ
παιῶνα κακῶν ἐπινωμᾶν.

Οἰκτίρω νιν ἔγωγ ᾿, ὅπως,
μή του κηδομένου βροτῶν

Βασιλιά μου, μου μιλάς για φροντίδα που έχω
από παλιά,
δηλαδή να φρουρώ άγρυπνα για ό,τι είναι για σένα
πιο καλό.
Πες μου όμως τώρα
σε ποια μέρη μένει μόνιμα
και σε ποιο χώρο προσωρινά.
Διότι μου είναι χρήσιμο να ξέρω αυτό,
μήπως μου πέσει από κάπου χωρίς να τον νιώσω,
ποιος είναι ο τόπος του, ποια η κατοικία του, ποιο
δρόμο παίρνει,
μέσα στη σπηλιά ή έξω απ' αυτήν.
Βλέπεις αυτό εδώ το σπήλαιο
το πέτρινο με τα δυο ανοίγματα.
Πού βρίσκεται ο ίδιος ο δύστυχος;
Μου φαίνεται πως από έλλειψη τροφής
σέρνεται στο δρόμο αυτό κάπου κοντά.
Διότι λεν πως αυτός είναι ο τρόπος της ζωής του,
να κυνηγάει ζώα άγρια
με βέλη φτερωτά κατάκοπος με μόχθο,
και πως κανείς δε βρίσκεται
να τον ανακουφίσει απ' τα δεινά του.

Τον λυπάμαι εγώ βέβαια πώς,
χωρίς κανείς να τον φροντίζει,

μηδὲ ξύντροφον ὄμμ᾽ ἔχων,
δύστανος, μόνος ἀεί,
νοσεῖ μὲν νόσον ἀγρίαν,
ἀλύει δ᾽ ἐπὶ παντί τῳ
χρείας ἱσταμένῳ.
Πῶς ποτε πῶς δύσμορος ἀντέχει;
Ὦ παλάμαι θεῶν,
ὦ δύστανα γένη βροτῶν,
οἷς μὴ μέτριος αἰών.

Οὗτος πρωτογόνων ἴσως
οἴκων οὐδενὸς ὕστερος,
πάντων ἄμμορος ἐν βίῳ
κεῖται μοῦνος ἀπ᾽ ἄλλων,
στικτῶν ἢ λασίων μετὰ
θηρῶν, ἔν τ᾽ ὀδύναις ὁμοῦ
λιμῷ τ᾽ οἰκτρός, ἀνήκεστα μεριμνήματ᾽ ἔχων·
ὀρεία δ᾽ ἀθυρόστομος
ἀχὼ τηλεφανὴς πικραῖς
οἰμωγαῖς ὑπακούει.
Οὐδὲν τούτων θαυμαστὸν ἐμοί·
θεῖα γάρ, εἴπερ κἀγώ τι φρονῶ,
καὶ τὰ παθήματα κεῖνα πρὸς αὐτὸν
τῆς ὠμόφρονος Χρύσης ἐπέβη,
καὶ νῦν ἃ πονεῖ δίχα κηδεμόνων,

χωρίς μάτια σύντροφου να τον βλέπουν,
ο δύστυχος, πάντα μόνος του,
από άγρια αρρώστια βασανίζεται
και τα χάνει σε κάθε ανάγκη
που προβάλλει.
Πώς τελοσπάντων, πώς ο δύστυχος αντέχει;
Ω, δυνατοί θεοί,
ω, δύστυχα γένη θνητών,
όσων η ζωή δεν είναι σύμφωνη με το μέτρο!

Αυτός αν και δεν είναι ίσως κατώτερος από κανέναν
απ' όσους από ονομαστές οικογένειες προέρχονται,
στερημένος απ' όλα στη ζωή του
βρίσκεται μόνος απ' τους άλλους μακριά
μαζί με παρδαλά ή άγρια
θεριά, αξιολύπητος και για τους πόνους
και για την πείνα του, έχοντας αγιάτρευτες έγνοιες.
Μόνο η αθυρόστομη ηχώ,
που από μακριά ακούεται
τους πικρούς του στεναγμούς αντιλαλεί.
Τίποτε απ' αυτά δε μου είναι παράξενο.
Γιατί, αν κι εγώ έχω κάποια φρόνηση,
θεϊκά είναι και τα παθήματά του εκείνα
που τον βρήκαν στη σκληρή Χρύση
και όσα βάσανα τώρα έχει χωρίς να τον νοιάζεται
κανείς

οὐκ ἔσθ ' ὡς οὐ θεῶν του μελέτη
τοῦ μὴ πρότερον τόνδ ' ἐπὶ Τροίᾳ
τεῖναι τὰ θεῶν ἀμάχητα βέλη,
πρὶν ὅδ ' ἐξήκοι χρόνος, ᾧ λέγεται
χρῆναί σφ ' ὑπὸ τῶνδε δαμῆναι.

Εὔστομ ' ἔχε, παῖ.
Τί τόδε;
Προυφάνη κτύπος,
φωτὸς σύντροφος ὡς τειρομένου του,
ἤ που τῇδ ' ἢ τῇδε τόπων.
Βάλλει βάλλει μ ' ἐτύμα
φθογγά του στίβον κατ ' ἀνάγκαν
ἕρποντος, οὐδέ με λάθει
βαρεῖα τηλόθεν αὐδὰ τρυσάνωρ·
διάσημα γὰρ θρηνεῖ.
Ἀλλ ' ἔχε, τέκνον,

Λέγ ' ὅ τι.
Φροντίδας νέας.
Ὡς οὐκ ἔξεδρος, ἀλλ ' ἔντοπος ἀνήρ,

οὐ μολπὰν σύριγγος ἔχων,
ὡς ποιμὴν ἀγροβότας,
ἀλλ ' ἤ που πταίων ὑπ ' ἀνάγκας
βοᾷ τηλωπὸν ἰωάν,

δε γίνονται χωρίς θέληση κάποιου θεού,
για να μην τεντώσει τ' ανίκητα βέλη των θεών
αυτός ενάντια στην Τροία,
προτού να φτάσει ο καιρός που λεν
πως πρέπει αυτή απ' αυτά να πέσει δαμασμένη.

Παιδί μου, σώπασε.
Τι συμβαίνει;
Ακούστηκε βόγγος
σαν από άνθρωπο που είναι πονεμένος
ή κάπου εδώ ή κάπου εκεί.
Χτυπά στ' αυτιά μου, χτυπά στ' αυτιά μου
καθαρός ο βόγγος κάποιου που με δυσκολία
στο δρόμο σέρνεται και δε μου ξεφεύγει
η βαριά βασανιστική φωνή από μακριά·
διότι θρηνεί καθαρά.
Όμως στάσου, παιδί μου.

Λέγε τι θέλεις.
Καινούριες έγνοιες·
διότι ο άνθρωπος δεν είναι έξω, αλλά μέσα στο
σπίτι του·
δε βγάζει μελωδικό ήχο φλογέρας,
όπως βοσκός που στα χωράφια ζει,
αλλ' ή γιατί κάπου σκοντάφτοντας αναγκαστικά
φωνάζει με φωνή που από μακριά ακούεται ή γιατί

ἢ ναὸς ἄξενον αὐγάζων ὅρμον·

προβοᾷ τι γὰρ δεινόν.

Ἰὼ ξένοι,
τίνες ποτ᾽ ἐς γῆν τήνδε κἀκ ποίας πάτρας
κατέσχετ᾽ οὔτ᾽ εὔορμον οὔτ᾽ οἰκουμένην;
Ποίας ἂν ὑμᾶς πατρίδος ἢ γένους ποτὲ
τύχοιμ᾽ ἂν εἰπών; Σχῆμα μὲν γὰρ Ἑλλάδος
στολῆς ὑπάρχει προσφιλεστάτης ἐμοί·
φωνῆς δ᾽ ἀκοῦσαι βούλομαι· καὶ μή μ᾽ ὄκνῳ
δείσαντες ἐκπλαγῆτ᾽ ἀπηγριωμένον,
ἀλλ᾽ οἰκτίσαντες ἄνδρα δύστηνον, μόνον,
ἔρημον ὧδε κἄφιλον κακούμενον,
φωνήσατ᾽, εἴπερ ὡς φίλοι προσήκετε.
Ἀλλ᾽ ἀνταμείψασθ᾽· οὐ γὰρ εἰκὸς οὔτ᾽ ἐμὲ
ὑμῶν ἁμαρτεῖν τοῦτό γ᾽ οὔθ᾽ ὑμᾶς ἐμοῦ.
Ἀλλ᾽, ὦ ξέν᾽, ἴσθι τοῦτο πρῶτον, οὕνεκα
Ἕλληνές ἐσμεν· τοῦτο γὰρ βούλει μαθεῖν.
Ὦ φίλτατον φώνημα· φεῦ τὸ καὶ λαβεῖν
πρόσφθεγμα τοιοῦδ᾽ ἀνδρὸς ἐν χρόνῳ μακρῷ.
Τίς σ᾽, ὦ τέκνον, προσέσχε, τίς προσήγαγεν
χρεία; Τίς ὁρμή; Τίς ἀνέμων ὁ φίλτατος;

βλέπει του πλοίου τ' αγκυροβόλημα στ' αφιλόξενο
λιμάνι.
Βέβαια για κάποιο φοβερό προμήνυμα είναι η φωνή
του.

Ω, ξένοι,
ποιοι τελοσπάντων και από ποιαν ανάγκη σ' αυτή τη γη
αράξατε που ούτε λιμάνι καλό ούτε κατοίκους έχει;
Ποια αν πω πατρίδα σας πως είναι και γενιά σας,
θα πετύχαινα; Η φορεσιά σας είναι ελληνική,
που σε μένα είναι κάτι πολύ αγαπητό· όμως
θέλω ν' ακούσω τη φωνή σας· μη από δισταγμό
φοβισμένοι τα χάσετε μπρος σ' όψη αγριεμένου,
αλλά πονώντας έναν άνθρωπο δύστυχο, μόνο,
έρημο έτσι και που βασανίζεται χωρίς να έχει φίλους,
μιλήστε μου, αν βέβαια σαν φίλοι έχετε ρθει.
Δώστε μου απάντηση· διότι δεν είναι σωστό ούτε εγώ
να μην το πετύχω από σας ούτε σεις από μένα.

Ξένε μου, πρώτα πρώτα μάθε αυτό, ότι είμαστε
Έλληνες· γιατί συ αυτό θέλεις να μάθεις από μας.

Ω, πολυαγάπητη φωνή! Αλίμονο, είναι ευχάριστο
να ακούς Έλληνα φωνή ύστερα από πολύν καιρό.
Ποια ανάγκη, παιδί μου, σ' οδήγησε, σ' έκανε
ν' αράξεις εδώ; Ποια ορμή; Ποιος άνεμος πολύ
αγαπητός;

Γέγωνέ μοι πᾶν τοῦθ ', ὅπως εἰδῶ τίς εἶ.
Ἐγὼ γένος μέν εἰμι τῆς περιρρύτου

Σκύρου· πλέω δ ' ἐς οἶκον· αὐδῶμαι δὲ παῖς
Ἀχιλλέως, Νεοπτόλεμος. Οἶσθα δὴ τὸ πᾶν.
Ὦ φιλτάτου παῖ πατρός, ὦ φίλης χθονός,

ὦ τοῦ γέροντος θρέμμα Λυκομήδους, τίνι
στόλῳ προσέσχες τήνδε γῆν πόθεν πλέων;

Ἐξ Ἰλίου τοι δὴ τανῦν γε ναυστολῶ.

Πῶς εἶπας; Οὐ γὰρ δὴ σύ γ ' ἦσθα ναυβάτης
ἡμῖν κατ ' ἀρχὴν τοῦ πρὸς Ἴλιον στόλου.
Ἦ γὰρ μετέσχες καὶ σὺ τοῦδε τοῦ πόνου;

Ὦ τέκνον, οὐ γὰρ οἶσθά μ ' ὅντιν ' εἰσορᾷς;

Πῶς γὰρ κάτοιδ ' ὅν γ ' εἶδον οὐδεπώποτε;

Οὐδ ' ὄνομ ' ἄρ ' οὐδὲ τῶν ἐμῶν κακῶν κλέος

ἤσθου ποτ ' οὐδέν, οἷς ἐγὼ διωλλύμην;
Ὡς μηδὲν εἰδότ ' ἴσθι μ ' ὧν ἀνιστορεῖς.
Ὦ πόλλ ' ἐγὼ μοχθηρός, ὦ πικρὸς θεοῖς,

Όλα αυτά πες μου τα, ποιός είσαι για να ξέρω.

Εγώ είμαι από γενιά της Σκύρου της θαλασσόβρεχτης·
στο σπίτι μου γυρίζω· λέγομαι Νεοπτόλεμος κι είμαι του Αχιλλέα παιδί. Λοιπόν όλα εσύ τα ξέρεις.

Ω, παιδί πατέρα πολυαγαπημένου σε μένα, από τόπο φιλικό,
ω, παιδί αναθρεμμένο από το γέροντα Λυκομήδη,
από πού ταξιδεύοντας με ποιο σκοπό στη γη αυτή άραξες;

Πριν από λίγο ταξιδεύοντας από την Τροία έφτασα.

Πώς είπες; Γιατί συ δεν ήσουν στα πλοία μαζί μας από την αρχή στην εκστρατεία που κάναμε στην Τροία.

Αλήθεια, πήρες μέρος και συ σ' αυτήν την εκστρατεία;

Παιδί μου, δεν ξέρεις ποιος είμαι αυτός που βλέπεις;

Πώς να ξέρω άνθρωπο που ως τώρα δεν τον έχω δει ποτέ;

Ούτε και τ' όνομά μου ούτε και των παθημάτων μου τη φήμη
άκουσες ποτέ, που τόσο με βασάνιζαν πολύ;

Μάθε πως δεν ξέρω τίποτε για όσα με ρωτάς.

Αχ, εγώ ο πολυβασανισμένος, αχ, εγώ ο θεομίσητος,

οὗ μηδὲ κληδὼν ὧδ᾽ ἔχοντος οἴκαδε

μηδ᾽ Ἑλλάδος γῆς μηδαμοῦ διῆλθέ που.

Ἀλλ᾽ οἱ μὲν ἐκβαλόντες ἀνοσίως ἐμὲ
γελῶσι σῖγ᾽ ἔχοντες, ἡ δ᾽ ἐμὴ νόσος
ἀεὶ τέθηλε κἀπὶ μεῖζον ἔρχεται.
Ὦ τέκνον, ὦ παῖ πατρὸς ἐξ Ἀχιλλέως,
ὅδ᾽ εἴμ᾽ ἐγώ σοι κεῖνος, ὃν κλύεις ἴσως
τῶν Ἡρακλείων ὄντα δεσπότην ὅπλων,
ὁ τοῦ Ποίαντος παῖς Φιλοκτήτης, ὃν οἱ
δισσοὶ στρατηγοὶ χὡ Κεφαλλήνων ἄναξ
ἔρριψαν αἰσχρῶς ὧδ᾽ ἔρημον, ἀγρίᾳ
νόσῳ καταφθίνοντα, τῆς ἀνδροφθόρου
πληγέντ᾽ ἐχίδνης ἀγρίῳ χαράγματι·
ξὺν ᾗ μ᾽ ἐκεῖνοι, παῖ, προθέντες ἐνθάδε
ᾤχοντ᾽ ἔρημον, ἡνίκ᾽ ἐκ τῆς ποντίας

Χρύσης κατέσχον δεῦρο ναυβάτῃ στόλῳ.
Τότ᾽ ἄσμενοί μ᾽ ὡς εἶδον ἐκ πολλοῦ σάλου

εὕδοντ᾽ ἐπ᾽ ἀκτῆς ἐν κατηρεφεῖ πέτρᾳ,
λιπόντες ᾤχονθ᾽, οἷα φωτὶ δυσμόρῳ

ῥάκη προθέντες βαιὰ καί τι καὶ βορᾶς
ἐπωφέλημα σμικρόν, οἷ᾽ αὐτοῖς τύχοι.

για τον οποίο ούτε φήμη πως βρίσκομαι σε τέτοια
κατάσταση
έφτασε στην πατρίδα μου ούτε σ' άλλο μέρος της
ελληνικής γης.
Αλλά αυτοί που με τρόπο ανόσιο με πέταξαν εδώ
γελούν χωρίς να μιλούν, ενώ η αρρώστια μου πάντα
είναι ανοιχτή κι όλο γίνεται μεγαλύτερη.
Ω, παιδί μου, παιδί που πατέρα σου έχεις τον Αχιλλέα,
εγώ που βλέπεις είμαι εκείνος που ίσως έχεις ακουστά
πως είμαι κάτοχος των όπλων που είχε ο Ηρακλής,
ο γιος του Ποίαντα Φιλοκτήτης, που οι δυο στρατηγοί
και ο βασιλιάς των Κεφαλλήνων, τόσο άσχημα
με πέταξαν σε τέτοια ερημιά, να με κατατρώγει
άγρια αρρώστια, καθώς με πλήγωσε μια άγρια
δαγκωματιά οχιάς που άνθρωπο σκοτώνει.
Μ' αυτή την κατάσταση, παιδί μου, εκείνοι μ' έβγαλαν
εδώ, μ' άφησαν στην ερημιά και έφυγαν, αφού απ'
τη θαλασσινή
Χρύση με το στόλο σ' αυτό το μέρος προσορμίστηκαν.
Τότε, μόλις είδαν πως απ' τη θαλασσοφουρτούνα
την πολλή
βαθιά κοιμόμουν, στην ακτή σε σπήλαιο βαθουλωτό
με άφησαν κι έφυγαν δίπλα μου αφήνοντας, σαν να
ήμουν
κάποιος άμοιρος άνθρωπος, λίγα κουρέλια κι ένα μικρό
κομμάτι για τροφή. Τέτοια τύχη κι αυτοί ας έχουν!

Σὺ δή, τέκνον, ποίαν μ ᾽ ἀνάστασιν δοκεῖς
αὐτῶν βεβώτων ἐξ ὕπνου στῆναι τότε;
Ποῖ ᾽ ἐκδακρῦσαι, ποῖ ᾽ ἀποιμῶξαι κακά;

Ὁρῶντα μὲν ναῦς, ἃς ἔχων ἐναυστόλουν,
πάσας βεβώσας, ἄνδρα δ ᾽ οὐδέν ᾽ ἔντοπον,

οὐχ ὅστις ἀρκέσειεν οὐδ ᾽ ὅστις νόσου
κάμνοντι συλλάβοιτο· πάντα δὲ σκοπῶν
ηὕρισκον οὐδὲν πλὴν ἀνιᾶσθαι παρόν,
τούτου δὲ πολλὴν εὐμάρειαν, ὦ τέκνον.
Ὁ μὲν χρόνος δὴ διὰ χρόνου προὔβαινέ μοι,
κἄδει τι βαιᾷ τῇδ ᾽ ὑπὸ στέγῃ μόνον
διακονεῖσθαι. Γαστρὶ μὲν τὰ σύμφορα

τόξον τόδ ᾽ ἐξηύρισκε, τὰς ὑποπτέρους
βάλλον πελείας· πρὸς δὲ τοῦθ ᾽, ὅ μοι βάλοι
νευροσπαδὴς ἄτρακτος, αὐτὸς ἂν τάλας

εἰλυόμην, δύστηνον ἐξέλκων πόδα,

πρὸς τοῦτ ᾽ ἄν· εἴ τ ᾽ ἔδει τι καὶ ποτὸν λαβεῖν,
καί που πάγου χυθέντος, οἷα χείματι,
ξύλον τι θραῦσαι, ταῦτ ᾽ ἂν ἐξέρπων τάλας

ἐμηχανώμην· εἶτα πῦρ ἂν οὐ παρῆν,

Συ βέβαια, παιδί μου, φαντάζεσαι πώς σηκώθηκα
τότε από τον ύπνο μου, όταν εκείνοι είχαν φύγει πια.
Ποια δάκρυα έχυσα, ποιους πικρούς αναστεναγμούς
έβγαλα,
καθώς έβλεπα τα πλοία που έχοντάς τα ταξίδευα
όλα να έχουν φύγει και να μην είναι κανένας
συντοπίτης μου,
ούτε για να με βοηθήσει ούτε για να με συντρέξει
στα βάσανα της αρρώστιας μου· κι όλα εξετάζοντας
κοντά μου άλλο τίποτε δεν έβρισκα εκτός από τη λύπη,
όμως αυτήν άφθονη την είχα πλάι μου, παιδί μου.
Ο καιρός λοιπόν για μένα με κόπο προχωρούσε
κι έπρεπε κάτω απ' αυτή τη μικρή στέγη μου
μόνος να βολεύω τον εαυτό μου. Όσα ήταν για την
κοιλιά μου
απαραίτητα αυτό το τόξο τα 'βρισκε αγριοπερίστερα
που χαμηλά χτυπούν χτυπώντας· για να βρίσκω όμως
ό,τι το βέλος που εξακόντιζα χτυπούσε, μονάχος μου
ο δύστυχος
σερνόμουν τραβώντας το δύστυχο ποδάρι μου, για
να το φτάσω.
Κι αν χρειαζόμουν νερό να πάρω κι όταν όλα πάγωναν,
όπως γίνεται το χειμώνα, να σπάσω κάποιο ξύλο,
κι αυτά ο δύστυχος, μόνο αν σερνόμουν, θα τα
πετύχαινα·
έπειτα δε θα είχα φωτιά, αλλά τρίβοντας μια πέτρα

ἀλλ ᾽ ἐν πέτροισι πέτρον ἐκτρίβων μόλις
ἔφην ᾽ ἄφαντον φῶς, ὃ καὶ σῴζει μ ᾽ ἀεί.
Οἰκουμένη γὰρ οὖν στέγη πυρὸς μέτα
πάντ ᾽ ἐκπορίζει πλὴν τὸ μὴ νοσεῖν ἐμέ.
Φέρ ᾽, ὦ τέκνον, νῦν καὶ τὸ τῆς νήσου μάθῃς.

Ταύτῃ πελάζει ναυβάτης οὐδεὶς ἑκών·

οὐ γάρ τις ὅρμος ἔστιν οὐδ ᾽ ὅποι πλέων
ἐξεμπολήσει κέρδος ἢ ξενώσεται.
Οὐκ ἐνθάδ ᾽ οἱ πλοῖ τοῖσι σώφροσιν βροτῶν.

Τάχ ᾽ οὖν τις ἄκων ἔσχε· πολλὰ γὰρ τάδε
ἐν τῷ μακρῷ γένοιτ ᾽ ἂν ἀνθρώπων χρόνῳ·
οὗτοί μ ᾽, ὅταν μόλωσιν, ὦ τέκνον, λόγοις

ἐλεοῦσι μέν, καί πού τι καὶ βορᾶς μέρος
προσέδοσαν οἰκτίραντες ἤ τινα στολήν·
ἐκεῖνο δ ᾽ οὐδείς, ἡνίκ ᾽ ἂν μνησθῶ, θέλει,
σῶσαί μ ᾽ ἐς οἴκους, ἀλλ ᾽ ἀπόλλυμαι τάλας
ἔτος τόδ ᾽ ἤδη δέκατον ἐν λιμῷ τε καὶ
κακοῖσι βόσκων τὴν ἀδηφάγον νόσον.
Τοιαῦτ ᾽ Ἀτρεῖδαί μ ᾽ ἥ τ ᾽ Ὀδυσσέως βία,
ὦ παῖ, δεδράκασ ᾽, οἷ ᾽ Ὀλύμπιοι θεοὶ
δοῖέν ποτ ᾽ αὐτοῖς ἀντίποιν ᾽ ἐμοῦ παθεῖν.

με μια άλλη με δυσκολία έβγαζα την κρυμμένη μέσα τους
σπίθα· κι η φωτιά που βγάζει αυτή παντοτινά με σώζει.
Διότι το σπήλαιο όπου κατοικώ μαζί με τη φωτιά
όλα μου δίνει εκτός από το να μην είμαι άρρωστος.
Κι έλα, παιδί μου, να μάθεις τώρα ό,τι με το νησί
σχετίζεται.
Με τη θέλησή του κανένας καραβοκύρης δεν το
πλησιάζει·
λιμάνι δεν υπάρχει κι ούτε μέρος όπου καταπλέοντας
με το εμπόριο θα ωφεληθεί ή φιλοξενία θα έχει.
Άνθρωποι μυαλωμένοι προς τα εδώ δεν κάνουν τα
ταξίδια τους.
Ίσως κάποιος άθελα να ξέπεσε· διότι τέτοια πολλά
να γίνουν μπορούν μέσα στο πέρασμα του χρόνου·
όταν αυτοί, παιδί μου, έρθουν, με λόγια τη συμπόνια
τους
μου δείχνουν κι από ευσπλαχνία μου δίνουν κάποτε
λίγες τροφές ή κάποιο ρούχο επάνω μου να βάλω·
όταν όμως κάνω λόγο γι' αυτό, κανένας τους δε θέλει
να με πάει στον τόπο μου. Αλλά χάνομαι ο δύστυχος
εδώ και δέκα χρόνια μέσα στην πείνα και στα βάσανα
τρέφοντας ολοένα την αρρώστια την αχόρταγη που έχω.
Τέτοια, παιδί μου, σε μένα έκαμαν οι Ατρείδες
και του Οδυσσέα η δύναμη· και τέτοια οι Ολύμπιοι θεοί
ας τους δώσουν να πάθουν κάποτε σαν ανταπόδοση
για μένα.

Ἔοικα κἀγὼ τοῖς ἀφιγμένοις ἴσα
ξένοις ἐποικτίρειν σε, Ποίαντος τέκνον.
Ἐγὼ δὲ καὐτὸς τοῖσδε μάρτυς ἐν λόγοις,
ὡς εἴσ ' ἀληθεῖς οἶδα, συντυχὼν κακῶν
ἀνδρῶν Ἀτρειδῶν τῆς τ ' Ὀδυσσέως βίας.
Ἦ γάρ τι καὶ σὺ τοῖς πανωλέθροις ἔχεις
ἔγκλημ ' Ἀτρείδαις, ὥστε θυμοῦσθαι παθών;
Θυμὸν γένοιτο χειρὶ πληρῶσαί ποτε,
ἵν ' αἱ Μυκῆναι γνοῖεν ἡ Σπάρτη θ ' ὅτι
χἠ Σκῦρος ἀνδρῶν ἀλκίμων μήτηρ ἔφυ.
Εὖ γ ', ὦ τέκνον· τίνος γὰρ ὧδε τὸν μέγαν
χόλον κατ ' αὐτῶν ἐγκαλῶν ἐλήλυθας;
Ὦ παῖ Ποίαντος, ἐξερῶ, μόλις δ ' ἐρῶ,
ἅγωγ ' ὑπ ' αὐτῶν ἐξελωβήθην μολών.
Ἐπεὶ γὰρ ἔσχε μοῖρ ' Ἀχιλλέα θανεῖν,
Οἴμοι· φράσῃς μοι μὴ πέρα, πρὶν ἂν μάθω
πρῶτον τόδ ', ἦ τέθνηχ ' ὁ Πηλέως γόνος;
Τέθνηκεν, ἀνδρὸς οὐδενός, θεοῦ δ ' ὕπο,
τοξευτός, ὡς λέγουσιν, ἐκ Φοίβου δαμείς.

Φαίνεται πως κι εγώ σε συμπονώ όμοια με τους ξένους
που έχουν φτάσει ως εδώ, του Ποίαντα γιε.
Κι εγώ ο ίδιος στα λόγια σου αυτά γίνομαι μάρτυρας,
ξέρω ότι είναι αληθινά, γιατί κι εγώ δοκίμασα
την κακία των Ατρειδών και τη βία του Οδυσσέα.
Στ' αλήθεια, κι εσύ έχεις παράπονο για τους Ατρείδες
τους πανάθλιους, ώστε να είσαι θυμωμένος για ό,τι έπαθες;
Ας γινόταν κάποτε να χορτάσω το θυμό μου με το χέρι μου,
για να γνωρίσουν οι Μυκήνες και η Σπάρτη
ότι κι η Σκύρος είναι αντρείων αντρών μητέρα.
Μπράβο, παιδί μου. Για ποιο λόγο έχεις έρθει εδώ
και τους κατηγορείς με τέτοια αγανάκτηση;
Γιε του Ποίαντα, θα σου πω, με δυσκολία θα σου πω, ποιες ζημιές
έπαθα απ' αυτούς, όταν στην Τροία έφτασα,
όταν η μοίρα το 'φερε ο Αχιλλέας να χάσει τη ζωή του.
Αλίμονο! Τίποτε άλλο μη μου πεις, προτού μάθω πρώτα
αυτό: αλήθεια, του Πηλέα το παιδί έχει σκοτωθεί;
Έχει σκοτωθεί όχι από άνθρωπο, αλλ' από θεό
με τόξο, όπως λεν, χτυπημένος κι απ' το Φοίβο

Ἀλλ᾽ εὐγενὴς μὲν ὁ κτανών τε χὠ θανών·

ἀμηχανῶ δὲ πότερον, ὦ τέκνον, τὸ σὸν

πάθημ᾽ ἐλέγχω πρῶτον ἢ κεῖνον στένω.
Οἶμαι μὲν ἀρκεῖν σοί γε καὶ τὰ σ᾽, ὦ τάλας,

ἀλγήμαθ᾽, ὥστε μὴ τὰ τῶν πέλας στένειν.
Ὀρθῶς ἔλεξας· τοιγαροῦν τὸ σὸν φράσον

αὖθις πάλιν μοι πρᾶγμ᾽, ὅτῳ σ᾽ ἐνύβρισαν.
Ἦλθόν με νηὶ ποικιλοστόλῳ μέτα
δῖός τ᾽ Ὀδυσσεὺς χὠ τροφεὺς τοὐμοῦ πατρός,

λέγοντες, εἴτ᾽ ἀληθὲς εἴτ᾽ ἄρ᾽ οὖν μάτην,
ὡς οὐ θέμις γίγνοιτ᾽, ἐπεὶ κατέφθιτο
πατὴρ ἐμός, τὰ πέργαμ᾽ ἄλλον ἤ μ᾽ ἑλεῖν.

Ταῦτ᾽, ὦ ξέν᾽, οὕτως ἐννέποντες οὐ πολὺν
χρόνον μ᾽ ἐπέσχον μή με ναυστολεῖν ταχύ,
μάλιστα μὲν δὴ τοῦ θανόντος ἱμέρῳ,
ὅπως ἴδοιμ᾽ ἄθαπτον· οὐ γὰρ εἰδόμην·
ἔπειτα μέντοι χὠ λόγος καλὸς προσῆν,
εἰ τἀπὶ Τροίᾳ πέργαμ᾽ αἱρήσοιμ᾽ ἰών.
Ἦν δ᾽ ἦμαρ ἤδη δεύτερον πλέοντί μοι,

δαμασμένος.

Καλή η γενιά κι αυτού που σκότωσε κι αυτού
που σκοτώθηκε·
σ' αμηχανία βρίσκομαι, παιδί μου, τα δικά σου
παθήματα
ρωτώντας να μαθαίνω πρώτα ή να κλαίω για εκείνον.

Νομίζω πως τα δικά σου βάσανα, δύστυχε, σου
φτάνουν,
ώστε για των άλλων τα παθήματα να μην αναστενάζεις.

Σωστά μίλησες· λοιπόν για τη δική σου
υπόθεση σε μένα
μίλησε ξανά, για ποιο λόγο σου φέρθηκαν άπρεπα.

Ήρθαν με πλοίο πολυπλούμιστο, για να με πάρουν,
ο αρχοντόθρεφτος Οδυσσέας κι ο παιδαγωγός του
πατέρα μου
λέγοντας είτε την αλήθεια είτε και ψέματα, πως δεν ήταν
γραφτό, μια που έχει πια ο πατέρας μου χαθεί,
της Τροίας την ακρόπολη άλλος εκτός από μένα να
κουρσέψει.
Έτσι αυτά λέγοντας, ξένε μου, δεν κρατήθηκα πολύ
να μην ξεκινήσω μαζί τους γρήγορα, πιο πολύ
γιατί ποθούσα να βρω το σκοτωμένο, για να τον δω
άταφο· γιατί πιο πριν δεν τον είχα δει ποτέ μου·
έπειτα υπήρχε ακόμη και όμορφη δικαιολογία,
ότι πηγαίνοντας θα κούρσευα της Τροίας την ακρόπολη.
Ήταν πια του ταξιδιού μου η μέρα η δεύτερη

κἀγὼ πικρὸν Σίγειον οὐρίῳ πλάτῃ
κατηγόμην· καί μ᾽ εὐθὺς ἐν κύκλῳ στρατὸς
ἐκβάντα πᾶς ἠσπάζετ᾽, ὀμνύντες βλέπειν
τὸν οὐκέτ᾽ ὄντα ζῶντ᾽ Ἀχιλλέα πάλιν.
Κεῖνος μὲν οὖν ἔκειτ᾽· ἐγὼ δ᾽ ὁ δύσμορος
ἐπεὶ ᾿δάκρυσα κεῖνον, οὐ μακρῷ χρόνῳ

ἐλθὼν Ἀτρείδας πρὸς φίλους, ὡς εἰκὸς ἦν,
τά θ᾽ ὅπλ᾽ ἀπῄτουν τοῦ πατρὸς τά τ᾽ ἄλλ᾽ ὅσ᾽ ἦν.

Οἱ δ᾽ εἶπον, οἴμοι, τλημονέστατον λόγον·
ὦ σπέρμ᾽ Ἀχιλλέως, τἄλλα μὲν πάρεστί σοι
πατρῷ᾽ ἑλέσθαι, τῶν δ᾽ ὅπλων κείνων ἀνὴρ
ἄλλος κρατύνει νῦν, ὁ Λαέρτου γόνος.
Κἀγὼ δακρύσας εὐθὺς ἐξανίσταμαι
ὀργῇ βαρείᾳ, καὶ καταλγήσας λέγω·
ὦ σχέτλι᾽, ἦ ᾿τολμήσατ᾽ ἀντ᾽ ἐμοῦ τινι
δοῦναι τὰ τεύχη τἀμά, πρὶν μαθεῖν ἐμοῦ;

Ὁ δ᾽ εἶπ᾽ Ὀδυσσεύς, πλησίον γὰρ ὢν κυρεῖ,
ναί, παῖ, δεδώκασ᾽ ἐνδίκως οὗτοι τάδε·
ἐγὼ γὰρ αὔτ᾽ ἔσωσα κἀκεῖνον παρών.
Κἀγὼ χολωθεὶς εὐθὺς ἤρασσον κακοῖς
τοῖς πᾶσιν, οὐδὲν ἐνδεὲς ποιούμενος,
εἰ τἀμὰ κεῖνος ὅπλ᾽ ἀφαιρήσοιτό με.
Ὁ δ᾽ ἐνθάδ᾽ ἥκων, καίπερ οὐ δύσοργος ὤν,

κι εγώ μ' άνεμο ευνοϊκό στο ακρωτήριο Σίγειο
κατέφθανα· μόλις αποβιβάστηκα, όλοι οι στρατιώτες
τριγύρω μου με χαιρέτιζαν κι ορκίζονταν πως έβλεπαν
ζωντανό ξανά τον Αχιλλέα που δε ζούσε πια.
Εκείνος βέβαια νεκρός κειτόταν· κι εγώ ο δύστυχος
αφού τον έκλαψα, ύστερα από λίγο πήγα στους
Ατρείδες,
σαν σε φίλους να πήγαινα, όπως ήταν φυσικό,
ζητούσα τα όπλα του πατέρα μου κι όσα άλλα ήταν
δικά του.
Αυτοί όμως μου είπαν, αλίμονο, λόγο πολύ αταίριαστο:
«Του Αχιλλέα γιε, όσα άλλα είχε ο πατέρας σου
να τα πάρεις μπορείς, εκείνα όμως τα όπλα του
άλλος άντρας τα έχει τώρα, του Λαέρτη ο γιος».
Εγώ όταν τα άκουσα, σηκώθηκα αμέσως με βαριά
οργή και πόνο μεγάλο νιώθοντας τους είπα:
«Άθλιοι, στ' αλήθεια τολμήσατε, αντί σε μένα, σ' άλλον
να δώσετε τα όπλα που μου ανήκουν χωρίς τη
γνώμη μου;»
Κι ο Οδυσσέας, καθώς έτυχε να είναι κοντά, μου είπε:
«Παιδί μου, ναι, δίκαια μου τα έδωσαν αυτοί·
διότι εγώ κοντά πηγαίνοντας έσωσα κι αυτά κι εκείνον».
Κι οργισμένος εγώ αμέσως ξεστόμιζα όλες τις βρισιές
χωρίς καμιά απ' αυτές να παραλείψω, μια που εκείνος
θα μου έπαιρνε τα όπλα που μου ανήκαν κανονικά.
Κι αυτός αφού σ' αυτό το σημείο έφτασε, αν και

δηχθεὶς πρὸς ἁξήκουσεν ὧδ ' ἠμείψατο·

οὐκ ἦσθ ' ἵν ' ἡμεῖς, ἀλλ ' ἀπῆσθ ' ἵν ' οὔ σ ' ἔδει·

καὶ ταῦτ ', ἐπειδὴ καὶ λέγεις θρασυστομῶν,
οὐ μήποτ ' ἐς τὴν Σκῦρον ἐκπλεύσῃς ἔχων.

Τοιαῦτ ' ἀκούσας κἀξονειδισθεὶς κακὰ
πλέω πρὸς οἴκους, τῶν ἐμῶν τητώμενος

πρὸς τοῦ κακίστου κἀκ κακῶν Ὀδυσσέως.

Κοὐκ αἰτιῶμαι κεῖνον ὡς τοὺς ἐν τέλει·

πόλις γάρ ἐστι πᾶσα τῶν ἡγουμένων
στρατός τε σύμπας· οἱ δ ' ἀκοσμοῦντες βροτῶν
διδασκάλων λόγοισι γίγνονται κακοί.
Λόγος λέλεκται πᾶς· ὁ δ ' Ἀτρείδας στυγῶν
ἐμοί θ ' ὁμοίως καὶ θεοῖς εἴη φίλος.
Ὀρεστέρα παμβῶτι Γᾶ, μᾶτερ αὐτοῦ Διός,

ἃ τὸν μέγαν Πακτωλὸν εὔχρυσον νέμεις,
σὲ κἀκεῖ, μᾶτερ πότνι ', ἐπηυδώμαν,

ὅτ ' ἐς τόνδ ' Ἀτρειδᾶν ὕβρις πᾶσ ' ἐχώρει,

συγκρατημένος
είναι, δαγκώθηκε απ' όσα άκουσε και μου απάντησε
έτσι:
«Δεν ήσουν όπου ήμασταν, αλλ' απουσίαζες όπου
δεν έπρεπε·
και γι' αυτό, επειδή με θρασύτητα μιλάς, μάθε καλά
πως έχοντας αυτά στα χέρια σου στη Σκύρο δε θα
γυρίσεις».
Αφού τέτοια άκουσα κι έτσι άσχημα προσβλήθηκα,
γυρίζω στην πατρίδα μου στερημένος από τα
πράγματά μου
εξαιτίας του πανάθλιου και γεννημένου από κακούς
Οδυσσέα.
Και τόσο δεν κατηγορώ εκείνον, όσο όσους την
αρχηγία έχουν·
διότι σ' αυτούς που είναι αρχηγοί ανήκει όλη η πόλη
και όλος ο στρατός· κι όσοι άνθρωποι απειθαρχούν
με λόγια των δασκάλων τους γίνονται κακοί άνθρωποι.
Σου έχω πει όλο το λόγο μου· όποιος τους Ατρείδες μισεί
ας είναι αγαπητός εξίσου σ' εμένα και στους θεούς μας.

Γη, που τιμιέσαι στα βουνά κι όλους τρέφεις,
μάνα του Δία,
που το μεγάλο πολύχρυσο Πακτωλό ποταμό εξουσιάζεις,
εσένα και τότε, σεβάσμια μητέρα, μάρτυρα σε
καλούσα,
όταν όλη η άπρεπη συμπεριφορά των Ατρειδών σ' αυτόν

ὅτε τὰ πάτρια τεύχεα παρεδίδοσαν,

ἰὼ μάκαιρα ταυροκτόνων
λεόντων ἔφεδρε, τῷ Λαρτίου
σέβας ὑπέρτατον.
Ἔχοντες, ὡς ἔοικε, σύμβολον σαφὲς
λύπης πρὸς ἡμᾶς, ὦ ξένοι, πεπλεύκατε,
καί μοι προσᾴδεθ ᾽ ὥστε γιγνώσκειν ὅτι
ταῦτ ᾽ ἐξ Ἀτρειδῶν ἔργα κἀξ Ὀδυσσέως.

Ἔξοιδα γάρ νιν παντὸς ἂν λόγου κακοῦ
γλώσσῃ θιγόντα καὶ πανουργίας, ἀφ ᾽ ἧς
μηδὲν δίκαιον ἐς τέλος μέλλοι ποεῖν.
Ἀλλ ᾽ οὔ τι τοῦτο θαῦμ ᾽ ἔμοιγ ᾽, ἀλλ ᾽ εἰ παρὼν
Αἴας ὁ μείζων ταῦθ ᾽ ὁρῶν ἠνείχετο.
Οὐκ ἦν ἔτι ζῶν, ὦ ξέν ᾽· οὐ γὰρ ἄν ποτε
ζῶντός γ ᾽ ἐκείνου ταῦτ ᾽ ἐσυλήθην ἐγώ.
Πῶς εἶπας; Ἀλλ ᾽ ἦ χοὗτος οἴχεται θανών;
Ὡς μηκέτ ᾽ ὄντα κεῖνον ἐν φάει νόει.
Οἴμοι τάλας. Ἀλλ ᾽ οὐχ ὁ Τυδέως γόνος
οὐδ ᾽ οὑμπολητὸς Σισύφου Λαερτίῳ,
οὐ μὴ θάνωσι· τούσδε γὰρ μὴ ζῆν ἔδει.
Οὐ δῆτ ᾽· ἐπίστω τοῦτό γ ᾽· ἀλλὰ καὶ μέγα
θάλλοντές εἰσι νῦν ἐν Ἀργείων στρατῷ.
Τί δ ᾽; Οὐ παλαιὸς κἀγαθὸς φίλος τ ᾽ ἐμός,
Νέστωρ ὁ Πύλιος, ἔστιν; Οὗτος γὰρ τά γε

εκτοξευόταν, τότε που τα πατρικά του όπλα
παραδίνονταν,
ώ μακάρια Γη που προχωρείς μ' αμάξι συρόμενο
από λιοντάρια ταυροκτόνα,
ανώτατη τιμή στου Λαέρτη το γιο.

Έχοντας, όπως φαίνεται, φανερή την ένδειξη
του πόνου σας για μένα, ξένοι μου, έχετε φτάσει εδώ
και με κάνετε ν' αναγνωρίζω πως αυτά είναι δουλειές
κακές που απ' τους Ατρείδες κι απ' τον Οδυσσέα
προέρχονται.
Διότι ξέρω καλά πως αυτός αγγίζει με τη γλώσσα του
κάθε κακό και κάθε πονηριά, απ' την οποία στο τέλος
τίποτε το δίκαιο αυτός δεν πρόκειται να κάνει.
Αλλ' αυτό δε μου είναι παράξενο, αλλ' αν ήταν εκεί
κι αυτά να βλέπει ανεχόταν ο μεγάλος Αίαντας.

Δε ζούσε πια, ξένε μου· αλλιώς, όσο εκείνος ζούσε,
ποτέ τα όπλα αυτά δε θα μου τα στερούσαν.

Πώς είπες; Στ' αλήθεια, και αυτός έχει πεθάνει;

Ξέρε πως πια εκείνος δε βρίσκεται στο φως.

Αλίμονό μου, ο δύστυχος. Όμως ο γόνος του Τυδέα
κι ο γιος του Σίσυφου που ο Λαέρτης αγόρασε
δε θα πεθάνουν. Διότι αυτοί να μη ζουν θα έπρεπε.

Όχι βέβαια· ξέρε κι αυτό: μεγάλη δύναμη
έχουν αυτοί τώρα μες στων Αργείων το στρατό.

Πώς, αυτός που παλιός και καλός ήταν φίλος μου,
απ' την Πύλο ο Νέστορας, δε ζει; Διότι αυτός

κείνων κάκ᾽ ἐξήρυκε, βουλεύων σοφά.

Κεῖνός γε πράσσει νῦν κακῶς, ἐπεὶ θανὼν
Ἀντίλοχος αὐτῷ φροῦδος, ὅς παρῆν, γόνος.

Οἴμοι, δύ᾽ αὖ τώδ᾽ ἄνδρ᾽ ἔλεξας, οἷν ἐγὼ

ἥκιστ᾽ ἂν ἠθέλησ᾽ ὀλωλότοιν κλύειν.
Φεῦ φεῦ· τί δῆτα δεῖ σκοπεῖν, ὅθ᾽ οἵδε μὲν

τεθνᾶσ᾽, Ὀδυσσεὺς δ᾽ ἔστιν αὖ κἀνταῦθ᾽ ἵνα
χρῆν ἀντὶ τούτων αὐτὸν αὐδᾶσθαι νεκρόν;

Σοφὸς παλαιστὴς κεῖνος· ἀλλὰ χαὶ σοφαὶ
γνῶμαι, Φιλοκτῆτ᾽, ἐμποδίζονται θαμά.
Φέρ᾽ εἰπὲ πρὸς θεῶν, ποῦ γὰρ ἦν ἐνταῦθά σοι

Πάτροκλος, ὃς σοῦ πατρὸς ἦν τὰ φίλτατα;
Χοὖτος τεθνηκὼς ἦν· λόγῳ δέ σ᾽ ἐν βραχεῖ

τοῦτ᾽ ἐκδιδάξω· πόλεμος οὐδέν᾽ ἄνδρ᾽ ἑκὼν
αἱρεῖ πονηρόν, ἀλλὰ τοὺς χρηστοὺς ἀεί.
Ξυμμαρτυρῶ σοι· καὶ κατ᾽ αὐτὸ τοῦτό γε

ἀναξίου μὲν φωτὸς ἐξερήσομαι,
γλώσσῃ δὲ δεινοῦ καὶ σοφοῦ, τί νῦν κυρεῖ.

εμπόδιζε τα κακά έργα τους με τις σοφές του
συμβουλές.

Δυστυχισμένος τώρα είναι εκείνος, γιατί σκοτώθηκε
και πάει πρόωρα ο γιος του ο Αντίλοχος, που πλάι
του τον είχε.

Αλίμονο, τους δυο αυτούς πάλι μου έδειξες
νεκρούς,
που εγώ καθόλου δε θα ήθελα ν' ακούσω ότι χάθηκαν.
Αλίμονο, αλίμονο! Τι πρέπει πια να βλέπουμε, όταν
αυτοί
έχουν χαθεί κι ο Οδυσσέας ζει και στην περίπτωση αυτή,
όπου έπρεπε αυτός ν' ακούεται πως πέθανε αντί
εκείνοι;

Πανούργος είναι παλαιστής ωστόσο, Φιλοκτήτη μου,
συχνά κι οι γνώμες οι πονηρές σκοντάφτουν.

Μα έλα πες μου για τους θεούς: Πού ήταν ο
φίλος σου
ο Πάτροκλος, που ήταν του πατέρα σου ο πιο αγαπητός;

Κι αυτός είχε σκοτωθεί· με λίγα λόγια θα σου
το εξηγήσω:
ο πόλεμος άνθρωπο κακό πρόθυμα κανέναν δεν ξεκάνει,
αλλά πάντοτε τους σωστούς από τη μέση βγάζει.

Μαζί σου συμφωνώ· και για το λόγο αυτό
ακριβώς
για άνθρωπο ανάξιο θα σου κάμω ερώτηση,
που είχε γλώσσα φοβερή και πειραχτική, τι τώρα κάνει.

Ποίου δὲ τούτου πλήν γ ' Ὀδυσσέως ἐρεῖς;

Οὐ τοῦτον εἶπον, ἀλλὰ Θερσίτης τις ἦν,
ὃς οὐκ ἂν εἵλετ ' εἰσάπαξ εἰπεῖν,
ὅπου μηδεὶς ἐῴη·
τοῦτον οἶσθ ' εἰ ζῶν κυρεῖ;
Οὐκ εἶδον αὐτόν, ᾐσθόμην δ ' ἔτ ' ὄντα νιν.
Ἔμελλ '· ἐπεὶ οὐδέν πω κακόν γ ' ἀπώλετο,

ἀλλ ' εὖ περιστέλλουσιν αὐτὰ δαίμονες,
καί πως τὰ μὲν πανοῦργα καὶ παλιντριβῆ

χαίρουσ ' ἀναστρέφοντες ἐξ Ἅιδου, τὰ δὲ
δίκαια καὶ τὰ χρήστ ' ἀποστέλλουσ ' ἀεί.
Ποῦ χρὴ τίθεσθαι ταῦτα, ποῦ δ ' αἰνεῖν, ὅταν
τὰ θεῖ ' ἐπαινῶν τοὺς θεοὺς εὕρω κακούς;
Ἐγὼ μέν, ὦ γένεθλον Οἰταίου πατρός,

τὸ λοιπὸν ἤδη τηλόθεν τό τ ' Ἴλιον
καὶ τοὺς Ἀτρείδας εἰσορῶν φυλάξομαι·

ὅπου δ ' ὁ χείρων τἀγαθοῦ μεῖζον σθένει

κἀποφθίνει τὰ χρηστὰ χὠ δειλὸς κρατεῖ,
τούτους ἐγὼ τοὺς ἄνδρας οὐ στέρξω ποτέ·
ἀλλ ' ἡ πετραία Σκῦρος ἐξαρκοῦσά μοι

Ποιος είναι αυτός που με ρωτάς μ' εξαίρεση
τον Οδυσσέα;
Δε μίλησα γι' αυτόν, όμως κάποιος Θερσίτης ήταν,
που ποτέ δε θα ήθελε να μιλά μόνο μια φορά,
όπου κανείς να μιλήσει δεν τον άφηνε·
ξέρεις αν αυτός βρίσκεται στη ζωή;
Δεν τον είδα, πως ζει ωστόσο ακόμη έχω ακούσει.
Το περίμενα· διότι κανείς κακός δε χάθηκε ως
τώρα,
αλλ' οι θεοί αυτούς μ' επιμέλεια τους προστατεύουν.
Και κάπως χαίρονται τους κακούς και τους
κατεργάρηδες
απ' τον Άδη να τους γυρίζουν πίσω, ενώ τους δίκαιους
και τους ενάρετους πάντα εκεί τους ξαποστέλλουν.
Πού πρέπει να τα βάλω αυτά, πώς να τα επιδοκιμάσω,
όταν τα θεϊκά υμνώντας βρω τους θεούς κακούς;
Παιδί του πατέρα που κυβερνά στην περιοχή
της Οίτης,
στο εξής πια από μακριά τα μέτρα μου θα παίρνω
κοιτάζοντας της Τροίας την ακρόπολη και τους
Ατρείδες·
διότι όπου ο χειρότερος δύναμη μεγαλύτερη έχει
απ' τον καλό,
οι ενάρετοι μαραίνονται και θριαμβεύουν οι δειλοί,
εγώ ποτέ δε θα εκτιμήσω τους ανθρώπους αυτούς·
αλλ' η γεμάτη βράχους Σκύρος θα μου είναι αρκετή

ἔσται τὸ λοιπόν, ὥστε τέρπεσθαι δόμῳ.
Νῦν δ ' εἶμι πρὸς ναῦν· καὶ σύ, Ποίαντος τέκνον,

χαῖρ ' ὡς μέγιστα, χαῖρε· καί σε δαίμονες
νόσου μεταστήσειαν, ὡς αὐτὸς θέλεις.

Ἡμεῖς δ ' ἴωμεν, ὡς ὁπηνίκ ' ἂν θεὸς
πλοῦν ἡμὶν εἴκῃ, τηνικαῦθ ' ὁρμώμεθα.
Ἤδη, τέκνον, στέλλεσθε;
Καιρὸς γὰρ καλεῖ πλοῦν
μὴ 'ξ ἀπόπτου μᾶλλον ἢ 'γγύθεν σκοπεῖν.
Πρός νύν σε πατρὸς πρός τε μητρός, ὦ τέκνον,

πρός τ ' εἴ τί σοι κατ ' οἶκόν ἐστι προσφιλές,
ἱκέτης ἱκνοῦμαι, μὴ λίπῃς μ ' οὕτω μόνον,
ἔρημον ἐν κακοῖσι τοῖσδ ' οἵοις ὁρᾷς
ὅσοισί τ ' ἐξήκουσας ἐνναίοντά με·
ἀλλ ' ἐν παρέργῳ θοῦ με. Δυσχέρεια μέν,
ἔξοιδα, πολλὴ τοῦδε τοῦ φορήματος·
ὅμως δὲ τλῆθι· τοῖσι γενναίοισί τοι
τό τ ' αἰσχρὸν ἐχθρὸν καὶ τὸ χρηστὸν εὐκλεές.
Σοὶ δ ' ἐκλιπόντι τοῦτ ' ὄνειδος οὐ καλόν,

δράσαντι δ ', ὦ παῖ, πλεῖστον εὐκλείας γέρας,

ἐὰν μόλω 'γὼ ζῶν πρὸς Οἰταίαν χθόνα.

στο εξής, ώστε να χαίρομαι μ' όσα στο σπίτι έχω.
Τώρα θα τραβήξω στο πλοίο μου· και συ, γιε του
Ποίαντα,
να έχεις μεγάλη χαρά, γεια σου· και οι θεοί μακάρι
να σε γλιτώσουν απ' την αρρώστια σου, όπως ο
ίδιος θέλεις.
Κι εμείς ας πάμε, ώστε, όταν θεός μας δώσει
άνεμο ευνοϊκό, τότε να αρχίσουμε το ταξίδι μας.
Παιδί μου, ετοιμάζεστε πια;
Ναι, γιατί ο καιρός ζητά το ταξίδι μας
να μην εξετάζουμε από μακριά, αλλά από κοντά.
Λοιπόν, στο όνομα του πατέρα και της
μητέρας σου, παιδί μου,
και σ' ό,τι άλλο στο σπίτι σου αγαπητό σου είναι,
σαν ικέτης σε παρακαλώ να μη μ' αφήσεις έτσι μόνο,
έρημο μέσα σ' αυτές τις συμφορές που βλέπεις
και σ' όσες άκουσες πως μ' έχουν περιζώσει·
βάλε με κάπου πρόχειρα. Ξέρω, θα είναι για σας
ενόχληση μεγάλη το κουβάλημά μου αυτό·
ωστόσο άντεξέ το· γιατί όσοι έχουν ψηλή καταγωγή
εχθρεύονται το άσχημο και το σωστό το εκτιμούν.
Για σένα, αν αυτό παραμελήσεις, άσχημη θα είναι η
ντροπή,
ενώ αν το κάνεις, παιδί μου, μεγάλη της καλής
φήμης σου
η αμοιβή, αν γυρίσω ζωντανός στης Οίτης την περιοχή.

Ἴθ᾽· ἡμέρας τοι μόχθος οὐχ ὅλης μιᾶς.

Τόλμησον. Ἐμβαλοῦ μ᾽ ὅπῃ θέλεις ἄγων,
εἰς ἀντλίαν, εἰς πρῷραν, εἰς πρύμνην, ὅποι

ἥκιστα μέλλω τοὺς ξυνόντας ἀλγυνεῖν.
Νεῦσον, πρὸς αὐτοῦ Ζηνὸς ἱκεσίου, τέκνον,

πείσθητι· προσπίτνω σε γόνασι, καίπερ ὢν
ἀκράτωρ ὁ τλήμων, χωλός. Ἀλλὰ μή μ᾽ ἀφῇς

ἔρημον οὕτω χωρὶς ἀνθρώπων στίβου,
ἀλλ᾽ ἢ πρὸς οἶκον τὸν σὸν ἔκσωσόν μ᾽ ἄγων
ἢ πρὸς τὰ Χαλκώδοντος Εὐβοίας σταθμά·
κἀκεῖθεν οὔ μοι μακρὸς εἰς Οἴτην στόλος

Τραχινίαν τε δειράδ᾽ ἠδ᾽ ἐς εὔροον

Σπερχειὸν ἔσται· πατρί μ᾽ ὡς δείξῃς φίλῳ,
ὃν δὴ παλαιὸν ἐξ ὅτου δέδοικ᾽ ἐγὼ
μή μοι βεβήκῃ. Πολλὰ γὰρ τοῖς ἱγμένοις
ἔστελλον αὐτὸν ἱκεσίους πέμπων λιτάς,
αὐτόστολον πέμψαντά μ᾽ ἐκσῶσαι δόμους.
Ἀλλ᾽ ἢ τέθνηκεν ἢ τὰ τῶν διακόνων,
ὡς εἰκός, οἶμαι, τοὐμὸν ἐν σμικρῷ μέρος

Εμπρός! Ο μόχθος σου μια μέρα ολόκληρη δε θα
κρατήσει.
Τόλμησε, πήγαινε και ρίξε με όπου θέλεις, στ' αμπάρι,
στην πλώρη, στην πρύμνη, εκεί όπου όσο γίνεται
λιγότερο
στους συνταξιδιώτες μου πρόκειται ενόχληση να φέρω.
Κάνε νεύμα αποδοχής, στο όνομα του προστάτη της
ικεσίας Δία,
παιδί μου, πείσου· στα γόνατά σου πέφτω, αν κι είμαι
αδύναμος ο δύστυχος, κουτσός. Όμως έτσι έρημο μη
μ' αφήσεις,
χωρίς τη δυνατότητα να βλέπω ανθρώπους γύρω μου,
αλλ' ή στο σπίτι το δικό σου φέρε με και σώσε με
ή στα λιμάνια του άρχοντα της Εύβοιας Χαλκώδοντα·
κι από κει δε θα είναι μακρινό το πέρασμά μου
στην Οίτη,
στης Τραχίνας τα βουνά και στον Σπερχειό με τα
καλά νερά,
για να με παρουσιάσεις στον αγαπημένο μου πατέρα,
που από καιρό πολύ μέσα μου έχω φόβο, μήπως μου
έχει φύγει. Διότι άλλες φορές με όσους έφταναν εδώ
του έστελνα ικετευτικά μηνύματα, αφού στείλει
στόλο δικό του, να με φέρει ζωντανό στο παλάτι μας.
Αλλ' ή έχει πια πεθάνει ή οι αγγελιαφόροι, όπως είναι,
νομίζω, φυσικό, λίγο φροντίζοντας για τη δική μου
υπόθεση

ποιούμενοι τὸν οἴκαδ ᾽ ἤπειγον στόλον.

Νῦν δ ᾽, εἰς σὲ γὰρ πομπόν τε καὐτὸν ἄγγελον
ἥκω, σὺ σῶσον, σύ μ ᾽ ἐλέησον, εἰσορῶν
ὡς πάντα δεινὰ κἀπικινδύνως βροτοῖς
κεῖται παθεῖν μὲν εὖ, παθεῖν δὲ θάτερα.
Χρὴ δ ᾽ ἐκτὸς ὄντα πημάτων τὰ δείν ᾽ ὁρᾶν,
χὤταν τις εὖ ζῇ, τηνικαῦτα τὸν βίον
σκοπεῖν μάλιστα, μὴ διαφθαρεὶς λάθῃ.
Οἴκτιρ ᾽, ἄναξ· πολλῶν ἔλεξεν δυσοίστων πόνων
ἆθλ ᾽, οἷα μηδεὶς τῶν ἐμῶν τύχοι φίλων.

Εἰ δὲ πικρούς, ἄναξ, ἔχθεις Ἀτρείδας,
ἐγὼ μέν, τὸ κείνων κακὸν τῷδε κέρδος
μετατιθέμενος, ἔνθαπερ ἐπιμέμονεν,
ἐπ ᾽ εὐστόλου ταχείας νεὼς
πορεύσαιμ ᾽ ἂν ἐς δόμους,
τὰν θεῶν νέμεσιν ἐκφυγών.
Ὅρα σὺ μὴ νῦν μέν τις εὐχερὴς παρῇς,
ὅταν δὲ πλησθῇς τῆς νόσου ξυνουσίᾳ,

τότ ᾽ οὐκέθ ᾽ αὑτὸς τοῖς λόγοις τούτοις φανῇς.
Ἥκιστα· τοῦτ ᾽ οὐκ ἔσθ ᾽ ὅπως ποτ ᾽ εἰς ἐμὲ

τοὔνειδος ἕξεις ἐνδίκως ὀνειδίσαι.

βιάζονταν όσο πιο γρήγορα γινόταν στο σπίτι τους
να φτάσουν.
Και τώρα, καθώς εσένα συνοδό κι αγγελιαφόρο βρίσκω,
συ σώσε με, συ ευσπλαχνίσου με βλέποντας πως όλα
για τους ανθρώπους φοβερά είναι και επικίνδυνα
και να ευτυχήσουν και να πάθουν το αντίθετο·
και πρέπει κανείς, όταν είναι έξω από συμφορές,
να προβλέπει τα κακά κι όταν ευτυχεί, τότε προπάντων
να προσέχει μη χαθεί δίχως είδηση να το πάρει.

Σπλαχνίσου τον, βασιλιά· μας μίλησε για
κατορθώματα πόνων
ανυπόφορων πολλών, τέτοια που να μην τύχουν σε
φίλο μου.
Κι αν, βασιλιά, μισείς τους δυο σκληρούς Ατρείδες,
εγώ το κακό που σου έκαμαν μετατρέποντάς το
σε κέρδος γι' αυτόν, όπου ζητάει μ' επιμονή να φτάσει,
με γρήγορο καλά εξοπλισμένο πλοίο
στο σπίτι του θα τον πήγαινα
την οργή των θεών ξεφεύγοντας.

Πρόσεξε μήπως τώρα δείχνεσαι πρόθυμος αρκετά,
όταν όμως γεμίσεις απ' τη συναναστροφή με τον
άρρωστο,
τότε πια δε φανείς συνέπεια να έχεις με τα λόγια αυτά.

Καθόλου· δεν είναι δυνατό συ ν' αποδώσεις σ'
εμένα
κάποτε με το δίκιο σου μια τέτοια κατηγορία.

Ἀλλ᾽ αἰσχρὰ μέντοι σοῦ γέ μ᾽ ἐνδεέστερον
ξένῳ φανῆναι πρὸς τὸ καίριον πονεῖν.

Ἀλλ᾽ εἰ δοκεῖ, πλέωμεν, ὁρμάσθω ταχύς·

χἠ ναῦς γὰρ ἄξει κοὐκ ἀπαρνηθήσεται.

Μόνον θεοὶ σῴζοιεν ἔκ τε τῆσδε γῆς

ἡμᾶς ὅποι τ᾽ ἐνθένδε βουλοίμεσθα πλεῖν.
Ὦ φίλτατον μὲν ἦμαρ, ἥδιστος δ᾽ ἀνήρ,
φίλοι δὲ ναῦται, πῶς ἂν ὑμὶν ἐμφανὴς
ἔργῳ γενοίμην, ὥς μ᾽ ἔθεσθε προσφιλῆ;
Ἴωμεν, ὦ παῖ, προσκύσαντε τὴν ἔσω

ἄοικον εἰσοίκησιν, ὥς με καὶ μάθῃς
ἀφ᾽ ὧν διέζων ὥς τ᾽ ἔφυν εὐκάρδιος.
Οἶμαι γὰρ οὐδ᾽ ἂν ὄμμασιν μόνην θέαν

ἄλλον λαβόντα πλὴν ἐμοῦ τλῆναι τάδε·
ἐγὼ δ᾽ ἀνάγκῃ προὔμαθον στέργειν κακά.
Ἐπίσχετον, μάθωμεν· ἄνδρε γὰρ δύο,

ὁ μὲν νεὼς σῆς ναυβάτης, ὁ δ᾽ ἀλλόθρους,
χωρεῖτον, ὧν μαθόντες αὖθις εἴσιτον.

Λοιπόν θα είναι για μένα ντροπή κατώτερός σου
να φανώ στο να κοπιάσω για τον ξένο στην ώρα
που πρέπει.
Αλλ' αν νομίζεις, ας ξεκινήσουμε, γρήγορα ας
ετοιμαστεί·
κι οι ναύτες θα τον οδηγήσουν και δε θ' αρνηθούν
τη χάρη.
Μόνο οι θεοί ας μας οδηγήσουν σώους από αυτή τη
χώρα
για όπου απ' εδώ θέλουμε να κάνουμε το ταξίδι μας.

Ω, μέρα πολυαγάπητη και άνθρωπε γλυκύτατε,
αγαπημένοι ναύτες, πώς έμπρακτα θα μπορούσα
να σας δείξω πόσο μ' εκάνατε να σας αγαπώ;
Ας πάμε, παιδί μου, αφού αποχαιρετίσουμε το
εσωτερικό
του δυσκολοκατοίκητου σπιτιού μου, για να γνωρίσεις
πώς περνούσα τη ζωή μου και πόσο αντρείος ήμουν.
Γιατί νομίζω πως εκτός από μένα κανένας δε θα
τολμούσε
και μόνο να δει με τα μάτια του όσα εγώ τραβούσα·
κι εγώ από ανάγκη έμαθα να αντέχω στα κακά.

Σταματήστε, ας μάθουμε τι συμβαίνει· διότι
δυο άντρες,
ο ένας ναύτης του πλοίου σου κι ο άλλος κάποιος ξένος
προχωρούν προς τα εδώ· ακούστε τους κι αμέσως
μέσα πάτε.

Ἀχιλλέως παῖ, τόνδε τὸν ξυνέμπορον,
ὃς ἦν νεὼς σῆς σὺν δυοῖν ἄλλοιν φύλαξ,
ἐκέλευσ᾽ ἐμοί σε ποῦ κυρῶν εἴης φράσαι,
ἐπείπερ ἀντέκυρσα, δοξάζων μὲν οὔ,

τύχῃ δέ πως πρὸς ταὐτὸν ὁρμισθεὶς πέδον.
Πλέων γὰρ ὡς ναύκληρος οὐ πολλῷ στόλῳ

ἀπ᾽ Ἰλίου πρὸς οἶκον ἐς τὴν εὔβοτρυν
Πεπάρηθον, ὡς ἤκουσα τοὺς ναύτας ὅτι
σοὶ πάντες εἶεν συννεναυστοληκότες,
ἔδοξέ μοι μὴ σῖγα, πρὶν φράσαιμί σοι,

τὸν πλοῦν ποεῖσθαι, προστυχόντι τῶν ἴσων.
Οὐδὲν σύ που κάτοισθα τῶν σαυτοῦ πέρι,
ἃ τοῖσιν Ἀργείοισιν ἀμφὶ σοῦ νέα
βουλεύματ᾽ ἐστί, κοὐ μόνον βουλεύματα,
ἀλλ᾽ ἔργα δρώμεν᾽, οὐκέτ᾽ ἐξαργούμενα.

Ἀλλ᾽ ἡ χάρις μὲν τῆς προμηθίας, ξένε,
εἰ μὴ κακὸς πέφυκα, προσφιλὴς μενεῖ·
φράσον δ᾽ ἅπερ, γ᾽ ἔλεξας, ὡς μάθω τί μοι
νεώτερον, βούλευμ᾽ ἀπ᾽ Ἀργείων ἔχεις.
Φροῦδοι διώκοντές σε ναυτικῷ στόλῳ

Του Αχιλλέα γιε, απ' αυτόν εδώ το σύντροφο ναύτη,
που μαζί με άλλους δυο ήταν του πλοίου σου φρουρός,
ζήτησα να μου πει πού τύχαινε να βρίσκεσαι,
αφού μπροστά μου βρέθηκε, χωρίς να μου περάσει
απ' το νου,
μα τυχαία κάπως σ' αυτόν τον τόπο αγκυροβολώντας.
Ταξιδεύοντας δηλαδή ως κυβερνήτης μ' όχι πολλά
καράβια
από το Ίλιο στην πατρίδα μου με τα καλά σταφύλια,
την Πεπάρηθο, μόλις άκουσα από τους ναύτες ότι
όλοι τους μαζί σου ταξίδευαν στη θάλασσα,
σωστό το θεώρησα να μη συνεχίσω το ταξίδι μου
σιωπηλά,
προτού σου μιλήσω κι απάντηση και από σένα πάρω.
Συ βέβαια δεν ξέρεις για θέματα που σ' αφορούν
ποιες καινούριες για σένα αποφάσεις πήραν οι Έλληνες
κι όχι μόνο αποφάσεις, αλλά πράξεις που κιόλας
έβαλαν σ' ενέργεια και που καθόλου δεν τις
καθυστερούν.

Η ευγνωμοσύνη μου για τη φροντίδα σου, ξένε μου,
αν δεν είμαι απ' τη φύση μου κακός, θα μένει με αγάπη·
όμως όσα είπες ανάλυσέ τα, για να ξέρω ποια
σε βάρος μου καινούρια απόφαση των Ελλήνων έχεις.

Έχουν ξεκινήσει με τα πλοία τους
καταδιώκοντάς σε

φοῖνιξ ὁ πρέσβυς οἵ τε Θησέως κόροι.
Ὡς ἐκ βίας μ ᾿ ἄξοντες ἢ λόγοις πάλιν;

Οὐκ οἶδ ᾿· ἀκούσας δ ᾿ ἄγγελος πάρειμί σοι.
Ἦ ταῦτα δὴ Φοῖνίξ τε χοἰ ξυνναυβάται
οὕτω καθ ᾿ ὁρμὴν δρῶσιν Ἀτρειδῶν χάριν;
Ὡς ταῦτ ᾿ ἐπίστω δρώμεν ᾿, οὐ μέλλοντ ᾿ ἔτι.
Πῶς οὖν Ὀδυσσεὺς πρὸς τάδ ᾿ οὐκ αὐτάγγελος

πλεῖν ἦν ἕτοιμος; Ἦ φόβος τις εἶργέ νιν;
Κεῖνός γ ᾿ ἐπ ᾿ ἄλλον ἄνδρ ᾿ ὁ Τυδέως τε παῖς
ἔστελλον, ἡνίκ ᾿ ἐξανηγόμην ἐγώ.
Πρὸς ποῖον αὖ τόνδ ᾿ αὐτὸς Οὐδυσσεὺς ἔπλει;
Ἦν δή τις--ἀλλὰ τόνδε μοι πρῶτον φράσον
τίς ἐστίν· ἂν λέγῃς δὲ μὴ φώνει μέγα.
Ὅδ ᾿ ἔσθ ᾿ ὁ κλεινός σοι Φιλοκτήτης, ξένε.

Μή νύν μ ᾿ ἔρῃ τὰ πλεῖον ᾿, ἀλλ ᾿ ὅσον τάχος

ἔκπλει σεαυτὸν ξυλλαβὼν ἐκ τῆσδε γῆς.
Τί φησιν, ὦ παῖ; Τί με κατὰ σκότον ποτὲ

διεμπολᾷ λόγοισι πρός σ ᾿ ὁ ναυβάτης;
Οὐκ οἶδά πω τί φησι· δεῖ δ ᾿ αὐτὸν λέγειν
εἰς φῶς ὃ λέξει, πρὸς σὲ κἀμὲ τούσδε τε.

ο γέροντας ο Φοίνικας και του Θησέα οι δυο γιοι.

Για να με οδηγήσουν με τη βία ή πάλι με τα λόγια τους;

Δεν ξέρω· άκουσα κι είμαι εδώ, για να τα πω.

Λοιπόν, αλήθεια, ο Φοίνικας και οι σύντροφοί του πρόθυμα έτσι ενεργούν κάνοντας στους Ατρείδες χάρη;

Ξέρε ότι αυτά γίνονται και πια δεν αργοπορούν.

Πώς λοιπόν γι' αυτά ο Οδυσσέας δεν ήταν πρόθυμος
ο ίδιος να ταξιδέψει; Ή κάποιος φόβος τον εμπόδισε;

Εκείνος και του Τυδέα ο γιος για άλλον άνθρωπο
ετοιμάζονταν, όταν εγώ ξεκινούσα το ταξίδι μου.

Προς ποιον πάλι ο ίδιος ο Οδυσσέας ταξίδευε;

Ήταν κάποιος - αλλά πρώτα πες μου γι' αυτόν
ποιος είναι· κι όσα λες μην τα λες μεγαλόφωνα.

Αυτός είναι ο ξακουστός και για σένα Φιλοκτήτης, ξένε.

Λοιπόν για περισσότερα μη ρωτάς· αλλ' όσο γίνεται πιο γοργά
πάρε τον εαυτό σου και φεύγα από τον τόπο αυτό.

Τι λέει, παιδί μου; Τι τελοσπάντων μυστικά μαζί σου
με παζαρεύει με τα λόγια του αυτός ο ναύτης;

Δεν ξέρω ακόμη τι λέει· πρέπει πάντως να πει
φανερά ό,τι θα πει μπροστά σ' εσένα, σ' εμένα και

Ὦ σπέρμ ᾽ Ἀχιλλέως, μή με διαβάλῃς στρατῷ

λέγονθ ᾽ ἃ μὴ δεῖ· πόλλ ᾽ ἐγὼ κείνων ὕπο

δρῶν ἀντιπάσχω χρηστά θ ᾽, οἷ ᾽ ἀνὴρ πένης.
Ἐγώ εἰμ ᾽ Ἀτρείδαις δυσμενής· οὗτος δέ μοι
φίλος μέγιστος, οὕνεκ ᾽ Ἀτρείδας στυγεῖ.
Δεῖ δή σ ᾽ ἔμοιγ ᾽ ἐλθόντα προσφιλῆ, λόγων
κρύψαι πρὸς ἡμᾶς μηδέν ᾽ ὧν ἀκήκοας.
Ὅρα τί ποιεῖς, παῖ.
Σκοπῶ κἀγὼ πάλαι.
Σὲ θήσομαι τῶνδ ᾽ αἴτιον.
Ποιοῦ λέγων.
Λέγω· ᾽πὶ τοῦτον ἄνδρε τώδ ᾽ ὥπερ κλύεις,

ὁ Τυδέως παῖς ἥ τ ᾽ Ὀδυσσέως βία,
διώμοτοι πλέουσιν ἦ μὴν ἢ λόγῳ
πείσαντες ἄξειν ἢ πρὸς ἰσχύος κράτος.
Καὶ ταῦτ ᾽ Ἀχαιοὶ πάντες ἤκουον σαφῶς
Ὀδυσσέως λέγοντος· οὗτος γὰρ πλέον
τὸ θάρσος εἶχε θατέρου δράσειν τάδε.
Τίνος δ ᾽ Ἀτρεῖδαι τοῦδ ᾽ ἄγαν οὕτω χρόνῳ

τοσῷδ ᾽ ἐπεστρέφοντο πράγματος χάριν,
ὅν γ ᾽ εἶχον ἤδη χρόνιον ἐκβεβληκότες;

σ' αυτούς.

Παιδί του Αχιλλέα, μην κάνεις να με μισήσει ο στρατός

με το να πω όσα δεν πρέπει να πω· σαν φτωχός που είμαι,

ενεργώντας πολλές και καλές ωφέλειες έχω απ' εκείνους.

Εγώ είμαι εχθρός των Ατρειδών κι αυτός μου είναι πολύ μεγάλος φίλος, καθώς τους Ατρείδες μισεί.
Πρέπει λοιπόν συ, που μ' αγάπη ήρθες, να μην κρύψεις από τα λόγια που έχεις ακούσει τίποτε από μας.

Πρόσεχε τι κάνεις, παιδί μου.

Από ώρα το σκέφτομαι.

Γι' αυτά εσύ θα έχεις την ευθύνη.

Πες κι ας έχω.

Λέω. Εναντίον του αυτοί οι δυο άντρες που άκουσες,

του Τυδέα ο γιος κι ο Οδυσσέας ο βίαιος, ταξιδεύουν,
αφού ορκίστηκαν πως θα τον οδηγήσουν ή με λόγια
πείθοντάς τον να τους ακολουθήσει ή και με τη βία.
Όλοι οι Έλληνες καθαρά τα άκουαν αυτά,
καθώς μιλούσε ο Οδυσσέας· γιατί αυτός από τον άλλο
πιο πολύ είχε πεποίθηση πως θα το καταφέρει.

Και για ποιο λόγο οι Ατρείδες ύστερα από τόσο χρόνο

ξαφνικά άλλαξαν τη γνώμη τους γι' αυτόν,
που τόσα χρόνια ήδη παραπεταμένο τον είχαν;

Τίς ὁ πόθος αὐτοὺς ἵκετ᾽; Ἢ θεῶν βία
καὶ νέμεσις, οἵπερ ἔργ᾽ ἀμύνουσιν κακά;
Ἐγώ σε τοῦτ᾽, ἴσως γὰρ οὐκ ἀκήκοας,

πᾶν ἐκδιδάξω. Μάντις ἦν τις εὐγενής,
Πριάμου μὲν υἱός, ὄνομα δ᾽ ὠνομάζετο
Ἕλενος, ὃν οὗτος νυκτὸς ἐξελθὼν μόνος,
ὁ πάντ᾽ ἀκούων αἰσχρὰ καὶ λωβήτ᾽ ἔπη
δόλιος Ὀδυσσεὺς εἷλε· δέσμιόν τ᾽ ἄγων

ἔδειξ᾽ Ἀχαιοῖς ἐς μέσον, θήραν καλήν·
ὃς δὴ τά τ᾽ ἄλλ᾽ αὐτοῖσι πάντ᾽ ἐθέσπισεν
καὶ τἀπὶ Τροίᾳ πέργαμ᾽ ὡς οὐ μή ποτε
πέρσοιεν, εἰ μὴ τόνδε πείσαντες λόγῳ
ἄγοιντο νήσου τῆσδ᾽ ἐφ᾽ ἧς ναίει τανῦν.
Καὶ ταῦθ᾽ ὅπως ἤκουσ᾽ ὁ Λαέρτου τόκος
τὸν μάντιν εἰπόντ᾽, εὐθέως ὑπέσχετο
τὸν ἄνδρ᾽ Ἀχαιοῖς τόνδε δηλώσειν ἄγων·
οἴοιτο μὲν μάλισθ᾽ ἑκούσιον λαβών,
εἰ μὴ θέλοι δ᾽, ἄκοντα· καὶ τούτων κάρα
τέμνειν ἐφεῖτο τῷ θέλοντι μὴ τυχών.

Ἤκουσας, ὦ παῖ, πάντα· τὸ σπεύδειν δέ σοι
καὐτῷ παραινῶ κεἴ τινος κήδει πέρι.
Οἴμοι τάλας· ἦ κεῖνος, ἡ πᾶσα βλάβη,

Ποια επιθυμία τους γεννήθηκε; Ή η δύναμη των θεών
και η οργή, που βέβαια τις κακές πράξεις τιμωρούν;

Εγώ θα σου τα εξηγήσω όλα αυτά, γιατί ίσως
δεν τα έχεις
ακουστά. Ήταν κάποιος μάντης από καλή γενιά,
γιος του Πρίαμου, κι ονομαζόταν με το όνομα
Έλενος· αυτόν εκείνος τη νύχτα μόνος βγαίνοντας,
ο Οδυσσέας ο δόλιος, που ακούει όλες τις άσχημες
και ντροπιαστικές βρισιές, τον έπιασε· δεμένον
οδηγώντας τον
στη μέση των Ελλήνων τον έφερε, ένα καλό κυνήγι.
Αυτός λοιπόν κι όλα τα άλλα σ' αυτούς προμάντεψε
κι ότι της Τροίας την ακρόπολη δε θα κουρσέψουν ποτέ,
αν με λόγια πείθοντάς τον αυτόν δεν οδηγήσουν
απ' το νησί όπου τώρα έχει την κατοικία του.
Αυτά μόλις τα άκουσε ο γόνος του Λαέρτη ο μάντης
να τα λέει, αμέσως υποσχέθηκε ότι οδηγώντας τον
θα παρουσιάσει τον άντρα αυτό στους Έλληνες·
προπάντων νόμιζε πως θα τον φέρει με τη θέλησή του,
αν όμως δεν ήθελε, και χωρίς τη θέλησή του· κι άφηνε
σ' όποιον ήθελε να του κόψει το κεφάλι, αν δε το
πετύχαινε.
Παιδί μου, όλα τ' άκουσες· βιασύνη τώρα και σε σένα
συμβουλεύω και σ' αυτόν και σ' όποιον εσύ αγαπάς.

Αλίμονό μου, ο δύστυχος! Αλήθεια, εκείνος ο
πολύ βλαβερός

ἔμ ᾽ εἰς Ἀχαιοὺς ὤμοσεν πείσας στελεῖν;
Πεισθήσομαι γὰρ ὧδε κἀξ Ἅιδου θανὼν
πρὸς φῶς ἀνελθεῖν, ὥσπερ οὐκείνου πατήρ.
Οὐκ οἶδ ᾽ ἐγὼ ταῦτ ᾽· ἀλλ ᾽ ἐγὼ μὲν εἶμ ᾽ ἐπὶ

ναῦν, σφῷν δ ᾽ ὅπως ἄριστα συμφέροι θεός.
Οὔκουν τάδ ᾽, ὦ παῖ, δεινά, τὸν Λαερτίου

ἔμ ᾽ ἐλπίσαι ποτ ᾽ ἂν λόγοισι μαλθακοῖς
δεῖξαι νεὼς ἄγοντ ᾽ ἐν Ἀργείοις μέσοις;
Οὔ· θᾶσσον ἂν τῆς πλεῖστον ἐχθίστης ἐμοὶ
κλύοιμ ᾽ ἐχίδνης, ἥ μ ᾽ ἔθηκεν ὧδ ᾽ ἄπουν.
Ἀλλ ᾽ ἔστ ᾽ ἐκείνῳ πάντα λεκτά, πάντα δὲ
τολμητά· καὶ νῦν οἶδ ᾽ ὁθούνεχ ᾽ ἵξεται.
Ἀλλ ᾽, ὦ τέκνον, χωρῶμεν, ὡς ἡμᾶς πολὺ
πέλαγος ὁρίζῃ τῆς Ὀδυσσέως νεώς.
Ἴωμεν· ἥ τοι καίριος σπουδὴ πόνου
λήξαντος ὕπνον κἀνάπαυλαν ἤγαγεν.
Οὐκοῦν ἐπειδὰν πνεῦμα τοὐκ πρῴρας ἀνῇ,

τότε στελοῦμεν· νῦν γὰρ ἀντιοστατεῖ.
Ἀεὶ καλὸς πλοῦς ἔσθ ᾽, ὅταν φεύγῃς κακά.

Οὔκ, ἀλλὰ κἀκείνοισι ταῦτ ᾽ ἐναντία.
Οὐκ ἔστι λῃσταῖς πνεῦμ ᾽ ἐναντιούμενον.

ορκίστηκε πως πείθοντάς με θα με πάει τους Έλληνες;
Διότι θα πειστώ έτσι κι απ' τον Άδη πεθαίνοντας
πως θα έρθω στο φως, όπως εκείνου ο πατέρας.

Εγώ δεν τα ξέρω αυτά· αλλά θα πάω για το πλοίο μου
κι ο θεός ας τα φέρει για σας όπως είναι καλύτερα.

Λοιπόν, παιδί μου, δεν είναι φοβερά αυτά, του Λαέρτη ο γιος
να ελπίζει πως κάποτε με λόγια μαλακά θα πάει
με το καράβι του στη μέση των Ελλήνων να με δείξει;
Γρηγορότερα θα άκουα την πολύ μισητή σε μένα
οχιά, που έτσι χωρίς πόδια μ' έκανε να ζω.
Όμως εκείνος όλα να τα λέει μπορεί, όλα να τα τολμά·
και τώρα είμαι σίγουρος ότι εδώ θα φτάσει.
Αλλά, παιδί μου, ας πηγαίνουμε, για να μας χωρίζει
πολύ πέλαγος από του Οδυσσέα το καράβι.
Ας πάμε· η βιασύνη στην ώρα την κατάλληλη,
όταν τελειώσει ο κόπος, φέρνει ύπνο κι ανακούφιση.

Λοιπόν, όταν κοπάσει ο άνεμος που την πλώρη χτυπά,
τότε θα ξεκινήσουμε· διότι τώρα είναι αντίθετος.

Καλό είναι το ταξίδι πάντοτε, όταν γλιτώνεις απ' τα κακά.

Το ξέρω· αλλά και για εκείνους ο καιρός είναι αντίθετος.

Δεν υπάρχει άνεμος για τους ληστές αντίθετος,

ὅταν παρῇ κλέψαι τι χἀρπάσαι βίᾳ.

Ἀλλ᾽ εἰ δοκεῖ, χωρῶμεν, ἔνδοθεν λαβὼν
ὅτου σε χρεία καὶ πόθος μάλιστ᾽ ἔχει.
Ἀλλ᾽ ἔστιν ὧν δεῖ, καίπερ οὐ πολλῶν ἄπο.

Τί τοῦθ᾽ ὃ μὴ νεώς γε τῆς ἐμῆς ἔπι;
Φύλλον τί μοι πάρεστιν, ᾧ μάλιστ᾽ ἀεὶ

κοιμῶ τόδ᾽ ἕλκος, ὥστε πραΰνειν πάνυ.

Ἀλλ᾽ ἔκφερ᾽ αὐτό. Τί γὰρ ἔτ᾽ ἄλλ᾽ ἐρᾷς λαβεῖν;
Εἴ μοί τι τόξων τῶνδ᾽ ἀπημελημένον

παρερρύηκεν, ὡς λίπω μή τῳ λαβεῖν.
Ἦ ταῦτα γὰρ τὰ κλεινὰ τόξ᾽ ἃ νῦν ἔχεις;

Ταῦτ᾽, οὐ γὰρ ἄλλ᾽ ἔστ᾽, ἀλλ᾽ ἃ βαστάζω
χεροῖν.
Ἆρ᾽ ἔστιν ὥστε κἀγγύθεν θέαν λαβεῖν
καὶ βαστάσαι με προσκύσαι θ᾽ ὥσπερ θεόν;
Σοί γ᾽, ὦ τέκνον, καὶ τοῦτο κἄλλο τῶν ἐμῶν

ὁποῖον ἄν σοι ξυμφέρῃ γενήσεται.
Καὶ μὴν ἐρῶ γε, τὸν δ᾽ ἔρωθ᾽ οὕτως ἔχω·

όταν μπορούν να κλέψουν και ν' αρπάξουν κάτι με
τη βία.

Αλλ' αν νομίζεις, ας πάμε, αφού πάρεις από μέσα
ό,τι χρειάζεσαι και περισσότερο επιθυμείς.

Είναι μερικά που μου χρειάζονται, αν κι είναι
από τα λίγα μου.

Τι είναι αυτό που δε βρίσκεται πάνω στο πλοίο μου;

Έχω κάποιο φύλλο, με το οποίο πάντοτε
αποκοιμίζω
αυτόν τον πόνο της πληγής, ώστε πολύ να τον κατα-
πραΰνω.

Βγάλτε το έξω. Τι άλλο ακόμη επιθυμείς να πάρεις;

Αν κάτι από τα τόξα αυτά το παραμέλησα
και έχει
παραπέσει, για να μην τ' αφήσω σε άλλον να το πάρει.

Αλήθεια, αυτά που τώρα έχεις είναι τα τόξα τα
ξακουστά;

Αυτά, κι όχι άλλα, είναι που στα χέρια μου
κρατώ.

Άραγε μπορώ να τα δω από κοντά, στα χέρια μου
να τα κρατήσω και να τα φιλήσω όπως ένα θεό;

Σε σένα, παιδί μου, κι αυτό κι ό,τι άλλο απ'
τα δικά μου
θα αρέσει από μένα στη διάθεσή σου θα βρίσκεται.

Και βέβαια το επιθυμώ κι η επιθυμία μου
φτάνει ως εκεί·

εἴ μοι θέμις, θέλοιμ ' ἄν· εἰ δὲ μή, πάρες.
Ὅσιά τε φωνεῖς ἔστι τ ', ὦ τέκνον, θέμις,

ὅς γ ' ἡλίου τόδ ' εἰσορᾶν ἐμοὶ φάος
μόνος δέδωκας, ὃς χθόν ' Οἰταίαν ἰδεῖν,
ὃς πατέρα πρέσβυν, ὃς φίλους, ὃς τῶν ἐμῶν

ἐχθρῶν μ ' ἔνερθεν ὄντ ' ἀνέστησας πέρα.

Θάρσει, παρέσται ταῦτά σοι καὶ θιγγάνειν

καὶ δόντι δοῦναι κἀξεπεύξασθαι βροτῶν

ἀρετῆς ἕκατι τῶνδ ' ἐπιψαῦσαι μόνον·
εὐεργετῶν γὰρ καὐτὸς αὔτ ' ἐκτησάμην.
Οὐκ ἄχθομαί σ ' ἰδών τε καὶ λαβὼν φίλον·
ὅστις γὰρ εὖ δρᾶν εὖ παθὼν ἐπίσταται,

παντὸς γένοιτ ' ἂν κτήματος κρείσσων φίλος.

Χωροῖς ἂν εἴσω.
Καὶ σέ γ ' εἰσάξω· τὸ γὰρ
νοσοῦν ποθεῖ σε ξυμπαραστάτην λαβεῖν.

αν μου επιτρέπεται, θα το 'θελα· αν όχι, ξέχασέ το.

Μ' ευλάβεια μιλάς, παιδί μου, κι επιτρέπεται σε σένα·
διότι συ μόνο μου έχεις δώσει τη δύναμη να βλέπω
αυτό το φως του ήλιου, να δω τη γη της Οίτης,
το γέροντα πατέρα μου, τους φίλους μου, συ ενώ ήμουν κάτω
απ' τα πόδια των εχθρών με σήκωσες και μ' έβαλες πάνω τους.
Έχε θάρρος, θα μπορείς και να τα αγγίξεις και να τα δώσεις
πάλι σ' αυτόν που σου τα έδωσε και να καυχηθείς πως μόνος συ
εξαιτίας της αρετής σου τα έπιασες στα χέρια σου·
διότι κι εγώ καλό κάνοντας τα τόξα αυτά απόκτησα.

Δε λυπάμαι, που σε είδα και φίλο μου σε έκαμα·
διότι όποιος ξέρει να ευεργετεί, όταν τον ευεργετούν,
μπορεί να γίνει φίλος καλύτερος από κάθε του κόσμου αγαθό.
Μπορείς να μπεις μέσα.

Και σένα θα σε φέρω μέσα·
διότι η αρρώστια μου χρειάζεται να πάρω εσένα βοηθό μου.

Λόγῳ μὲν ἐξήκουσ ', ὄπωπα δ ' οὐ μάλα,
τὸν πελάταν λέκτρων ποτὲ τῶν Διὸς

κατὰ δρομάδ ' ἄμπυκα δέσμιον ὡς ἔβαλεν
παγκρατὴς Κρόνου παῖς·
ἄλλον δ ' οὔτιν ' ἔγωγ '
οἶδα κλύων οὐδ ' ἐσιδὼν μοίρᾳ
τοῦδ ' ἐχθίονι συντυχόντα
θνατῶν, ὃς οὔτ ' ἔρξας τιν ' οὔ τι νοσφίσας,
ἀλλ ' ἴσος ὢν ἴσοις ἀνήρ,
ὤλλυθ ' ὧδ ' ἀναξίως.
Τόδε τοι θαῦμά μ ' ἔχει, πῶς
ποτε πῶς ποτ '
ἀμφιπλάκτων ῥοθίων μόνος κλύων,
πῶς ἄρα πανδάκρυτον οὕτω βιοτὰν κατέσχεν·

ἵν ' αὐτὸς ἦν πρόσουρος, οὐκ ἔχων βάσιν,

οὐδέ τιν ' ἐγχώρων κακογείτονα,

παρ ' ᾧ στόνον ἀντίτυπον
βαρυβρῶτ ' ἀποκλαύσειεν αἱματηρόν·
ὃς τὰν θερμοτάταν αἱμάδα
κηκιομέναν ἑλκέων

Απ' όσα λέγουν άκουσα, δεν έχω όμως δει,
πως αυτόν που να πλησιάσει θέλησε κάποτε τη
σύζυγο του Δία,
τον Ιξίονα, σε τροχό που γύριζε έδεσε
ο παντοδύναμος γιος του Κρόνου·
όμως κανέναν άλλο δεν ξέρω θνητό
ούτε έχοντας ακούσει ούτε έχοντας δει
να είχε μοίρα χειρότερη απ' αυτόν,
που αν και κακό δεν έκαμε, δεν πήρε κάτι ξένο,
αλλ' όντας δίκαιος με τους δίκαιους
έτσι αναξιόπρεπα φθειρόταν.
Και με παραξενεύει αυτό,
πώς τελοσπάντων, πώς ακούοντας μόνος του
τα κύματα που από παντού βροντοκοπούσαν,
πώς έτσι άντεξε τη γεμάτη δάκρυα ζωή.

Σ' αυτό το μέρος δεν είχε άλλο γείτονα από τον
εαυτό του
ούτε κάποιον απ' τους εντόπιους γείτονα στη
δυστυχία του,
να πάει σ' αυτόν να κλάψει με ματωμένο στεναγμό
που την καρδιά ραγίζει·
ούτε είχε κάποιον που το ολόθερμο
αίμα που ανάβλυζε απ' τις πληγές

ἐνθήρου ποδὸς
ἠπίοισι φύλλοις κατευνάσειεν.
εἴ τις ἐμπέσοι,
φορβάδος ἐκ γαίας ἑλών·
εἶρπε γὰρ ἄλλοτ᾽ ἀλλαχᾷ
τότ᾽ ἂν εἰλυόμενος
παῖς ἄτερ ὡς φίλας τιθήνας
ὅθεν εὐμάρει᾽ ὑπάρχοι πόρου,
ἁνίκ᾽ ἐξανείη δακέθυμος ἄτα·

οὐ φορβὰν ἱερᾶς γᾶς σπόρον, οὐκ ἄλλων
αἴρων τῶν νεμόμεσθ᾽ ἀνέρες ἀλφησταί,
πλὴν ἐξ ὠκυβόλων εἴ ποτε τόξων
πτανοῖς ἰοῖς ἀνύσειε γαστρὶ φορβάν.
Ὦ μελέα ψυχά,
ὃς μηδ᾽ οἰνοχύτου πώματος
ἥσθη δεκέτει χρόνῳ,
λεύσσων δ᾽ ὅπου γνοίη στατὸν εἰς ὕδωρ,
ἀεὶ προσενώμα.

Νῦν δ᾽ ἀνδρῶν ἀγαθῶν παιδὸς ὑπαντήσας
εὐδαίμων ἀνύσει καὶ μέγας ἐκ κείνων·
ὅς νιν ποντοπόρῳ δούρατι,
πλήθει πολλῶν μηνῶν,
πατρίαν ἄγει πρὸς αὐλὰν
Μαλιάδων νυμφᾶν

του αγριεμένου ποδιού του
με βοτάνια θα καταπράυνε,
αν κάτι έβρισκε
παίρνοντάς το από την τροφοδότρα γη·
αλλά σερνόταν άλλοτε σ' άλλο μέρος
μπουσουλώντας
σαν μικρό παιδί χωρίς την παραμάνα,
απ' όπου ευκολία για περπάτημα θα υπήρχε,
όταν χαλάρωνε ο πόνος που την ψυχή του έτρωγε.

Δεν έπαιρνε τροφή από σπόρο της άγιας γης
ούτε από τ' άλλα που έχουμε οι ψωμοφάγοι άνθρωποι
εκτός κι αν κάποτε από τα μακρόριχτα τόξα του
με βέλη φτερωτά πετύχαινε τροφή για την κοιλιά του.
Ω, δύστυχη ψυχή,
που ούτε το κρασί
για δέκα χρόνια χάρηκες,
αλλά βλέποντας κάπου στεκούμενο νερό
πάντοτε εκεί σερνόσουν!

Τώρα που συνάντησες παιδί ανθρώπων έξοχων
ευτυχισμένος και μεγάλος θα γίνεις εξαιτίας τους·
αυτό με το θαλασσοπόρο πλοίο του,
ύστερα από μήνες πολλούς που πέρασαν,
σε οδηγεί στην πατρική γη
των νυμφών της περιοχής του Μαλιακού κόλπου

Σπερχειοῦ τε παρ ' ὄχθας,
ἵν ' ὁ χάλκασπις ἀνὴρ θεοῖς
πλάθει πατρὸς θείῳ
πυρὶ παμφαής,
Οἴτας ὑπὲρ ὄχθων.

Ἕρπ ', εἰ θέλεις. Τί δή ποθ ' ὧδ ' ἐξ οὐδενὸς

λόγου σιωπᾷς κἀπόπληκτος ὧδ ' ἔχει;
Ἆ ἆ, ἆ ἆ.
Τί δ ' ἔστιν;
Οὐδὲν δεινόν· ἀλλ ' ἴθ ', ὦ τέκνον.
Μῶν ἄλγος ἴσχεις τῆς παρεστώσης νόσου;

Οὐ δῆτ ' ἔγωγ ', ἀλλ ' ἄρτι κουφίζειν δοκῶ.
Ὦ θεοί.
Τί τοὺς θεοὺς ὧδ ' ἀναστένων καλεῖς;
Σωτῆρας αὐτοὺς ἠπίους θ ' ἡμῖν μολεῖν.
Ἆ ἆ, ἆ ἆ.
Τί ποτε πέπονθας; Οὐκ ἐρεῖς,
ἀλλ ' ὧδ ' ἔσει σιγηλός;
Ἐν κακῷ δέ τῳ φαίνει κυρῶν.
Ἀπόλωλα, τέκνον, κοὐ δυνήσομαι κακὸν
κρύψαι παρ ' ὑμῖν, ἀτταταῖ· διέρχεται
διέρχεται. Δύστηνος, ὦ τάλας ἐγώ.
Ἀπόλωλα, τέκνον· βρύκομαι, τέκνον· παπαῖ,

και στις όχθες του Σπερχειού,
όπου ο χαλκοντυμένος ήρωας
ολόφεγγος απ' τη θεϊκή φωτιά
μοιάζει με όλους τους θεούς
πάνω στην κορυφή της Οίτης.

Σύρε το βήμα σου, αν θέλεις. Γιατί έτσι χωρίς κανένα
λόγο σιωπάς, κι έτσι είσαι σαν να τα έχασες;

Α, α, α, α!

Τι συμβαίνει;

Τίποτε το φοβερό· βάδιζε, παιδί μου.

Μήπως έχεις πόνο απ' την αρρώστια που σε τυραννά;

Όχι βέβαια, αλλά τώρα νομίζω πως καταπραΰνει.
Ω, θεοί!

Γιατί έτσι αναστενάζοντας επικαλείσαι τους θεούς;

Για να έρθουν μαλακοί και σωστικοί.
Α, α, α, α!

Τι τελοσπάντων έπαθες; Δε θα μιλήσεις,
αλλ' έτσι θα είσαι σιωπηλός;
Φαίνεσαι πως μέσα σε κάποιο κακό βρίσκεσαι.

Παιδί μου, χάνομαι και δε θα μπορέσω το κακό
να το κρύψω από σας, ποπό! Περνά μέσα μου,
περνά μέσα μου. Δύστυχος, ω, ταλαίπωρος εγώ!
Παιδί μου, χάνομαι· ανατριχιάζω, παιδί μου, ποπό!

ἀπαππαπαῖ, παπαππαπαππαπαππαπαῖ.
Πρὸς θεῶν, πρόχειρον εἴ τί σοι, τέκνον, πάρα
ξίφος χεροῖν, πάταξον εἰς ἄκρον πόδα·
ἀπάμησον ὡς τάχιστα·
μὴ φείσῃ βίου.
Ἴθ ', ὦ παῖ.
Τί δ ' ἔστιν οὕτω νεοχμὸν ἐξαίφνης, ὅτου
τοσήνδ ' ἰυγὴν καὶ στόνον σαυτοῦ ποεῖ;
Οἶσθ ', ὦ τέκνον;
Τί δ ' ἔστιν;
Οἶσθ ', ὦ παῖ;
Τί σοί;
Οὐκ οἶδα.
Πῶς οὐκ οἶσθα; Παππαπαππαπαῖ.
Δεινόν γε τοὐπίσαγμα τοῦ νοσήματος.
Δεινὸν γὰρ οὐδὲ ῥητόν· ἀλλ ' οἴκτιρέ με.
Τί δῆτα δράσω;
Μή με ταρβήσας προδῷς·
ἥκει γὰρ αὕτη διὰ χρόνου πλάνοις ἴσως

ὡς ἐξεπλήσθη.
Ἰὼ ἰὼ δύστηνε σύ,
δύστηνε δῆτα διὰ πόνων πάντων φανείς.
Βούλει λάβωμαι δῆτα καὶ θίγω τί σου;
Μὴ δῆτα τοῦτό γ '· ἀλλά μοι τὰ τόξ ' ἑλὼν
τάδ ', ὥσπερ ᾐτοῦ μ ' ἀρτίως, ἕως ἀνῇ

ποπό, ποπό, ποπό, ποπό, ποπό, ποπό!
Για τους θεούς, αν έχεις πρόχειρο, παιδί μου,
στα χέρια σου σπαθί, χτύπησε την άκρη του ποδιού μου·
κόψε το μου όσο γίνεται πιο γοργά·
τη ζωή μου μη λυπηθείς.
Εμπρός, παιδί μου!

Ποιο είναι το καινούριο κακό ξαφνικά, που σε κάνει να βγάζεις τόσο διαπεραστική φωνή και στεναγμό;

Το ξέρεις, παιδί μου;

Τι είναι;

Το ξέρεις, παιδί μου;

Τι σου συμβαίνει;

Δεν ξέρω.

Πώς δεν ξέρεις; Ποπό, ποπό, ποπό!

Φοβερό βέβαια είναι το βάρος της αρρώστιας σου.

Φοβερό και ανείπωτο. Ωστόσο σπλαχνίσου με.

Τι λοιπόν να κάνω;

Μη φοβηθείς και μ' εγκαταλείψεις·
γιατί η αρρώστια αυτή ξαναγυρίζει έπειτα από
ίσους χρόνους,
μόλις χορτάσει.

Ω, ω, δύστυχος είσαι συ,
δύστυχος φαίνεσαι βέβαια με όλους σου τους πόνους.
Θέλεις να σε πιάσω και να σ' ανακουφίσω λίγο;

Μην το κάνεις αυτό· αλλά παίρνοντας τα τόξα μου αυτά, όπως λίγο πριν μου τα ζητούσες, ωσότου χαλαρωθεί

τὸ πῆμα τοῦτο τῆς νόσου τὸ νῦν παρόν,
σῷζ ᾽ αὐτὰ καὶ φύλασσε. Λαμβάνει γὰρ οὖν
ὕπνος μ ᾽, ὅταν περ τὸ κακὸν ἐξίῃ τόδε·
κοὐκ ἔστι λῆξαι πρότερον· ἀλλ ᾽ ἐᾶν χρεὼν
ἕκηλον εὕδειν. Ἢν δὲ τῷδε τῷ χρόνῳ
μόλωσ ᾽ ἐκεῖνοι, πρὸς θεῶν ἐφίεμαι
ἑκόντα μηδ ᾽ ἄκοντα μηδέ τῳ τέχνῃ
κείνοις μεθεῖναι ταῦτα, μὴ σαυτόν θ ᾽ ἅμα
κἄμ ᾽, ὄντα σαυτοῦ πρόστροπον, κτείνας γένῃ.
Θάρσει προνοίας οὕνεκ ᾽· οὐ δοθήσεται

πλὴν σοί τε κἀμοί· ξὺν τύχῃ δὲ πρόσφερε.

Ἰδοὺ δέχου, παῖ· τὸν φθόνον δὲ πρόσκυσον

μή σοι γενέσθαι πολύπον ᾽ αὐτὰ μηδ ᾽ ὅπως
ἐμοί τε καὶ τῷ πρόσθ ᾽ ἐμοῦ κεκτημένῳ.
Ὦ θεοί, γένοιτο ταῦτα νῷν· γένοιτο δὲ
πλοῦς οὔριός τε κεὐσταλὴς ὅποι ποτὲ
θεὸς δικαιοῖ χὠ στόλος πορσύνεται.
Ἀλλ ᾽ οὖν δέδοικα μὴ ἀτέλεστ ᾽ εὐχῇ, τέκνον.

Στάζει γὰρ αὖ μοι φοίνιον τόδ ᾽ ἐκ βυθοῦ
κηκῖον αἷμα, καί τι προσδοκῶ νέον.

Παπαῖ, φεῦ.

της αρρώστιας που έχω αυτή η τωρινή κρίση,
κράτησε σίγουρα αυτά και φύλαξέ τα. Διότι με πιάνει
ύπνος, όταν βέβαια το κακό αυτό πια περάσει·
και δεν μπορεί πρωτύτερα να τελειώσει· αλλά πρέπει
να μ' αφήσουν ήσυχος να κοιμάμαι. Κι αν στο μεταξύ
έρθουν εκείνοι, για όνομα των θεών σε παρακαλώ
ούτε θεληματικά ούτε αθέλητα ούτε με κάποιο τέχνασμα
να παραδώσεις σ' εκείνους αυτά, μη σύγχρονα σκοτώσεις
τον εαυτό σου κι εμένα, που έγινα ικέτης σου.

Για την πρόνοιά μου έχε θάρρος· τα τόξα σου
δε θα δοθούν
παρά μόνο σε σένα και σε μένα· δώσ' τα μου με το
καλό.

Να, παιδί μου, πάρ' τα. Όμως προσκύνησε το
φθόνο,
μη γίνουν αυτά για σένα πολυστέναχτα, όπως έγιναν
για μένα και για εκείνον που τα είχε πριν από μένα.

Ω, θεοί, ας βγουν σε καλό μας αυτά· ας γίνει το
ταξίδι μας ευνοϊκό και εύκολο, όπου τελοσπάντων
ο θεός το κρίνει δίκαιο και είμαστε έτοιμοι να πάμε.

Αλλά φοβάμαι, παιδί μου, μην πάει χαμένη η
ευχή σου·
διότι πάλι σταλάζει αυτό το μαυροκόκκινο αίμα
μυρίζοντας απ' το βάθος, και περιμένω κάποια νέα
κρίση.
Ποπό, αλίμονο!

Παπαῖ μάλ᾽, ὦ πούς, οἷά μ᾽ ἐργάσει κακά.

Προσέρπει,
προσέρχεται τόδ᾽ ἐγγύς. Οἴμοι μοι τάλας.
Ἔχετε τὸ πρᾶγμα· μὴ φύγητε μηδαμῇ.
Ἀτταταῖ.
Ὦ ξένε Κεφαλλήν, εἴθε σου διαμπερὲς

στέρνων ἔχοιτ᾽ ἄλγησις ἥδε. Φεῦ, παπαῖ,
παπαῖ μάλ᾽ αὖθις. Ὦ διπλοῖ στρατηλάται,
Ἀγάμεμνον, ὦ Μενέλαε, πῶς ἂν ἀντ᾽ ἐμοῦ

τὸν ἴσον χρόνον τρέφοιτε τήνδε τὴν νόσον;
Ἰώ μοι.
Ὦ Θάνατε Θάνατε, πῶς ἀεὶ καλούμενος
οὕτω κατ᾽ ἦμαρ, οὐ δύνᾳ μολεῖν ποτε;
Ὦ τέκνον ὦ γενναῖον, ἀλλὰ συλλαβὼν
τῷ Λημνίῳ τῷδ᾽ ἀνακαλουμένῳ πυρὶ
ἔμπρησον, ὦ γενναῖε· κἀγώ τοί ποτε
τὸν τοῦ Διὸς παῖδ᾽ ἀντὶ τῶνδε τῶν ὅπλων,
ἃ νῦν σὺ σῴζεις, τοῦτ᾽ ἐπηξίωσα δρᾶν.
Τί φής, παῖ;
Τί φής; Τί σιγᾷς; Ποῦ ποτ᾽ ὤν, τέκνον, κυρεῖς;
Ἀλγῶ πάλαι δὴ τἀπὶ σοὶ στένων κακά.

Ἀλλ᾽, ὦ τέκνον, καὶ θάρσος ἴσχ᾽· ὡς ἥδε μοι

Ποπό πολλές φορές, ποια κακά, πόδι μου, θα μου
κάνεις;
Σέρνεται κοντά,
πλησιάζει το κακό αυτό. Αλίμονό μου ο δύστυχος!
Ξέρετε την περίπτωσή μου· μη φύγετε με κανένα τρόπο.
Αχ, αχ!
Φίλε Κεφαλλωνίτη, μακάρι πέρα για πέρα απ' το
στήθος σου
αυτός ο πόνος να περνούσε. Αλίμονό μου, ποπό,
πολλές φορές ποπό. Ω, δυο αρχηγοί του στρατού,
Αγαμέμνονα και Μενέλαε, πώς να μπορούσατε αντί
για μένα
για ίσο χρόνο να υποφέρετε απ' αυτή την αρρώστια;
Αλίμονό μου,
ω, θάνατε, θάνατε, πώς, ενώ πάντοτε σε προσκαλώ
έτσι καθημερινά, δεν μπορείς ποτέ να μου έρθεις;
Ω, παιδί μου έξοχο, όμως άρπαξέ με και σ' αυτό
το ηφαίστειο της Λήμνου που περιοδικά φουντώνει
ρίξε με να καώ, έξοχε. Και εγώ κάποτε
στο γιο του Δία, για να πάρω τα όπλα αυτά,
που τώρα φυλάς εσύ, αυτό σωστό θεώρησα να κάνω.
Τι λες, παιδί μου;
Τι λες; Γιατί σιωπάς; Πού, παιδί μου, γυρίζει ο νους σου;

Από ώρα πονώ αναστενάζοντας για τα δικά
σου κακά.

Παιδί μου, έχε θάρρος· γιατί η αρρώστια αυτή

ὀξεῖα φοιτᾷ καὶ ταχεῖ ᾽ ἀπέρχεται.
Ἀλλ ᾽ ἀντιάζω, μή με καταλίπῃς μόνον.
Θάρσει, μενοῦμεν.
Ἦ μενεῖς;
Σαφῶς φρόνει.
Οὐ μήν σ ᾽ ἔνορκόν γ ᾽ ἀξιῶ θέσθαι, τέκνον.
Ὡς οὐ θέμις γ ᾽ ἐμοὔστι σοῦ μολεῖν ἄτερ.
Ἔμβαλλε χειρὸς πίστιν.
Ἐμβάλλω μενεῖν.
Ἐκεῖσε νῦν μ ᾽, ἐκεῖσε.
Ποῖ λέγεις;
Ἄνω.
Τί παραφρονεῖς αὖ; Τί τὸν ἄνω λεύσσεις
κύκλον;
Μέθες, μέθες με.
Ποῖ μεθῶ;
Μέθες ποτέ.
Καὶ δὴ μεθίημ ᾽, εἴ τι δὴ πλέον φρονεῖς.

Ὦ γαῖα, δέξαι θανάσιμόν μ ᾽ ὅπως ἔχω

τὸ γὰρ κακὸν τόδ ᾽ οὐκέτ ᾽ ὀρθοῦσθαί μ ᾽ ἐᾷ.

Τὸν ἄνδρ ᾽ ἔοικεν ὕπνος οὐ μακροῦ χρόνου

ἕξειν· κάρα γὰρ ὑπτιάζεται τόδε·

έρχεται με σφοδρότητα και γρήγορα μ' αφήνει.
Σε παρακαλώ μόνο μου μη μ' αφήνεις εδώ.
Έχε θάρρος, θα μείνουμε.
Αλήθεια, θα μείνεις;
Σίγουρα να το σκέφτεσαι.
Δε θεωρώ σωστό μ' όρκο να σε δέσω, παιδί μου.
Διότι δεν είναι σωστό να φύγω δίχως εσένα.
Δώσ' μου το χέρι σου σ' εγγύηση.
Σου το δίνω ότι θα μείνω.
Εκεί τώρα, εκεί πάνε με.
Πού λες;
Επάνω.
Γιατί πάλι παραλογίζεσαι; Γιατί βλέπεις πάλι τον ουρανό;
Άφησέ, άφησέ με.
Πού;
Άφησέ με τελοσπάντων.
Λοιπόν σ' αφήνω, αν βέβαια σκέφτεσαι καλύτερα.
Ω, γη, δέξου με έτσι όπως για το θάνατο τραβώ·
διότι το κακό αυτό δε μ' αφήνει πια στα πόδια μου να στέκω.
Φαίνεται πως σε λίγο θα πιάσει ο ύπνος τον άνθρωπο·
διότι προς τα πλάγια πια γέρνει το κεφάλι του·

ἱδρώς γέ τοί νιν πᾶν καταστάζει δέμας,
μέλαινά τ᾽ ἄκρου τις παρέρρωγεν ποδὸς

αἱμορραγὴς φλέψ. Ἀλλ᾽ ἐάσωμεν, φίλοι,
ἕκηλον αὐτόν, ὡς ἂν εἰς ὕπνον πέσῃ.

Ὕπν᾽ ὀδύνας ἀδαής, Ὕπνε δ᾽ ἀλγέων,

εὐαὲς ἡμῖν ἔλθοις,
εὐαίων εὐαίων, ὦναξ·
ὄμμασι δ᾽ ἀντίσχοις
τάνδ᾽ αἴγλαν, ἃ τέταται τανῦν.
Ἴθι ἴθι μοι παιών.
Ὦ τέκνον, ὅρα ποῦ στάσει,
ποῖ δέ μοι τἀνθένδε βάσει,
φροντίδος. Ὁρᾷς ἤδη.
Πρὸς τί μενοῦμεν πράσσειν;
Καιρός τοι πάντων γνώμαν ἴσχων

πολύ τι πολὺ παρὰ πόδα κράτος ἄρνυται.

Ἀλλ᾽ ὅδε μὲν κλύει οὐδέν, ἐγὼ δ᾽ ὁρῶ οὕνεκα θήραν
τήνδ᾽ ἁλίως ἔχομεν τόξων, δίχα τοῦδε πλέοντες.
Τοῦδε γὰρ ὁ στέφανος, τοῦτον θεὸς εἶπε κομίζειν.

κι ο ιδρώτας του λούζει πια ολόκληρο το σώμα
και στην άκρη του ποδιού του έχει ανοίξει μια
    μαύρη φλέβα
που αιμορραγεί. Ας τον αφήσουμε ήσυχο, φίλοι μου,
ωσότου να πέσει πια σ' έναν ύπνο βαθύ.

Ύπνε που δεν ξέρεις πόνους, Ύπνε που δεν
    ξέρεις καημούς,
ας μας έρθεις γλυκόπνοος,
ευνοϊκός, ευνοϊκός, αφέντη,
και να κρατήσεις στα μάτια του
αυτή τη γαλήνη που τώρα έχει απλωθεί.
Έλα, έλα για χάρη μου λυτρωτής.
Παιδί μου, πρόσεχε πού θα σταθείς,
ως πού θα προχωρήσεις και πώς απ' εδώ και πέρα
θα φροντίσω. Το βλέπεις πια.
Γιατί να αναβάλουμε την ενέργειά μας;
Η αποφασιστική φρόνιμη ενέργεια στην κατάλληλη
    στιγμή
πολύ, πολύ μεγάλη δύναμη κερδίζει.

Αυτός δεν ακούει τίποτε, όμως εγώ βλέπω πως
    μάταια
του πήραμε τα τόξα του, αν φύγουμε χωρίς αυτόν.
Σ' αυτόν ανήκει το στεφάνι, θεός είπε αυτός να

Κομπεῖν δ ᾽ ἔστ ᾽ ἀτελῆ σὺν ψεύδεσιν αἰσχρὸν
ὄνειδος.

Ἀλλά, τέκνον, τάδε μὲν θεὸς ὄψεται·
ὧν δ ᾽ ἂν ἀμείβῃ μ ᾽ αὖθις,
βαιάν μοι, βαιάν, ὦ τέκνον,
πέμπε λόγων φάμαν·
ὡς πάντων ἐν νόσῳ εὐδρακὴς
ὕπνος ἄϋπνος λεύσσειν.
Ἀλλ ᾽ ὅτι δύνᾳ μάκιστον
κεῖνο δή μοι κεῖνο λάθρᾳ
ἐξιδοῦ ὅπᾳ πράξεις.
Οἶσθα γὰρ ἂν αὐδῶμαι,
εἰ ταύταν τούτων γνώμαν ἴσχεις,
μάλα τοι ἄπορα πυκινοῖς ἐνιδεῖν πάθη.

Οὖρός τοι, τέκνον, οὖρος·
ἀνὴρ δ ᾽ ἀνόμματος οὐδ ᾽ ἔχων

ἀρωγὰν ἐκτέταται νύχιος,
(ἀλεὴς ὕπνος ἐσθλός.)
Οὐ χερός, οὐ ποδός, οὔ τινος ἄρχων,
ἀλλά τις ὡς Ἀΐδᾳ παρακείμενος.
Ὅρα, βλέπ ᾽ εἰ καίρια

φέρει τα τόξα.
Ντροπή είναι τρανή να κομπορρημονούμε για πράξη
ατέλειωτη.

Παιδί μου, ο θεός θα νοιαστεί γι' αυτά·
για όσα όμως θα μου ξαναπείς
σιγά σιγά, παιδί μου,
λέγε τα λόγια σου·
γιατί στην αρρώστια ο ύπνος
άγρυπνος μπορεί όλα να τα βλέπει.
Αλλ' όσο μπορείς πιο πολύ
εκείνο, εκείνο για χάρη μου χωρίς να σε αντιληφτεί
πρόσεξε πώς θα το πετύχεις.
Ξέρεις βέβαια για ποια σου μιλώ,
αν έχεις την ίδια γνώμη γι' αυτά·
είναι δύσκολο κι οι συνετοί να νιώσουν τα δύσκολα
παθήματα.

Ευνοϊκός, παιδί μου, ευνοϊκός είναι ο άνεμος·
κι ο άνθρωπος με μάτια κλεισμένα, χωρίς κανένα
βοηθό
είναι ξαπλωμένος σαν σε βαθιά νύχτα
-ο ύπνος χωρίς πυρετό είναι γλυκός-
δεν εξουσιάζει ούτε χέρια ούτε πόδια ούτε κάτι άλλο,
αλλ' ο καθένας σαν να βρίσκεται στον Άδη
βλέπει. Πρόσεχε αν μιλάς σωστά για την περίσταση·

φθέγγει· τὸ δ' ἀλώσιμον
ἐμᾷ φροντίδι, παῖ,
πόνος ὁ μὴ φοβῶν κράτιστος.

Σιγᾶν κελεύω μηδ' ἀφεστάναι φρενῶν·
κινεῖ γὰρ ἀνὴρ ὄμμα κἀνάγει κάρα.
Ὦ φέγγος ὕπνου διάδοχον τό τ' ἐλπίδων
ἄπιστον οἰκούρημα τῶνδε τῶν ξένων.
Οὐ γάρ ποτ', ὦ παῖ, τοῦτ' ἂν ἐξηύχησ' ἐγώ,
τλῆναί σ' ἐλεινῶς ὧδε τἀμὰ πήματα
μεῖναι παρόντα καὶ ξυνωφελοῦντά μοι.
Οὔκουν Ἀτρεῖδαι τοῦτ' ἔτλησαν εὐφόρως
οὕτως ἐνεγκεῖν, ἀγαθοὶ στρατηλάται.
Ἀλλ' εὐγενὴς γὰρ ἡ φύσις κἀξ εὐγενῶν,

ὦ τέκνον, ἡ σή, πάντα ταῦτ' ἐν εὐχερεῖ
ἔθου, βοῆς τε καὶ δυσοσμίας γέμων.
Καὶ νῦν ἐπειδὴ τοῦδε τοῦ κακοῦ δοκεῖ
λήθη τις εἶναι κἀνάπαυλα δή, τέκνον,
σύ μ' αὐτὸς ἆρον, σύ με κατάστησον, τέκνον,
ἵν', ἡνίκ' ἂν κόπος μ' ἀπαλλάξῃ ποτέ,
ὁρμώμεθ' ἐς ναῦν μηδ' ἐπίσχωμεν τὸ πλεῖν.

Ἀλλ' ἥδομαι μέν σ' εἰσιδὼν παρ' ἐλπίδα
ἀνώδυνον βλέποντα κἀμπνέοντ' ἔτι·
ὡς οὐκέτ' ὄντος γὰρ τὰ συμβόλαιά σου

αυτό που πρέπει να κερδηθεί
με τη δική μου έγνοια, παιδί μου, είναι αυτό:
καλύτερος είναι ο κόπος που δε φέρνει φόβο.

Σας λέω να σωπάσετε και προσοχή να έχετε·
ανοίγει τα μάτια του κι ανασηκώνει το κεφάλι του.
Ω, φως που τον ύπνο διαδέχεσαι κι ανέλπιστη
κι απίστευτη φροντίδα αυτών εδώ των ξένων!
Γιατί ποτέ, παιδί μου, δε θα πίστευα αυτό,
πως θ' άντεχες τόσο ευσπλαχνικά τα βάσανά μου
να υποφέρεις όντας εδώ και βοηθώντας με.
Αυτό λοιπόν οι Ατρείδες δεν τόλμησαν τόσο εύκολα
να υπομείνουν, οι αντρείοι του στρατού αρχηγοί.
Αλλά καθώς η φύση σου είναι έξοχη κι απ' έξοχους
κατάγεσαι,
παιδί μου, όλα αυτά εύκολα συ τα θεώρησες,
αν και γέμισες με τις φωνές και με τη δυσοσμία μου.
Και τώρα, επειδή φαίνεται πως το κακό αυτό
ξεχάστηκε κι ήρθε κάποια ανακούφιση, παιδί μου,
συ ο ίδιος σήκωσέ με, συ στα πόδια στήσε με, παιδί μου,
ώστε, μόλις μου φύγει κάποτε η κούρασή μου,
στο πλοίο να τραβήξουμε και το ταξίδι να μη
καθυστερήσουμε.
Χαίρομαι που σε είδα ανέλπιστα χωρίς πόνους
να έχεις τα μάτια ανοιχτά και να αναπνέεις·
διότι, σχετικά με την κατάσταση που τώρα έχεις,

πρὸς τὰς παρούσας ξυμφορὰς ἐφαίνετο.
Νῦν δ᾽ αἶρε σαυτόν· εἰ δέ σοι μᾶλλον φίλον,
οἴσουσί σ᾽ οἵδε· τοῦ πόνου γὰρ οὐκ ὄκνος,

ἐπείπερ οὕτω σοί τ᾽ ἔδοξ᾽ ἐμοί τε δρᾶν.
Αἰνῶ τάδ᾽, ὦ παῖ, καί μ᾽ ἔπαιρ᾽, ὥσπερ νοεῖς·
τούτους δ᾽ ἔασον, μὴ βαρυνθῶσιν κακῇ
ὀσμῇ πρὸ τοῦ δέοντος· οὑπὶ νηὶ γὰρ
ἅλις πόνος τούτοισι συνναίειν ἐμοί.
Ἔσται τάδ᾽· ἀλλ᾽ ἵστω τε καὐτὸς ἀντέχου.

Θάρσει· τό τοι σύνηθες ὀρθώσει μ᾽ ἔθος.

Παπαῖ· τί δῆτ᾽ ἂν δρῷμ᾽ ἐγὼ τοὐνθένδε γε;
Τί δ᾽ ἔστιν, ὦ παῖ; Ποῖ ποτ᾽ ἐξέβης λόγῳ;

Οὐκ οἶδ᾽ ὅποι χρὴ τἄπορον τρέπειν ἔπος.

Ἀπορεῖς δὲ τοῦ σύ; Μὴ λέγ᾽, ὦ τέκνον, τάδε.

Ἀλλ᾽ ἐνθάδ᾽ ἤδη τοῦδε τοῦ πάθους κυρῶ.
Οὐ δή σε δυσχέρεια τοῦ νοσήματος

ἔπεισεν ὥστε μή μ᾽ ἄγειν ναύτην ἔτι;
Ἅπαντα δυσχέρεια, τὴν αὑτοῦ φύσιν

τα σημάδια σου έδειχναν πως δε θα ζούσες πια.
Και τώρα σήκω· κι αν περισσότερο σου αρέσει,
αυτοί εδώ θα σε μεταφέρουν· διότι να κοπιάζουν δε
διστάζουν,
αφού έτσι κι εσύ κι εγώ σωστό κρίναμε να κάνουμε.

Τα δέχομαι, παιδί μου, και σήκωσέ με, όπως σκέφτεσαι·
κι άφησέ τους αυτούς, μήπως από την άσχημη οσμή
με βαρεθούν πρόωρα· διότι θα είναι αρκετός κόπος
γι' αυτούς να ταξιδεύουν μαζί μου πάνω στο ίδιο πλοίο.

Θα γίνουν αυτά· όμως σήκω κι ο ίδιος στηρίξου στη δύναμή σου.

Έχε θάρρος· η συνήθεια βέβαια θα με κρατήσει όρθιο.

Ποπό! Τι λοιπόν θα κάνω εγώ στη συνέχεια;

Τι συμβαίνει, παιδί μου; Πού μιλώντας ο νους σου πήγε;

Δεν ξέρω πώς πρέπει να βγει απ' το στόμα μου δύσκολος λόγος.

Σε ποια αμηχανία βρίσκεσαι; Μη λες αυτά, παιδί μου.

Όμως πια βρίσκομαι σ' αυτή τη δύσκολη θέση.

Βέβαια η δυσκολία της αρρώστιας μου δε σ' έκανε
να μη με πάρεις επιβάτη στο καράβι σου;

Όλα είναι δύσκολα, όταν κάποιος ξεφεύγοντας

ὅταν λιπών τις δρᾷ τὰ μὴ προσεικότα.
Ἀλλ᾽ οὐδὲν ἔξω τοῦ φυτεύσαντος σύ γε
δρᾷς οὐδὲ φωνεῖς, ἐσθλὸν ἄνδρ᾽ ἐπωφελῶν.
Αἰσχρὸς φανοῦμαι· τοῦτ᾽ ἀνιῶμαι πάλαι.
Οὔκουν ἐν οἷς γε δρᾷς· ἐν οἷς δ᾽ αὐδᾷς ὀκνῶ.
Ὦ Ζεῦ, τί δράσω; Δεύτερον ληφθῶ κακός,
κρύπτων θ᾽ ἃ μὴ δεῖ καὶ λέγων αἴσχιστ᾽ ἐπῶν;
Ἀνὴρ ὅδ᾽, εἰ μὴ 'γὼ κακὸς γνώμων ἔφυν,
προδούς μ᾽ ἔοικε κἀκλιπὼν τὸν πλοῦν στελεῖν.
Λιπὼν μὲν οὐκ ἔγωγε· λυπηρῶς δὲ μὴ
πέμπω σε μᾶλλον, τοῦτ᾽ ἀνιῶμαι πάλαι.
Τί ποτε λέγεις, ὦ τέκνον; Ὡς οὐ μανθάνω.
Οὐδέν σε κρύψω· δεῖ γὰρ ἐς Τροίαν σε πλεῖν
πρὸς τοὺς Ἀχαιοὺς καὶ τὸν Ἀτρειδῶν στόλον.
Οἴμοι, τί εἶπας;
Μὴ στέναζε, πρὶν μάθῃς.

απ' τη φύση του
κάνει πράγματα που δεν ταιριάζουν στη συνείδησή του.

Μα δεν κάνεις τίποτε που να μην ταίριαζε στον πατέρα σου
ούτε λες, τη στιγμή που έναν άνθρωπο καλό ευεργετείς.

Θα φανώ άτιμος· γι' αυτό στενοχωριέμαι από ώρα.

Όχι βέβαια μ' όσα κάνεις· φοβάμαι όμως για όσα λες.

Δία, τι να κάνω; Να πιαστώ κακός για δεύτερη φορά
όσα δεν πρέπει κρύβοντας και ψευτιές αισχρές λέγοντας;

Ο άνθρωπος αυτός, αν απ' τη φύση μου λάθος δεν κάνω,
μου φαίνεται πως προδίδοντας κι αφήνοντας με θα ταξιδέψει.

Όχι αφήνοντάς σε βέβαια· αλλ' από ώρα γι' αυτό στενοχωριέμαι,
μήπως σε πάρω στο ταξίδι μου έτσι που θα λυπηθείς.

Τι τελοσπάντων, παιδί μου, λες; Διότι δε σε καταλαβαίνω.

Δε θα σου κρύψω τίποτε· λοιπόν στην Τροία να ταξιδέψεις
πρέπει στους Έλληνες και στο στρατόπεδο των Ατρειδών.

Αλίμονο, τι είπες;

Πριν ακούσεις, μην αναστενάζεις.

Ποῖον μάθημα; Τί με νοεῖς δρᾶσαί ποτε;

Σῶσαι κακοῦ μὲν πρῶτα τοῦδ᾿, ἔπειτα δὲ
ξὺν σοὶ τὰ Τροίας πεδία πορθῆσαι μολών.
Καὶ ταῦτ᾿ ἀληθῆ δρᾶν νοεῖς;
Πολλὴ κρατεῖ
τούτων ἀνάγκη, καὶ σὺ μὴ θυμοῦ κλύων.
Ἀπόλωλα τλήμων, προδέδομαι. Τί μ᾿, ὦ ξένε,

δέδρακας; Ἀπόδος ὡς τάχος τὰ τόξα μοι.
Ἀλλ᾿ οὐχ οἷόν τε· τῶν γὰρ ἐν τέλει κλύειν
τό τ᾿ ἔνδικόν με καὶ τὸ συμφέρον ποεῖ.

Ὦ πῦρ σὺ καὶ πᾶν δεῖμα καὶ πανουργίας

δεινῆς τέχνημ᾿ ἔχθιστον, οἷά μ᾿ εἰργάσω,
οἷ᾿ ἠπάτηκας· οὐδ᾿ ἐπαισχύνει μ᾿ ὁρῶν
τὸν προστρόπαιον, τὸν ἱκέτην, ὦ σχέτλιε;

Ἀπεστέρηκας τὸν βίον τὰ τόξ᾿ ἑλών.

Ἀπόδος, ἱκνοῦμαί σ᾿, ἀπόδος, ἱκετεύω, τέκνον·
πρὸς θεῶν πατρῴων, τὸν βίον με μὴ ἀφέλῃ.
Ὤμοι τάλας. Ἀλλ᾿ οὐδὲ προσφωνεῖ μ᾿ ἔτι,
ἀλλ᾿ ὡς μεθήσων μήποθ᾿, ὧδ᾿ ὁρᾷ πάλιν.

Τι ν' ακούσω; Τι να μου κάνεις σκέφτεσαι
τελοσπάντων;

Πρώτα να σε γλιτώσω απ' το κακό αυτό κι έπειτα
μαζί σου πηγαίνοντας τη γη της Τροίας να κουρσέψουμε.

Κι αυτά αλήθεια να τα κάνεις σκέφτεσαι;

Μεγάλη ανάγκη
είναι αυτά να γίνουν· και συ ακούοντας μη θυμώνεις.

Χάθηκα ο δύστυχος, έχω προδοθεί. Ξένε, τι
μου έκαμες;
Όσο γίνεται πιο γρήγορα δώσε μου τα τόξα μου.

Όμως αυτό να γίνει δεν μπορεί· διότι να υπακούω
στους άρχοντες και το δίκαιο και το συμφέρον με
κάνουν.

Ω, συ φωτιά και κάθε φόβου πηγή και μισητέ
τεχνίτη
της άτιμης ψευτιάς, τι κακό μου έχεις κάμει,
πόσο μ' έχεις εξαπατήσει! Και δεν ντρέπεσαι να βλέπεις
εμένα που έπεσα στα πόδια σου, τον ικέτη σου,
σκληρόψυχε;
Μου στέρησες τα μέσα της ζωής μου παίρνοντας τα
τόξα μου.
Δώσ' μου τα, παρακαλώ, δώσ' μου τα, ικετεύω, παιδί μου·
στο όνομα των πατρικών θεών, μη μου στερήσεις τη ζωή.
Αλίμονο ο δύστυχος! Όμως ούτε μου μιλάει πια αυτός,
αλλά σαν να μην είναι να τ' αφήσει ποτέ έτσι με
κοιτάζει.

Ὦ λιμένες, ὦ προβλῆτες, ὦ ξυνουσίαι
θηρῶν ὀρείων, ὦ καταρρῶγες πέτραι,
ὑμῖν τάδ ', οὐ γὰρ ἄλλον οἶδ ' ὅτῳ λέγω,
ἀνακλαίομαι παροῦσι τοῖς εἰωθόσιν,
οἷ ' ἔργ ' ὁ παῖς μ ' ἔδρασεν οὑξ Ἀχιλλέως·
ὀμόσας ἀπάξειν οἴκαδ ', ἐς Τροίαν μ ' ἄγει·

προσθείς τε χεῖρα δεξιάν, τὰ τόξα μου

ἱερὰ λαβὼν τοῦ Ζηνὸς Ἡρακλέους ἔχει,
καὶ τοῖσιν Ἀργείοισι φήνασθαι θέλει·
ὡς ἄνδρ ' ἑλὼν ἰσχυρόν ἐκ βίας μ ' ἄγει,
κοὐκ οἶδ ' ἐναίρων νεκρὸν ἢ καπνοῦ σκιάν,
εἴδωλον ἄλλως· οὐ γὰρ ἂν σθένοντά γε
εἷλέν μ '· ἐπεὶ οὐδ ' ἂν ὧδ ' ἔχοντ ', εἰ μὴ δόλῳ.

Νῦν δ ' ἠπάτημαι δύσμορος.
Τί χρή με δρᾶν;
Ἀλλ ' ἀπόδος, ἀλλὰ νῦν ἔτ ' ἐν σαυτῷ γενοῦ.

Τί φής; Σιωπᾷς; Οὐδέν εἰμ ' ὁ δύσμορος.
Ὦ σχῆμα πέτρας δίπυλον, αὖθις αὖ πάλιν
εἴσειμι πρὸς σὲ ψιλός, οὐκ ἔχων τροφήν·
ἀλλ ' αὐανοῦμαι τῷδ ' ἐν αὐλίῳ μόνος,
οὐ πτηνὸν ὄρνιν οὐδὲ θῆρ ' ὀρειβάτην
τόξοις ἐναίρων τοισίδ ', ἀλλ ' αὐτὸς τάλας

Ω, λιμάνια, ω, ακρωτήρια, ω, θεριά του βουνού που σας
είχα συντροφιά, ω, βράχια απόκρημνα, σε σας,
γιατί δεν ξέρω σε ποιον άλλο να τα πω, που είστε,
μαζί μου και μ' έχετε συνηθίσει, κλαίω γι' αυτά,
τι μεγάλα κακά μου έκαμε ο γιος του Αχιλλέα·
ορκίστηκε πως θα με πάει στον τόπο μου και μ'
οδηγεί στην Τροία·
για πίστη το δεξί χέρι του μου έδωσε και τα τόξα
τα ιερά
του γιου του Δία Ηρακλή μού τα πήρε και τα κρατά
και θέλει πηγαίνοντας να τα δείξει στους Έλληνες·
σαν να νίκησε άντρα δυνατό με οδηγεί με βία
και δε νιώθει πως σκοτώνει ένα νεκρό, μια σκιά καπνού,
ένα φάντασμα μάταια· διότι αν είχα δύναμη,
δε θα με νικούσε· διότι χωρίς δόλο κι έτσι δε θα με
νικούσε.
Τώρα όμως ο δύστυχος έχω ξεγελαστεί.
Τι πρέπει να κάνω;
Όμως δώσ' μου τα πίσω, έστω και τώρα τον εαυτό
σου βρες.
Τι λες; Σιωπάς; Τίποτε δεν είμαι πια ο δύστυχος.
Ω, βράχε με τα δυο ανοίγματα, πάλι μέσα σου θα μπω
στερημένος απ' τα όπλα μου, χωρίς τροφή να έχω·
θα λιώσω μόνος μου μέσα σ' αυτή τη μάντρα
χωρίς να μπορώ να σκοτώνω ούτε πετούμενα πουλιά
ούτε αγρίμια του βουνού, αλλ' ο ίδιος ο δύστυχος

θανὼν παρέξω δαῖθ ᾽ ὑφ ᾽ ὧν ἐφερβόμην,

καί μ ᾽ οὓς ἐθήρων πρόσθε θηράσουσι νῦν·
φόνον φόνου δὲ ῥύσιον τίσω τάλας

πρὸς τοῦ δοκοῦντος οὐδὲν εἰδέναι κακόν.

Ὄλοιο--μή πω, πρὶν μάθοιμ ᾽ εἰ καὶ πάλιν
γνώμην μετοίσεις· εἰ δὲ μή, θάνοις κακῶς.

Τί δρῶμεν; Ἐν σοὶ καὶ τὸ πλεῖν ἡμᾶς, ἄναξ,

ἤδη ᾽στὶ καὶ τοῖς τοῦδε προσχωρεῖν λόγοις.
Ἐμοὶ μὲν οἶκτος δεινὸς ἐμπέπτωκέ τις
τοῦδ ᾽ ἀνδρὸς οὐ νῦν πρῶτον, ἀλλὰ καὶ πάλαι.
Ἐλέησον, ὦ παῖ, πρὸς θεῶν, καὶ μὴ παρῇς

σαυτοῦ βροτοῖς ὄνειδος, ἐκκλέψας ἐμέ.
Οἴμοι, τί δράσω; Μή ποτ ᾽ ὤφελον λιπεῖν
τὴν Σκῦρον· οὕτω τοῖς παροῦσιν ἄχθομαι.
Οὐκ εἶ κακὸς σύ, πρὸς κακῶν δ ᾽ ἀνδρῶν μαθὼν
ἔοικας ἥκειν αἰσχρά· νῦν δ ᾽ ἄλλοισι δοὺς
οἷς εἰκὸς ἔκπλει, τἀμά μοι μεθεὶς ὅπλα.

Οἱ δρῶμεν, ἄνδρες;

τροφή θα δώσω πεθαίνοντας σ' αυτά που εμένα
έτρεφαν
κι αυτά που κυνηγούσα εγώ πριν τώρα θα με κυνηγούν·
ο δύστυχος με το θάνατό μου θα πληρώσω για το
θάνατό τους
εξαιτίας αυτού που φαινόταν πως κακό δεν ήξερε
κανένα.
Να χαθείς, όχι όμως ακόμη, πριν νιώσω αν πάλι
τη γνώμη σου θ' αλλάξεις· αλλιώς, να σε βρει κακός
θάνατος.

Τι να κάνουμε; Στο χέρι σου πια είναι, βασιλιά,
και να φύγουμε
ταξιδεύοντας και να δεχτείς όσα αυτός σου λέει.

Δυνατή συμπόνια έχω νιώσει μέσα μου γι' αυτόν
τον άνθρωπο όχι τώρα πρώτη φορά, αλλά και από πριν.

Σπλαχνίσου με, παιδί μου, για όνομα των
θεών, και μην αφήσεις
φήμη κακή για σένα στους ανθρώπους εξαπατώντας με.

Αλίμονο, τι να κάνω; Μακάρι να μην έφευγα ποτέ
από τη Σκύρο· για τα τωρινά τόσο πολύ λυπάμαι.

Κακός εσύ δεν είσαι· αλλά φαίνεται πως
ήρθες, από κακούς
αφού άσχημα δασκαλεύτηκες· σ' άλλους ανθρώπους
που τους πρέπει δώσε την κακοήθεια και άφησε τα
όπλα μου.

Άντρες μου, τι να κάνουμε;

Ὦ κάκιστ ' ἀνδρῶν, τί δρᾷς;
Οὐκ εἶ μεθεὶς τὰ τόξα ταῦτ ' ἐμοὶ πάλιν;
Οἴμοι, τίς ἀνήρ; Ἆρ ' Ὀδυσσέως κλύω;

Ὀδυσσέως, σάφ ' ἴσθ ', ἐμοῦ γ ', ὃν εἰσορᾷς.
Οἴμοι· πέπραμαι κἀπόλωλ '· ὅδ ' ἦν ἄρα

ὁ ξυλλαβών με κἀπονοσφίσας ὅπλων.
Ἐγώ, σάφ ' ἴσθ ', οὐκ ἄλλος· ὁμολογῶ τάδε.
Ἀπόδος, ἄφες μοι, παῖ, τὰ τόξα.
Τοῦτο μέν, οὐδ ' ἢν θέλῃ, δράσει ποτ '·
ἀλλὰ καὶ σὲ δεῖ στείχειν ἅμ ' αὐτοῖς,
ἢ βίᾳ στελοῦσί σε.
Ἔμ ', ὦ κακῶν κάκιστε καὶ τολμήσατε,

οἵδ ' ἐκ βίας ἄξουσιν;
Ἢν μὴ ἕρπῃς ἑκών.
Ὦ Λημνία χθὼν καὶ τὸ παγκρατὲς σέλας

Ἡφαιστότευκτον, ταῦτα δῆτ ' ἀνασχετά,

εἴ μ ' οὗτος ἐκ τῶν σῶν ἀπάξεται βίᾳ;

Ζεύς ἐσθ ', ἵν ' εἰδῇς, Ζεύς, ὁ τῆσδε γῆς κρατῶν,

Ζεύς, ᾧ δέδοκται ταῦθ '· ὑπηρετῶ δ ' ἐγώ.

Πανάθλιε, τι κάνεις;
Δεν ξαναγυρνάς αφήνοντας σ' εμένα αυτά τα τόξα;
Αλίμονο, ποιος είναι ο άνθρωπος; Άραγε τον Οδυσσέα ακούω;
Τον Οδυσσέα, ξέρε το καλά, εμένα που με βλέπεις.
Αλίμονο! Προδόθηκα και χάθηκα· αυτός ήταν λοιπόν
που μ' έπιασε και μου έχει στερήσει τα όπλα μου.
Εγώ, ξέρε το καλά, κι όχι άλλος· τα παραδέχομαι.
Δώσ' μου τα πίσω, παιδί μου, τα τόξα άφησε.
Αυτό, και να το θέλει, ποτέ δε θα το κάνει·
αλλά πρέπει και συ να πας μαζί τους·
αλλιώς, με βία θα σε φορτώσουν στο πλοίο.
Εμένα, ω, χειρότερε και θρασύτερε απ' όλους τους ανθρώπους,
αυτοί με βία θα με παν;
Αν πρόθυμος δε σέρνεσαι.
Ω, γη της Λήμνου και πολυδύναμη φωτιά που ξεπετιέσαι
από το ηφαίστειο, μπορείτε λοιπόν να τα αντέξετε αυτά,
αν αυτός με τη βία θα μ' απομακρύνει απ' την περιοχή σας;
Ο Δίας είναι, για να ξέρεις, ο Δίας που εξουσιάζει αυτή τη γη,
ο Δίας που αποφάσισε αυτά· εγώ το θέλημά του κάνω.

Ὦ μῖσος, οἷα κἀξανευρίσκεις λέγειν·
θεοὺς προτείνων
τοὺς θεοὺς ψευδεῖς τίθης.
Οὔκ, ἀλλ ᾽ ἀληθεῖς·
ἡ δ ᾽ ὁδὸς πορευτέα.
Οὔ φημ ᾽.
Ἐγὼ δέ φημι. Πειστέον τάδε.
Οἴμοι τάλας. Ἡμᾶς μὲν ὡς δούλους σαφῶς
πατὴρ ἄρ ᾽ ἐξέφυσεν οὐδ ᾽ ἐλευθέρους.
Οὔκ, ἀλλ ᾽ ὁμοίους τοῖς ἀρίστοισιν, μεθ ᾽ ὧν
Τροίαν σ ᾽ ἑλεῖν δεῖ καὶ κατασκάψαι βίᾳ.

Οὐδέποτέ γ᾽· οὐδ ᾽ ἣν χρῇ με πᾶν παθεῖν κακόν,
ἕως ἂν ᾖ μοι γῆς τόδ ᾽ αἰπεινὸν βάθρον.

Τί δ ᾽ ἐργασείεις;
Κρᾶτ ᾽ ἐμὸν τόδ ᾽ αὐτίκα
πέτρᾳ πέτρας ἄνωθεν αἱμάξω πεσών.
Ξυλλάβετον αὐτόν· μὴ ᾽πὶ τῷδ ᾽ ἔστω τάδε.

Ὦ χεῖρες, οἷα πάσχετ ᾽ ἐν χρείᾳ φίλης

νευρᾶς, ὑπ ᾽ ἀνδρὸς τοῦδε συνθηρώμεναι.
Ὦ μηδὲν ὑγιὲς μηδ ᾽ ἐλεύθερον φρονῶν,

οἷ ᾽ αὖ μ ᾽ ὑπῆλθες, ὥς μ ᾽ ἐθηράσω, λαβὼν

Μισητέ, τι είναι αυτά που βρίσκεις και μου λες;
Τους θεούς προβάλλοντας για πρόσχημα
τους παριστάνεις ψεύτες.

Όχι, αντίθετα αληθινούς·
θα πρέπει το δρόμο αυτό να κάνεις.

Δεν το πιστεύω.

Εγώ το πιστεύω. Και συ πρέπει να πειστείς.

Αλίμονο ο δύστυχος! Εμένα ολοκάθαρα για δούλο
λοιπόν με γέννησε ο πατέρας μου και όχι για ελεύθερο.

Όχι, αλλ' όμοιο με τους άριστους· μ' αυτούς μαζί
την Τροία να κουρσέψεις χρειάζεται, με βία να
κατασκάψεις.

Ποτέ! Ούτε κι αν χρειαστεί κάθε κακό να πάθω,
όσον καιρό θα μένω στον απόκρημνο βράχο αυτής
της γης.

Και τι σκοπεύεις να κάνεις;

Αμέσως το κεφάλι μου
θα σπάσω πέφτοντας από το βράχο αυτό πάνω σ' άλλον.

Κρατήστε τον οι δυο καλά· ας μην έχει αυτή τη
δυνατότητα.

Χέρια μου, τι παθαίνετε, καθώς στερηθήκατε
τ' αγαπημένα
τόξα σας, απ' αυτόν τον άνθρωπο σφιχτοδεμένα έτσι!
Ω, συ που τίποτε σωστό και ταιριαστό σ' ελεύθερο
δε σκέφτεσαι,
πώς πάλι με ξεγέλασες, πώς μ' έβαλες στα δίχτυα σου

πρόβλημα σαυτοῦ παῖδα τόνδ ' ἀγνῶτ ' ἐμοί,

ἀνάξιον μὲν σοῦ, κατάξιον δ ' ἐμοῦ,

ὃς οὐδὲν ᾔδει πλὴν τὸ προσταχθὲν ποεῖν,

δῆλος δὲ καὶ νῦν ἐστιν ἀλγεινῶς φέρων
οἷς τ ' αὐτὸς ἐξήμαρτεν οἷς τ ' ἐγὼ 'παθον.
Ἀλλ ' ἡ κακὴ σὴ διὰ μυχῶν βλέπουσ ' ἀεὶ
ψυχή νιν ἀφυῆ τ ' ὄντα κοὺ θέλονθ ' ὅμως
εὖ προυδίδαξεν ἐν κακοῖς εἶναι σοφόν.
Καὶ νῦν ἔμ ', ὦ δύστηνε, συνδήσας νοεῖς
ἄγειν ἀπ ' ἀκτῆς τῆσδ ', ἐν ᾗ με προυβάλου
ἄφιλον ἔρημον ἄπολιν,
ἐν ζῶσιν νεκρόν. Φεῦ.
Ὄλοιο· καί σοι πολλάκις τόδ ' ηὐξάμην.

Ἀλλ ' οὐ γὰρ οὐδὲν θεοὶ νέμουσιν ἡδύ μοι,
σὺ μὲν γέγηθας ζῶν, ἐγὼ δ ' ἀλγύνομαι
τοῦτ ' αὔθ ', ὅτι ζῶ σὺν κακοῖς πολλοῖς τάλας,
γελώμενος πρὸς σοῦ τε καὶ τῶν Ἀτρέως
διπλῶν στρατηγῶν, οἷς σὺ ταῦθ ' ὑπηρετεῖς.
Καίτοι σὺ μὲν κλοπῇ τε κἀνάγκῃ ζυγεὶς
ἔπλεις ἅμ ' αὐτοῖς, ἐμὲ δὲ τὸν πανάθλιον,
ἑκόντα πλεύσανθ ' ἑπτὰ ναυσὶ ναυβάτην,
ἄτιμον ἔβαλον, ὡς σὺ φῄς, κεῖνοι δὲ σέ.

βάζοντας προκάλυμμά σου το παιδί αυτό το
άγνωστό μου,
που για σένα τίποτε δεν άξιζε, ενώ για μένα άξιζε
πολλά,
που τίποτε άλλο δεν ήξερε παρά να κάνει ό,τι
πρόσταξες
και τώρα είναι φανερό πως νιώθει πολύ πόνο
και για όσα ο ίδιος έφταιξε και για όσα έπαθα εγώ.
Αλλ' η κακή σου ψυχή, που βλέπει πάντα κι από βαθιά,
αυτόν που δεν είναι από τη φύση του και δεν το θέλει
καλά τον δασκάλεψε από πριν στο κακό να είναι ικανός.
Και τώρα, κακόμοιρε, μ' έδεσες και στο νου σου έχεις
να μ' απομακρύνεις από το γιαλό αυτό, όπου με πέταξες
μακριά από φίλους, από ανθρώπους, απ' τη γη μου,
νεκρό μες στους ζωντανούς. Αλίμονο!
Να χαθείς! Πολλές φορές για σένα αυτή την κατάρα
έκαμα.
Αλλ' οι θεοί τίποτε το ευχάριστο σ' εμένα δε δίνουν·
συ τη ζωή τη χαίρεσαι, απ' την άλλη μεριά εγώ πονώ,
γιατί ζω μέσα σε πολλά κακά δυστυχισμένος·
για την τύχη μου γελάς και συ και του Ατρέα οι γιοι,
οι δυο αρχηγοί του στρατού, αυτοί που τους υπηρετείς.
Και βέβαια, εξαναγκασμένος με δόλο και ανάγκη,
συ μαζί τους εκστράτευσες, ενώ το δύστυχο εμένα,
που ως κυβερνήτης πρόθυμα με πλοία εφτά ταξίδεψα,
με πέταξαν περιφρονημένο εδώ, όπως λες, μα εκείνοι

Καὶ νῦν τί μ ’ ἄγετε; Τί μ ’ ἀπάγεσθε; Τοῦ χάριν;

Ὃς οὐδέν εἰμι καὶ τέθνηχ ’ ὑμῖν πάλαι.

Πῶς, ὦ θεοῖς ἔχθιστε, νῦν οὐκ εἰμί σοι

χωλός, δυσώδης; Πῶς θεοῖς ἔξεσθ ’, ὁμοῦ
πλεύσαντος αἴθειν ἱερά; Πῶς σπένδειν ἔτι;
Αὕτη γὰρ ἦν σοι πρόφασις ἐκβαλεῖν ἐμέ.
Κακῶς ὄλοισθ ’· ὀλεῖσθε δ ’ ἠδικηκότες
τὸν ἄνδρα τόνδε, θεοῖσιν εἰ δίκης μέλει.
Ἔξοιδα δ ’ ὡς μέλει γ ’· ἐπεὶ οὔποτ ’ ἂν στόλον
ἐπλεύσατ ’ ἂν τόνδ ’ εἵνεκ ’ ἀνδρὸς ἀθλίου,
εἰ μή τι κέντρον θεῖον ἦγ ’ ὑμᾶς ἐμοῦ.
Ἀλλ ’, ὦ πατρῴα γῆ θεοί τ ’ ἐπόψιοι,

τίσασθε τίσασθ ’ ἀλλὰ τῷ χρόνῳ ποτὲ
ξύμπαντας αὐτούς, εἴ τι κἄμ ’ οἰκτίρετε·
ὡς ζῶ μὲν οἰκτρῶς, εἰ δ ’ ἴδοιμ ’ ὀλωλότας
τούτους, δοκοῖμ ’ ἂν τῆς νόσου πεφευγέναι.
Βαρύς τε καὶ βαρεῖαν ὁ ξένος φάτιν
τήνδ ’ εἶπ ’, Ὀδυσσεῦ, κοὐχ ὑπείκουσαν κακοῖς.

Πόλλ ’ ἂν λέγειν ἔχοιμι πρὸς τὰ τοῦδ ’ ἔπη,

λεν εσύ.
Τώρα γιατί με σέρνετε, με παίρνετε απ' εδώ; Ο
λόγος ποιος;
Εγώ δεν είμαι τίποτε και για σας έχω πεθάνει από
καιρό.
Πώς, άνθρωπε θεομίσητε, τώρα κατά την κρίση σου
δεν είμαι
κουτσός και μ' άσχημη μυρουδιά; Πώς μπορείς να κάνεις
θυσία στους θεούς και να βλέπω πώς σπονδές να κάνεις;
Διότι αυτό είχες για πρόσχημα εδώ να με πετάξεις.
Κακό τέλος να έχετε! Και θα το έχετε, γιατί εμένα
έχετε αδικήσει, αν οι θεοί για το δίκαιο νοιάζονται.
Και ξέρω πως νοιάζονται· διότι το ταξίδι σας αυτό
ποτέ δε θα το κάμνατε για ένα δυστυχισμένο άνθρωπο,
αν κάποιο θεϊκό κέντρισμα δε σας οδηγούσε σ' εμένα.
Αλλά, πατρική μου γη και θεοί που από ψηλά όλα
τα βλέπετε,
εκδικηθείτε, εκδικηθείτε τους, έστω και κάπως αργά,
όλους αυτούς, αν κάποια συμπόνια για μένα έχετε·
διότι ζω βέβαια αξιολύπητα, αν όμως δω πως χάθηκαν
αυτοί, θα νόμιζα πως απ' την αρρώστια μου γιατρεύτηκα.

Πονεμένος είναι και πονεμένα την κατάρα αυτή
είπε, Οδυσσέα, κι έτσι που δεν υποχωρεί στη
δυστυχία του.

Πολλά θα μπορούσα να πω απαντώντας στα
λόγια του,

εἴ μοι παρείκοι· νῦν δ᾽ ἑνὸς κρατῶ λόγου.

Οὗ γὰρ τοιούτων δεῖ, τοιοῦτός εἰμ᾽ ἐγώ·
χὤπου δικαίων κἀγαθῶν ἀνδρῶν κρίσις,
οὐκ ἂν λάβοις μου μᾶλλον οὐδέν᾽ εὐσεβῆ.

Νικᾶν γε μέντοι πανταχοῦ χρῄζων ἔφυν,
πλὴν εἰς σέ· νῦν δὲ σοί γ᾽ ἑκὼν ἐκστήσομαι.

Ἄφετε γὰρ αὐτὸν μηδὲ προσψαύσητ᾽ ἔτι·
ἐᾶτε μίμνειν. Οὐδὲ σοῦ προσχρῄζομεν,
τά γ᾽ ὅπλ᾽ ἔχοντες ταῦτ᾽, ἐπεὶ πάρεστι μὲν
Τεῦκρος παρ᾽ ἡμῖν, τήνδ᾽ ἐπιστήμην ἔχων,
ἐγώ θ᾽, ὃς οἶμαι σοῦ κάκιον οὐδὲν ἂν
τούτων κρατύνειν, μηδ᾽ ἐπιθύνειν χερί.
Τί δῆτα σοῦ δεῖ; Χαῖρε τὴν Λῆμνον πατῶν·

ἡμεῖς δ᾽ ἴωμεν, καὶ τάχ᾽ ἂν τὸ σὸν γέρας
τιμὴν ἐμοὶ νείμειεν, ἣν σὲ χρῆν ἔχειν.
Οἴμοι· τί δράσω δύσμορος; Σὺ τοῖς ἐμοῖς

ὅπλοισι κοσμηθεὶς ἐν Ἀργείοις φανεῖ;
Μή μ᾽ ἀντιφώνει μηδέν, ὡς στείχοντα δή.
Ὦ σπέρμ᾽ Ἀχιλλέως, οὐδὲ σοῦ φωνῆς ἔτι
γενήσομαι προσφθεγκτός, ἀλλ᾽ οὕτως ἄπει;
Χώρει σύ· μὴ πρόσλευσσε, γενναῖός περ ὤν,

αν το σήκωνε η ώρα· όμως τώρα ένα λόγο έχω στο
χέρι μου.
Όπου τέτοια χρειάζονται, τέτοιος εγώ δείχνομαι·
κι όπου γίνεται κρίση δίκαιων κι ενάρετων ανθρώπων,
άνθρωπο από μένα ευσεβέστερο κανένα δεν μπορείς
να βρεις.
Όμως γεννήθηκα να θέλω νίκες παντού να έχω
μ' εξαίρεση εσένα· τώρα θεληματικά θα υποχωρήσω
μπρος σου.
Αφήσετέ τον και πια διόλου μην τον αγγίζετε·
να μείνει αφήσετέ τον. Την ανάγκη σου δεν την έχουμε,
μια κι έχουμε τα όπλα αυτά, γιατί κοντά μας είναι
ο Τεύκρος, που ξέρει καλά την τέχνη σου αυτή,
κι εγώ, που νομίζω πως καθόλου κατώτερα από σένα
δε μεταχειρίζομαι αυτά και δε σημαδεύω χειρότερα.
Τι λοιπόν σε χρειαζόμαστε; Έχε τη χαρά τη Λήμνο
να πατάς.
Εμείς ας πάμε· και ίσως το δώρο που έχεις να δώσει
σ' εμένα την τιμή, που συ έπρεπε να την έχεις.
Αλίμονο· τι να κάνω ο δύστυχος; Συ με τα
όπλα μου
στολισμένος μπρος στους Έλληνες θα παρουσιαστείς;
Μη μου λες τίποτε πια, γιατί ξεκινώ πια.
Του Αχιλλέα γιε, ούτε τη δική σου τη λαλιά
θ' ακούσω πια, αλλ' έτσι θα φύγεις απ' εδώ;
Προχώρα συ, μην τον κοιτάζεις, αν κι είσαι από

ἡμῶν ὅπως μὴ τὴν τύχην διαφθερεῖς.
Ἦ καὶ πρὸς ὑμῶν ὧδ᾽ ἔρημος, ὦ ξένοι,
λειφθήσομαι δὴ κοὐκ ἐποικτερεῖτέ με;
Ὅδ᾽ ἐστὶν ἡμῶν ναυκράτωρ ὁ παῖς· ὅσ᾽ ἂν
οὗτος λέγῃ σοι, ταῦτά σοι χἠμεῖς φαμέν.
Ἀκούσομαι μὲν ὡς ἔφυν οἴκτου πλέως
πρὸς τοῦδ᾽· ὅμως δὲ μείνατ᾽, εἰ τούτῳ δοκεῖ,
χρόνον τοσοῦτον, εἰς ὅσον τά τ᾽ ἐκ νεὼς
στείλωσι ναῦται καὶ θεοῖς εὐξώμεθα.
Χοὖτος τάχ᾽ ἂν φρόνησιν ἐν τούτῳ λάβοι
λῴω τιν᾽ ἡμῖν. Νὼ μὲν οὖν ὁρμώμεθον,
ὑμεῖς δ᾽, ὅταν καλῶμεν, ὁρμᾶσθαι ταχεῖς.

Ὦ κοίλας πέτρας γύαλον
θερμὸν καὶ παγετῶδες,
ὥς σ᾽ οὐκ ἔμελλον ἄρ᾽, ὦ τάλας,
λείψειν οὐδέποτ᾽,
ἀλλά μοι καὶ θνῄσκοντι συνείσει.
Ὤμοι μοί μοι.
Ὦ πληρέστατον αὔλιον
λύπας τᾶς ἀπ᾽ ἐμοῦ τάλαν,
τίπτ᾽ αὖ μοι τὸ κατ᾽ ἆμαρ
ἔσται; Τοῦ ποτε τεύξομαι

καλή γενιά,
μη μου καταστρέφεις ό,τι έχω πετύχει τώρα.
Στ' αλήθεια, κι από σας έτσι έρημος, ξένοι μου,
θα μείνω λοιπόν και δε θα με ευσπλαχνισθείτε;
Αυτό το παιδί είναι ο κυβερνήτης μας· όσα αυτό
λέει σε σένα, αυτά κι εμείς σε σένα λέμε.
Θ' ακούσω βέβαια απ' αυτόν πως γεννήθηκα πολύ
πονόψυχος· όμως μείνετε, αν και αυτός το θέλει,
για τόση ώρα, όση χρειάζονται οι ναύτες
το καράβι να ετοιμάσουν και να ευχηθούμε στους θεούς.
Κι ίσως αυτός στο μεταξύ πάρει κάποια απόφαση
καλύτερη για το καλό μας. Εμείς οι δυο ας ξεκινήσουμε
κι εσείς, όταν σας καλέσουμε, ελάτε γρήγορα.

Ω, κοιλότητα του βράχου
ζεστή και παγωμένη,
πώς δεν ήταν γραφτό μου, ο δύστυχος,
να σ' αφήσω κάποτε,
αλλά και του θανάτου μου θα είσαι μάρτυρας.
Αλίμονό μου!
Ω, δύστυχη κατοικία
που είσαι γεμάτη απ' τη δική μου λύπη,
ποια πάλι θα είναι η καθημερινή κατάστασή μου;
Από πού θα έχω ελπίδα ο δύστυχος

σιτονόμου μέλεος πόθεν ἐλπίδος;
Πέλειαι δ᾽ ἄνω
πτωκάδες ὀξυτόνου διὰ πνεύματος
ἐλῶσιν· οὐκέτ᾽ ἴσχω.
Σύ τοι σύ τοι κατηξίωσας,
ὦ βαρύποτμε, κοὐκ
ἄλλοθεν ἔχει τύχα τᾷδ᾽ ἀπὸ μείζονος,
εὖτέ γε παρὸν φρονῆσαι
τοῦ λῴονος δαίμονος εἵλου
τὸ κάκιον αἰνεῖν.

Ὦ τλάμων τλάμων ἄρ᾽ ἐγὼ
καὶ μόχθῳ λωβατός,
ὃς ἤδη μετ᾽ οὐδενὸς ὕστερον
ἀνδρῶν εἰσοπίσω τάλας
ναίων ἐνθάδ᾽ ὀλοῦμαι,
αἰαῖ αἰαῖ,
οὐ φορβὰν ἔτι προσφέρων,
οὐ πτανῶν ἀπ᾽ ἐμῶν ὅπλων
κραταιαῖς μετὰ χερσὶν ἴσχων·
ἀλλά μοι ἄσκοπα κρυπτά τ᾽ ἔπη
δολερᾶς ὑπέδυ φρενός·
ἰδοίμαν δέ νιν,
τὸν τάδε μησάμενον, τὸν ἴσον χρόνον
ἐμὰς λαχόντ᾽ ἀνίας.
Πότμος, πότμος σε δαιμόνων τάδ᾽,

πώς θα βρω τροφή;
Έπειτα τα δειλά πουλιά του ουρανού
που πετούν μέσα στο δυνατό άνεμο
θα με κυνηγούν· και πια δεν έχω δύναμη.
Συ, συ ο ίδιος καταδίκασες τον εαυτό σου,
βαριόμοιρε· η δυστυχία σου αυτή
δεν έρχεται απ' αλλού από κάποιον δυνατότερο·
ενώ ήταν στο χέρι σου να σκεφτείς
καλύτερα, προτίμησες
το χειρότερο να πάρεις.

Ω, ο δύστυχος, ο δύστυχος εγώ
και απ' το μόχθο αφανισμένος,
που πια με κανέναν αργότερα
στο μέλλον ο ταλαίπωρος
κατοικώντας εδώ θ' αφανιστώ,
αχ, αχ,
χωρίς να δίνω πια τροφή στον εαυτό μου
με τα φτερωτά όπλα μου
που κρατούσα στα δυνατά χέρια μου·
αλλά λόγια απροσδόκητα κι απατηλά
από σκέψη δολερή με πλάνεψαν·
μακάρι να δω εκείνον
που μηχανεύτηκε αυτά για ίσο χρόνο
να έχει τις δικές μου στενοχώριες.
Τύχη, τύχη απ' τους θεούς για σένα

οὐδὲ σέ γε δόλος,
ἔσχεν ὑπὸ χειρὸς ἀμᾶς. Στυγερὰν ἔχε
δύσποτμον ἀρὰν ἐπ ' ἄλλοις.
Καὶ γὰρ ἐμοὶ τοῦτο μέλει,
μὴ φιλότητ ' ἀπώσῃ.

Οἴμοι μοι, καί που πολιᾶς
πόντου θινὸς ἐφήμενος
ἐγγελᾷ, χερὶ πάλλων
τὰν ἐμὰν μελέου τροφάν,
τὰν οὐδείς ποτ ' ἐβάστασεν.
Ὦ τόξον φίλον, ὦ φίλων
χειρῶν ἐκβεβιασμένον,
ἦ που ἐλεινὸν ὁρᾷς, φρένας εἴ τινας
ἔχεις, τὸν Ἡράκλειον
ἄρθμιον ὧδέ σοι
οὐκέτι χρησόμενον τὸ μεθύστερον,
ἄλλου δ ' ἐν μεταλλαγᾷ
πολυμηχάνου ἀνδρὸς ἐρέσσει,
ὁρῶν μὲν αἰσχρὰς ἀπάτας,
στυγνὸν δὲ φῶτ ' ἐχθοδοπόν,
μυρί ', ἀπ ' αἰσχρῶν ἀνατέλλονθ ',
ὃς ἐφ ' ἡμῖν κάκ ' ἐμήσατ ', ὦ Ζεῦ.
Ἀνδρός τοι τὰ μὲν ἔνδικ ' αἰὲν εἰπεῖν,
εἰπόντος δὲ μὴ φθονερὰν
ἐξῶσαι γλώσσας ὀδύναν.

είναι αυτά και δόλος κανένας
από δική μας δύναμη δε σε κράτησε· κράτησε
τη μισητή βαριόμοιρη κατάρα για άλλους.
Διότι κι εγώ νοιάζομαι γι' αυτό,
μην αποκρούσεις την αγάπη που σου έχω.

Αλίμονό μου! Ίσως κάπου καθισμένος
στην ακτή της αφρισμένης θάλασσας
γελά σε βάρος μου παίζοντας στα χέρια του
αυτό που έδινε τροφή σ' εμένα το δύστυχο,
αυτό που κανείς ποτέ δεν άγγιξε στα χέρια του.
Τόξο μου αγαπημένο, συ που με τη βία
σε πήραν απ' τα χέρια μου,
βέβαια με βλέπεις με συμπόνια, αν έχεις
κάποια νοημοσύνη, ότι του Ηρακλή
ο φίλος πια έτσι ο δύστυχος
δε θα σε χρησιμοποιεί στο εξής,
αλλά με αλλαγή κατόχου
θα σε έχει στα χέρια του άντρας πολυμήχανος·
θα βλέπεις τις αισχρές απάτες του,
το σκληρό και μισητό άντρα
να βγάζει από το στόμα του μύρια
εναντίον μου, όσα άλλος κανείς δε μηχανεύτηκε.
Ο άντρας βέβαια πρέπει να παινεύει το δίκαιο,
όταν όμως μιλά, να μη βγάζει έξω από τη γλώσσα του
τον πόνο του που φθόνο προκαλεί.

Κεῖνος δ᾽ εἷς ἀπὸ πολλῶν
ταχθεὶς τῶνδ᾽ ἐφημοσύνᾳ
κοινὰν ἤνυσεν ἐς φίλους ἀρωγάν.

Ὦ πταναὶ θῆραι χαροπῶν τ᾽
ἔθνη θηρῶν, οὓς ὅδ᾽ ἔχει
χῶρος οὐρεσιβώτας,
μηκέτ᾽ ἀπ᾽ αὐλίων φυγᾷ
πηδᾶτ᾽· οὐ γὰρ ἔχω χεροῖν
τὰν πρόσθεν βελέων ἀλκάν.
ὦ δύστανος ἐγὼ τανῦν,
ἀλλ᾽ ἀνέδην, ὁ δὲ χῶρος ἄρ᾽ οὐκέτι
φοβητὸς οὐκέθ᾽ ὑμῖν.
ἕρπετε· νῦν καλὸν
ἀντίφονον κορέσαι στόμα πρὸς χάριν
ἐμᾶς σαρκὸς αἰόλας·
ἀπὸ γὰρ βίον αὐτίκα λείψω.
Πόθεν γὰρ ἔσται βιοτά;
Τίς ὧδ᾽ ἐν αὔραις τρέφεται,
μηκέτι μηδενὸς κρατύνων
ὅσα πέμπει βιόδωρος αἶα;
Πρὸς θεῶν, εἴ τι σέβει ξένον, πέλασσον,

εὐνοίᾳ πάσᾳ πελάταν·
ἀλλὰ γνῶθ᾽, εὖ γνῶθ᾽ ἐπὶ σοὶ
κῆρα τάνδ᾽ ἀποφεύγειν.

Εκείνος όμως είναι ένας απ' τους πολλούς
που διατάχτηκε να κάνει αυτό και έφερε σε τέλος
την κοινή επιθυμία για βοήθεια των φίλων του.

Ω, πουλιά του κυνηγιού και κοπάδια
από αγρίμια μ' αστραποβόλα μάτια,
που έχει αυτός ο τόπος στα ορεινά του μέρη,
πια δε με πλησιάζετε φεύγοντας απ' την αυλή
του σπήλαιου· διότι δεν έχω στα χέρια μου
την προηγούμενη δύναμη των βελών μου
τώρα εγώ ο δύστυχος.
Αλλ' ο χώρος είναι πια ελεύθερος,
πια φόβο δε σας προξενεί,
περπατάτε πάνω στη γη, τώρα είναι ευκαιρία
να χορτάσετε για εκδίκηση το στόμα σας
με την άθλια σάρκα μου.
Γιατί θ' αφήσω γρήγορα τη ζωή·
γιατί από πού θα έχω την τροφή μου;
Ποιος έτσι με τον αέρα τρέφεται
χωρίς τίποτε να εξουσιάζει
απ' όσα δίνει η ζωοδότρα γη;
Για όνομα των θεών, αν κάπως μ'
εμπιστεύεσαι, πλησίασε
εμένα τον ξένο που με κάθε καλή θέληση είμαι πλάι σου.
Αλλά νιώσε, νιώσε το καλά· στο χέρι σου είναι
να ξεφύγεις αυτή τη συμφορά.

Οἰκτρὰ γὰρ βόσκειν, ἀδαὴς δ᾿
ἔχειν μυρίον ἄχθος, ὃ ξυνοικεῖ.
Πάλιν πάλιν παλαιὸν ἄλγημ᾿
ὑπέμνασας, .
ὦ λῷστε τῶν πρὶν ἐντόπων.
Τί μ᾿ ὤλεσας; Τί μ᾿ εἴργασαι;
Τί τοῦτ᾿ ἔλεξας;
Εἰ σὺ τὰν ἐμοὶ στυγερὰν
Τρῳάδα γᾶν μ᾿ ἤλπισας ἄξειν.
Τόδε γὰρ νοῶ κράτιστον.
Ἀπό νύν με λείπετ᾿ ἤδη.
Φίλα μοι, φίλα ταῦτα παρήγγειλας
ἑκόντι τε πράσσειν.
Ἴωμεν ἴωμεν
ναὸς ἵν᾿ ἡμῖν τέτακται.
Μή, πρὸς ἀραίου Διός,
ἔλθῃς, ἱκετεύω.
Μετρίαζ᾿.
Ὦ ξένοι,
μείνατε, πρὸς θεῶν.
Τί θροεῖς;
Αἰαῖ αἰαῖ, δαίμων δαίμων·
ἀπόλωλ᾿ ὁ τάλας·
ὦ ποὺς πούς, τί σ᾿ ἔτ᾿ ἐν βίῳ
τεύξω τῷ μετόπιν τάλας;
Ὦ ξένοι, ἔλθετ᾿ ἐπήλυδες αὖθις.

Διότι είναι αξιολύπητο να σε τρώει, μα είναι άμαθη
να κρατά τους αναρίθμητους πόνους που κουβαλά.
Πάλι, πάλι την παλιά πληγή μου
μου έφερες στη μνήμη,
ω, συ καλύτερε απ' όσους ως εδώ έφτασαν.
Γιατί με αφανίζεις; Γιατί μου έχεις κάνει τέτοιο κακό;
Τι είναι αυτό που είπες;
Πως έχεις ελπίδα
να μ' οδηγήσεις στη μισητή για μένα Τροία.
Διότι αυτό σκέφτομαι πως είναι το καλύτερο.
Αμέσως λοιπόν αφήστε με πια.
Ευχάριστα, ευχάριστα αυτά μου τα προστάζεις
και πρόθυμα θα τα κάνω.
Ας πάμε, ας πάμε
όπου ο καθένας μας στο καράβι έχει ταχθεί.
Στο όνομα του Δία που ακούει τις ευχές,
μη φύγεις, σε παρακαλώ.
Δείξε μετριοπάθεια.
Ξένοι,
μείνετε, για όνομα των θεών.
Τι φωνάζεις;
Αχ, αχ, τύχη μου, τύχη μου!
Χάθηκα ο δύστυχος.
Πόδι μου, πόδι μου, τι θα σε κάνω
ο δύστυχος στην υπόλοιπή μου ζωή;
Ξένοι μου, ξαναγυρίστε.

Τί ῥέξοντες ἀλλοκότῳ
γνώμᾳ τῶν πάρος, ὧν προὔφαινες;
Οὔτοι νεμεσητόν,
ἀλύοντα χειμερίῳ
λύπᾳ καὶ παρὰ νοῦν θροεῖν.
Βᾶθί νυν, ὦ τάλαν, ὥς σε κελεύομεν.
Οὐδέποτ᾽ οὐδέποτ᾽, ἴσθι τόδ᾽ ἔμπεδον,
οὐδ᾽ εἰ πυρφόρος ἀστεροπητὴς
βροντᾶς αὐγαῖς μ᾽ εἶσι φλογίζων.

Ἐρρέτω Ἴλιον οἵ θ᾽ ὑπ᾽ ἐκείνῳ
πάντες ὅσοι τόδ᾽ ἔτλασαν ἐμοῦ ποδὸς
ἄρθρον ἀπῶσαι.
Ἀλλ᾽, ὦ ξένοι, ἕν γέ μοι εὖχος ὀρέξατε.
Ποῖον ἐρεῖς τόδ᾽ ἔπος;
Ξίφος, εἴ ποθεν,
ἢ γένυν ἢ βελέων τι προπέμψατε.
Ὡς τίνα δὴ ῥέξῃς παλάμαν ποτέ;
Χρῶτ᾽ ἀπὸ πάντα καὶ ἄρθρα τέμω χερί·

φονᾷ φονᾷ νόος ἤδη.
Τί ποτε;
Πατέρα ματεύων.
Ποῖ γᾶς;
Ἐς Ἅιδου·
οὐ γάρ ἐστ᾽ ἐν φάει γ᾽ ἔτι.

Για να κάνουμε τι σχετικά με την παράξενη γνώμη που πρωτύτερα φανέρωσες;

Δεν μπορείτε να μου θυμώνετε,
καθώς παραδέρνω από φουρτουνιασμένη
λύπη, να μιλώ διαφορετικά απ' ό,τι σκέφτομαι.

Προχώρα λοιπόν, δύστυχε, όπως σε συμβουλεύουμε.

Ποτέ, ποτέ, αυτό ξέρε το σταθερά,
κι αν ακόμη με χτυπήσει με τις φλόγες του
ο πυροφόρος εκσφενδονητής της βροντής Δίας
καίοντάς με.
Ας χαθεί το Ίλιο κι όσοι κάτω απ' τα τείχη του
πολεμούν, όσοι τόλμησαν το πληγιασμένο πόδι μου
να πετάξουν εδώ. Όμως, ξένοι μου,
σε μια επιθυμία μου ανταποκριθείτε.

Ποιος ο λόγος σου θα είναι;

Ένα ξίφος, αν μπορείτε,
ή ένα τσεκούρι ή κάποιο σιδερικό δώστε μου.

Για να κάνεις τι μ' αυτό;

Για να κόψω με το χέρι μου το κεφάλι κι όλα τα μέλη μου.
Στο θάνατο, στο θάνατο πια ο νους μου πάει.

Γιατί τελοσπάντων;

Για να βρω τον πατέρα μου.

Πού;

Στον Άδη.
Γιατί τώρα πια δεν είναι στη ζωή.

Ὦ πόλις, ὦ πατρία,
πῶς ἂν εἰσίδοιμ᾽ ἄθλιός σ᾽ ἀνήρ,
ὅς γε σὰν λιπὼν ἱερὰν
λιβάδ᾽ ἐχθροῖς ἔβαν Δαναοῖς
ἀρωγός· ἔτ᾽ οὐδέν εἰμι.
Ἐγὼ μὲν ἤδη καὶ πάλαι νεὼς ὁμοῦ
στείχων ἂν ἦ σοι τῆς ἐμῆς, εἰ μὴ πέλας
Ὀδυσσέα στείχοντα τόν τ᾽ Ἀχιλλέως
γόνον πρὸς ἡμᾶς δεῦρ᾽ ἰόντ᾽ ἐλεύσσομεν.
Οὐκ ἂν φράσειας ἥντιν᾽ αὖ παλίντροπος
κέλευθον ἕρπεις ὧδε σὺν σπουδῇ ταχύς;
Λύσων ὅσ᾽ ἐξήμαρτον ἐν τῷ πρὶν χρόνῳ.

Δεινόν γε φωνεῖς· ἡ δ᾽ ἁμαρτία τίς ἦν;

Ἣν σοὶ πιθόμενος τῷ τε σύμπαντι στρατῷ.

Ἔπραξας ἔργον ποῖον ὧν οὔ σοι πρέπον;
Ἀπάταισιν αἰσχραῖς ἄνδρα καὶ δόλοις ἑλών.
Τὸν ποῖον; Ὤμοι· μῶν τι βουλεύει νέον;
Νέον μὲν οὐδέν, τῷ δὲ Ποίαντος τόκῳ,

Τί χρῆμα δράσεις; Ὥς μ᾽ ὑπῆλθέ τις φόβος.

Παρ᾽ οὗπερ ἔλαβον τάδε τὰ τόξ᾽, αὖθις πάλιν

Ω, πόλη, πόλη πατρική,
πώς θα μπορούσα να σε δω ο άθλιος άνθρωπος,
που αφήνοντας τα αγιασμένα σου νερά
πήγα στους εχθρούς μου Έλληνες
βοηθός; Τώρα πια τίποτε δεν αξίζω.

Εγώ από ώρα βαδίζοντας θα ήμουν για ζημιά σου
στο καράβι μου κοντά, αν τώρα δε βλέπαμε
τον Οδυσσέα και του Αχιλλέα το γιο σε μας
προς τα εδώ να έρχονται κι οι δυο τους.

Δε θα μου πεις για ποιο λόγο ξαναγυρίζεις
στο δρόμο αυτό έτσι γρήγορα και με βιασύνη;

Για να διορθώσω όσα σφάλματα πριν λίγο έχω κάνει.

Μιλάς για κάτι φοβερό βέβαια. Το σφάλμα σου ποιο ήταν;

Αυτό που έκανα σ' εσένα υπακούοντας και σ' όλο το στρατό.

Ποια πράξη που δε σου ταίριαζε έχεις κάμει;

Μ' αισχρές απάτες και δόλο νίκησα τον άνθρωπο.

Ποιον; Αλίμονο! Μήπως κάτι δυσάρεστο σκέφτεσαι;

Τίποτε το δυσάρεστο, αλλά για το γιο του Ποίαντα...

Τι πράγμα θα κάνεις; Γιατί κάποιος φόβος μπήκε μέσα μου.

Απ' όποιον τώρα τα τόξα αυτά, σ' αυτόν πίσω πάλι...

Ὦ Ζεῦ, τί λέξεις; Οὔ τί που δοῦναι νοεῖς;

Αἰσχρῶς γὰρ αὐτὰ κοὐ δίκῃ λαβὼν ἔχω.

Πρὸς θεῶν, πότερα δὴ κερτομῶν λέγεις τάδε;

Εἰ κερτόμησίς ἐστι τἀληθῆ λέγειν.

Τί φῄς, Ἀχιλλέως παῖ; Τίν᾽ εἴρηκας λόγον;

Δὶς ταὐτὰ βούλει καὶ τρὶς ἀναπολεῖν μ᾽ ἔπη;

Ἀρχὴν κλύειν ἂν οὐδ᾽ ἅπαξ ἐβουλόμην.

Εὖ νῦν ἐπίστω πάντ᾽ ἀκηκοὼς λόγον.

Ἔστιν τις, ἔστιν ὅς σε κωλύσει τὸ δρᾶν.

Τί φῄς; Τίς ἔσται μ᾽ οὑπικωλύσων τάδε;

Ξύμπας Ἀχαιῶν λαός, ἐν δὲ τοῖς ἐγώ.

Σοφὸς πεφυκὼς οὐδὲν ἐξαυδᾷς σοφόν.

Σὺ δ᾽ οὔτε φωνεῖς οὔτε δρασείεις σοφά.

Ἀλλ᾽ εἰ δίκαια, τῶν σοφῶν κρείσσω τάδε.

Καὶ πῶς δίκαιον, ἅ γ᾽ ἔλαβες βουλαῖς ἐμαῖς,

Ω, Δία, τι θα πεις; Δε σκέφτεσαι βέβαια να του τα δώσεις;

Ναι, γιατί τα κρατώ παίρνοντάς τα μ' αισχρό κι άδικο τρόπο.

Για τους θεούς, μήπως πειράζοντάς με τα λες αυτά;

Αν είναι πείραγμα την αλήθεια να λέει κανείς...

Τι λες, του Αχιλλέα γιε; Ποιο λόγο έβγαλες απ' το στόμα σου;

Τα ίδια λόγια δυο και τρεις φορές θέλεις να ξαναλέω;

Καθόλου, ούτε μια φορά να τ' ακούσω δε θα ήθελα.

Λοιπόν ξέρε το καλά πως όσα είχα να πω τα άκουσες.

Είναι κάποιος, είναι που θα σ' εμποδίσει να το κάνεις.

Τι λες; Ποιος θα είναι που σ' αυτά θα μου σταθεί εμπόδιο;

Όλος των Ελλήνων ο στρατός, κι εγώ ανάμεσά τους.

Αν και είσαι συνετός, τίποτε δεν το λες με σύνεση.

Και συ ούτε μιλάς ούτε και σκοπεύεις να ενεργήσεις με σύνεση.

Αλλ' αν αυτά είναι δίκαια, είναι ανώτερα από τη σύνεσή σου.

Και πώς είναι δίκαιο, όσα πήρες με τα δικά

πάλιν μεθεῖναι ταῦτα;
Τὴν ἁμαρτίαν
αἰσχρὰν ἁμαρτὼν ἀναλαβεῖν πειράσομαι.
Στρατὸν δ ᾽ Ἀχαιῶν οὐ φοβεῖ, πράσσων τάδε;
Ξὺν τῷ δικαίῳ τὸν σὸν οὐ ταρβῶ φόβον.

[Ξὺν τῷ δικαίῳ χεὶρ ἐμή σ ᾽ ἀναγκάσει.]
Ἀλλ ᾽ οὐδέ τοι σῇ χειρὶ πείθομαι τὸ δρᾶν.

Οὔ τἄρα Τρωσίν, ἀλλὰ σοὶ μαχούμεθα.

Ἴτω τὸ μέλλον.
Χεῖρα δεξιὰν ὁρᾷς
κώπης ἐπιψαύουσαν;
Ἀλλὰ κἀμέ τοι
ταὐτὸν τόδ ᾽ ὄψει δρῶντα κοὐ μέλλοντ ᾽ ἔτι.
Καίτοι σ ᾽ ἐάσω· τῷ δὲ σύμπαντι στρατῷ

λέξω τάδ ᾽ ἐλθών, ὅς σε τιμωρήσεται.
Ἐσωφρόνησας· κἂν τὰ λοίφ ᾽ οὕτω φρονῇς,

ἴσως ἂν ἐκτὸς κλαυμάτων ἔχοις πόδα.

Σὺ δ ᾽, ὦ Ποίαντος παῖ, Φιλοκτήτην λέγω,

μου σχέδια,
να τα δώσεις πίσω;
Το σφάλμα μου το άσχημο
που έκαμα θα προσπαθήσω να διορθώσω τώρα.
Και των Ελλήνων το στρατό δεν τον φοβάσαι
κάνοντας αυτά;
Με το δίκαιο μαζί μου δεν τρομάζω το φόβο
που μου λες.
Με το δίκαιο το χέρι μου θα σ' αναγκάσει.
Αλλ' ούτε κι αναγκάζομαι να το κάνω απ' τη
δική σου δύναμη.
Λοιπόν δε θα πολεμήσουμε με τους Τρώες,
αλλά μαζί σου.
Ας έρθει ό,τι θα ρθει.
Βλέπεις το δεξί χέρι μου
ν' αγγίζει του ξίφους τη λαβή;
Αλλά κι εμένα
θα με δεις το ίδιο να κάνω και πια να μην καθυστερώ.
Κι όμως θα σ' αφήσω τώρα· αλλά πηγαίνοντας
θα πω
αυτά σ' όλο το στρατό κι αυτός θα τιμωρήσει εσένα.
Έδειξες σωφροσύνη· κι αν στα άλλα δείξεις την
ίδια φρόνηση,
ίσως χωρίς να το ρίξεις στα κλάματα να φύγεις
μπορείς.
Και συ γιε του Ποίαντα, σ' εσένα μιλώ, Φιλοκτήτη,

ἔξελθ ᾽, ἀμείψας τάσδε πετρήρεις στέγας.
Τίς αὖ παρ ᾽ ἄντροις θόρυβος ἵσταται βοῆς;

Τί μ ᾽ ἐκκαλεῖσθε; Τοῦ κεχρημένοι, ξένοι;
Ὤμοι· κακὸν τὸ χρῆμα. Μῶν τί μοι νέα
πάρεστε πρὸς κακοῖσι πέμποντες κακά;
Θάρσει· λόγους δ ᾽ ἄκουσον οὓς ἥκω φέρων.

Δέδοικ ᾽ ἔγωγε· καὶ τὰ πρὶν γὰρ ἐκ λόγων

καλῶν κακῶς ἔπραξα, σοῖς πεισθεὶς λόγοις.
Οὔκουν ἔνεστι καὶ μεταγνῶναι πάλιν;
Τοιοῦτος ἦσθα τοῖς λόγοισι χὤτε μου

τὰ τόξ ᾽ ἔκλεπτες, πιστός, ἀτηρὸς λάθρᾳ.
Ἀλλ ᾽ οὔ τι μὴν νῦν·
βούλομαι δέ σου κλύειν,
πότερα δέδοκταί σοι μένοντι καρτερεῖν
ἢ πλεῖν μεθ ᾽ ἡμῶν;
Παῦε, μὴ λέξῃς πέρα·
μάτην γὰρ ἂν εἴπῃς γε πάντ ᾽ εἰρήσεται.
Οὕτω δέδοκται;
Καὶ πέρα γ ᾽ ἴσθ ᾽ ἢ λέγω.
Ἀλλ ᾽ ἤθελον μὲν ἄν σε πεισθῆναι λόγοις
ἐμοῖσιν· εἰ δὲ μή τι πρὸς καιρὸν λέγων
κυρῶ, πέπαυμαι.

έξω βγες αφήνοντας την πέτρινη την κατοικία σου.

Ποιος είναι πάλι ο θόρυβος από φωνές κοντά
στο σπήλαιο;

Γιατί με φωνάζετε να βγω; Τι θέλετε από μένα, ξένοι;
Αλίμονο! Το πράγμα δεν είναι καλό. Μήπως έρχεστε
καινούρια να μου προσθέσετε κακά σε όσα ήδη έχω;

Έχε θάρρος· κι άκουσε τα λόγια που ήρθα να
σου πω.

Εγώ φοβάμαι πάντως· διότι και πρωτύτερα με
λόγια όμορφα
την έπαθα, καθώς απ' τα δικά σου λόγια πείστηκα.

Δεν μπορεί λοιπόν κανείς να μετανιώσει πάλι;

Τέτοιος ήσουν στα λόγια, κι όταν έκλεβες τα
τόξα μου,
φαινομενικά πιστός, όμως βλαβερός στα κρυφά.

Όμως δε θα γίνω τέτοιος τώρα.
Και θέλω ν' ακούσω, ποιο απ' τα δυο,
αποφάσισες να μείνεις και ν' αντέξεις καρτερικά
ή να ταξιδέψεις μαζί μας;

Πάψε, μην πεις περισσότερα·
διότι στ' άδικα όλα όσα πεις θα είναι ειπωμένα.

Έτσι απόφασισες;

Ξέρε πως είναι πιο πολύ απ' ό,τι λέω.

Βέβαια θα ήθελα να πεισθείς από τα λόγια μου·
αν όμως λέω κάτι που δεν ταιριάζει με την περίσταση,
σταματώ.

Πάντα γὰρ φράσεις μάτην.
Οὐ γάρ ποτ ' εὔνουν τὴν ἐμὴν κτήσει φρένα,

ὅστις γ ' ἐμοῦ δόλοισι τὸν βίον λαβὼν

ἀπεστέρηκας, κᾆτα νουθετεῖς ἐμὲ

ἐλθών, ἀρίστου πατρὸς αἴσχιστος γεγώς.
Ὄλοισθ ', Ἀτρεῖδαι μὲν μάλιστ ', ἔπειτα δὲ
ὁ Λαρτίου παῖς καὶ σύ.
Μὴ 'πεύξῃ πέρα·
δέχου δὲ χειρὸς ἐξ ἐμῆς βέλη τάδε.
Πῶς εἶπας; Ἆρα δεύτερον δολούμεθα;

Ἀπώμοσ ' ἁγνὸν Ζηνὸς ὑψίστου σέβας.
Ὦ φίλτατ ' εἰπών, εἰ λέγεις ἐτήτυμα.

Τοὔργον παρέσται φανερόν· ἀλλὰ δεξιὰν
πρότεινε χεῖρα, καὶ κράτει τῶν σῶν ὅπλων.
Ἐγὼ δ ' ἀπαυδῶ γ ', ᾧ θεοὶ ξυνίστορες,
ὑπέρ τ ' Ἀτρειδῶν τοῦ τε σύμπαντος στρατοῦ.

Τέκνον, τίνος φώνημα, μῶν Ὀδυσσέως,
ἐπῃσθόμην;
Σάφ ' ἴσθι· καὶ πέλας γ ' ὁρᾷς,
ὅς σ ' ἐς τὰ Τροίας πεδί ' ἀποστελῶ βίᾳ,

Ναι, γιατί στ' άδικα θα τα πεις.
Γιατί ποτέ καλοδιάθετη δε θα βρεις απέναντί σου τη σκέψη μου,
συ που με δόλο πήρες κι έχεις στερήσει το μέσο της ζωής μου
κι ύστερα έρχεσαι και μου δίνεις τις συμβουλές σου, συ που
στάθηκες αδιάντροπος, αν κι είσαι έξοχου πατέρα γιος.
Να χαθείτε, οι Ατρείδες απ' όλους πιο πολύ, έπειτα του Λαέρτη ο γιος και συ.

Μην καταριέσαι πιο πολύ.
Δέξου από το χέρι μου αυτά εδώ τα τόξα σου.

Πώς είπες; Άραγε για δεύτερη φορά μου στήνετε παγίδα;

Ορκίζομαι στον αγνό, σεβάσμιο και ύψιστο Δία.

Ω, συ που είπες λόγια πολύ αρεστά, αν βέβαια μιλάς αληθινά.

Η πράξη θα το κάνει φανερό. Το δεξί το χέρι σου άπλωσέ το και πάρε στην κατοχή σου τα όπλα σου.

Εγώ όμως το απαγορεύω, θεοί να είστε μάρτυρες, και για χάρη των Ατρειδών και για χάρη όλου του στρατού.

Παιδί μου, τίνος είναι η φωνή; Μήπως του Οδυσσέα άκουσα τη φωνή;

Να είσαι σίγουρος· βλέπεις κοντά σου εμένα που με τη βία θα σε στείλω στους κάμπους της Τροίας,

ἐάν τ᾽ Ἀχιλλέως παῖς ἐάν τε μὴ θέλῃ·
Ἀλλ᾽ οὔ τι χαίρων, ἢν τόδ᾽ ὀρθωθῇ βέλος.
Ἆ, μηδαμῶς, μή, πρὸς θεῶν, μεθῇς βέλος.

Μέθες με, πρὸς θεῶν, χεῖρα, φίλτατον τέκνον.

Οὐκ ἂν μεθείην.
Φεῦ· τί μ᾽ ἄνδρα πολέμιον
ἐχθρόν τ᾽ ἀφείλου μὴ κτανεῖν τόξοις ἐμοῖς;
Ἀλλ᾽ οὔτ᾽ ἐμοὶ τοῦτ᾽ ἐστὶν οὔτε σοὶ καλόν.

Ἀλλ᾽ οὖν τοσοῦτόν γ᾽ ἴσθι, τοὺς πρώτους στρατοῦ,
τοὺς τῶν Ἀχαιῶν ψευδοκήρυκας, κακοὺς
ὄντας πρὸς αἰχμήν, ἐν δὲ τοῖς λόγοις θρασεῖς.
Εἶεν· τὰ μὲν δὴ τόξ᾽ ἔχεις, κοὐκ ἔσθ᾽ ὅτου
ὀργὴν ἔχοις ἂν οὐδὲ μέμψιν εἰς ἐμέ.
Ξύμφημι· τὴν φύσιν δ᾽ ἔδειξας, ὦ τέκνον,
ἐξ ἧς ἔβλαστες, οὐχὶ Σισύφου πατρός,
ἀλλ᾽ ἐξ Ἀχιλλέως, ὃς μετὰ ζώντων ὅτ᾽ ἦν
ἤκου᾽ ἄριστα, νῦν δὲ τῶν τεθνηκότων.
Ἥσθην πατέρα τὸν ἀμὸν εὐλογοῦντά σε
αὐτόν τ᾽ ἔμ᾽· ὧν δέ σου τυχεῖν ἐφίεμαι,
ἄκουσον. Ἀνθρώποισι τὰς μὲν ἐκ θεῶν
τύχας δοθείσας ἔστ᾽ ἀναγκαῖον φέρειν·
ὅσοι δ᾽ ἑκουσίοισιν ἔγκεινται βλάβαις,

είτε το θέλει είτε δεν το θέλει του Αχιλλέα το παιδί.

Όμως χωρίς να χαρείς, αν το τόξο αυτό τεντωθεί.

Α, με κανένα τρόπο, για τους θεούς, βέλος μην του ρίξεις.

Μη μου κρατάς το χέρι, για τους θεούς, πολυαγάπητο παιδί.

Δε θα τ' αφήσω.

Αλίμονο! Γιατί μου στέρησες τη δυνατότητα με τα τόξα μου να σκοτώσω τον εχθρό μου;

Αυτό δεν είναι καλό να γίνει ούτε για μένα ούτε για σένα.

Τουλάχιστον αυτό να ξέρεις: του στρατού οι αρχηγοί,
των Ελλήνων οι ψευτοκήρυκες, είναι δειλοί στον πόλεμο, ενώ έχουν ικανότητα στα φουσκωμένα λόγια.

Ας είναι· έχεις λοιπόν τα τόξα σου και δε γίνεται να έχεις οργή και παράπονο εναντίον μου για τίποτε.

Συμφωνώ· έδειξες, παιδί μου, τη φύτρα σου, απ' όπου βλάστησες· δεν είσαι από Σίσυφο πατέρα, αλλ' απ' τον Αχιλλέα, που φήμη είχε πολύ καλή όσο ζούσε μες στους ζωντανούς, τώρα μες στους νεκρούς.

Χάρηκα βέβαια που παινεύεις τον πατέρα μου κι εμένα τον ίδιο· όμως τι θέλω να έχω από σένα άκουσε. Είναι ανάγκη οι άνθρωποι να υπομένουν όσα κακά από τους θεούς τους έχουν δοθεί·
όσοι όμως πέφτουν σε ζημιές που μόνοι τους τις θέλησαν,

ὥσπερ σύ, τούτοις οὔτε συγγνώμην ἔχειν
δίκαιόν ἐστιν οὔτ᾽ ἐποικτίρειν τινά.
Σὺ δ᾽ ἠγρίωσαι, κοὔτε σύμβουλον δέχει,
ἐάν τε νουθετῇ τις εὐνοίᾳ λέγων,
στυγεῖς, πολέμιον δυσμενῆ θ᾽ ἡγούμενος.
Ὅμως δὲ λέξω· Ζῆνα δ᾽ ὅρκιον καλῶ·

καὶ ταῦτ᾽ ἐπίστω καὶ γράφου φρενῶν ἔσω.
Σὺ γὰρ νοσεῖς τόδ᾽ ἄλγος ἐκ θείας τύχης,
Χρύσης πελασθεὶς φύλακος, ὃς τὸν ἀκαλυφῆ
σηκὸν φυλάσσει κρύφιος οἰκουρῶν ὄφις·
καὶ παῦλαν ἴσθι τῆσδε μή ποτ᾽ ἂν τυχεῖν
νόσου βαρείας, ἕως ἂν αὑτὸς ἥλιος
ταύτῃ μὲν αἴρῃ, τῇδε δ᾽ αὖ δύνῃ πάλιν,
πρὶν ἂν τὰ Τροίας πεδί᾽ ἑκὼν αὐτὸς μόλῃς,
καὶ τοῖν παρ᾽ ἡμῖν ἐντυχὼν Ἀσκληπίδαιν
νόσου μαλαχθῇς τῆσδε, καὶ τὰ πέργαμα
ξὺν τοῖσδε τόξοις ξύν τ᾽ ἐμοὶ πέρσας φανῇς.
Ὡς δ᾽ οἶδα ταῦτα τῇδ᾽ ἔχοντ᾽ ἐγὼ φράσω.
Ἀνὴρ γὰρ ἡμῖν ἐστιν ἐκ Τροίας ἁλούς,
Ἕλενος ἀριστόμαντις, ὃς λέγει σαφῶς
ὡς δεῖ γενέσθαι ταῦτα· καὶ πρὸς τοῖσδ᾽ ἔτι
ὡς ἔστ᾽ ἀνάγκη τοῦ παρεστῶτος θέρους
Τροίαν ἁλῶναι πᾶσαν· ἢ δίδωσ᾽ ἑκὼν

κτείνειν ἑαυτόν, ἢν τάδε ψευσθῇ λέγων.

όπως τώρα εσύ, αυτούς ούτε να τους συγχωρεί κανείς
είναι δίκαιο ούτε κανείς συμπόνια να τους δείχνει.
Συ έχεις εξαγριωθεί και συμβουλή δε δέχεσαι
κι αν κάποιος σε συμβουλεύει μιλώντας καλοδιάθετα,
τον μισείς, γιατί εχθρό κακοδιάθετο τον θεωρείς.
Ωστόσο θα μιλήσω· τον προστάτη των όρκων Δία
    βάζω μάρτυρα·
κι αυτά ξέρε τα και μες στην καρδιά σου γράψε τα.
Συ απ' αυτό τον πόνο δοκιμάζεσαι από τύχη θεϊκή,
γιατί το φύλακα της Χρύσας πλησίασες, το σπιτικό φίδι
που φυλάει κρυφά το ιερό της το ξεσκέπαστο εκεί·
και ξέρε πως της βαριάς αυτής αρρώστιας τέλος
δε θα έχεις ποτέ, όσο ο ίδιος ήλιος ανατέλλει
σ' αυτό το μέρος και πάλι σ' αυτό το μέρος δύει,
προτού ο ίδιος πρόθυμα ρθεις στις πεδιάδες της Τροίας
και συναντώντας τους δυο γιους του Ασκληπιού
απ' την αρρώστια αυτή απαλλαχτείς και δείξεις
πως μ' αυτά τα τόξα και μαζί μου το κάστρο κούρσεψες.
Και θα σου πω πώς ξέρω ότι έτσι είναι αυτά.
Στα χέρια μας αιχμάλωτος είναι απ' την Τροία κάποιος,
ο έξοχος μάντης Έλενος, που καθαρά μας λέει
ότι πρέπει να γίνουν αυτά· κι ακόμη λέει ότι αυτό
το καλοκαίρι είναι πια αναπόφευκτο ολόκληρη
η Τροία να κουρσευτεί· αλλιώς, πρόθυμα να τον
    σκοτώσουμε
προσφέρεται, αν σ' αυτές τις μαντείες του διαψευστεί.

Ταῦτ ᾽ οὖν ἐπεὶ κάτοισθα, συγχώρει θέλων.

Καλὴ γὰρ ἡ ᾽πίκτησις, Ἑλλήνων ἕνα
κριθέντ ᾽ ἄριστον τοῦτο μὲν παιωνίας

ἐς χεῖρας ἐλθεῖν, εἶτα τὴν πολύστονον
Τροίαν ἑλόντα κλέος ὑπέρτατον λαβεῖν.

Ὦ στυγνὸς αἰών, τί με, τί δῆτ ᾽ ἔχεις ἄνω

βλέποντα κοὐκ ἀφῆκας εἰς Ἅιδου μολεῖν;
Οἴμοι, τί δράσω; Πῶς ἀπιστήσω λόγοις
τοῖς τοῦδ ᾽, ὃς εὔνους ὢν ἐμοὶ παρῄνεσεν;
Ἀλλ ᾽ εἰκάθω δῆτ ᾽; Εἶτα πῶς ὁ δύσμορος
εἰς φῶς τάδ ᾽ ἔρξας εἶμι; Τῷ προσήγορος;
Πῶς, ὦ τὰ πάντ ᾽ ἰδόντες ἀμφ ᾽ ἐμοὶ κύκλοι,
ταῦτ ᾽ ἐξανασχήσεσθε, τοῖσιν Ἀτρέως
ἐμὲ ξυνόντα παισίν, οἵ μ ᾽ ἀπώλεσαν;
Πῶς τῷ πανώλει παιδὶ τῷ Λαερτίου;
Οὐ γάρ με τἄλγος τῶν παρελθόντων δάκνει,
ἀλλ ᾽ οἷα χρὴ παθεῖν με πρὸς τούτων ἔτι
δοκῶ προλεύσσειν· οἷς γὰρ ἡ γνώμη κακῶν
μήτηρ γένηται, τἄλλα παιδεύει κακούς.
Καὶ σοῦ δ ᾽ ἔγωγε θαυμάσας ἔχω τόδε.
Χρῆν γάρ σε μήτ ᾽ αὐτόν ποτ ᾽ ἐς Τροίαν μολεῖν
ἡμᾶς τ ᾽ ἀπείργειν, οἵ γέ σου καθύβρισαν,

Αφού λοιπόν τα ξέρεις αυτά, πρόθυμα έλα και συ
μαζί μας.
Διότι ωραίο θα είναι το κέρδος σου, αφού κριθείς
ένας από τους πιο έξοχους Έλληνες, απ' τη μια σε
χέρια γιατρών
να βρεθείς κι έπειτα δόξα να κερδίσεις υπέρτατη
κουρσεύοντας την Τροία, που πολλούς έκανε να
στενάξουν.

Ω, μισητή ζωή, γιατί, γιατί λοιπόν επάνω με
κρατάς
ζωντανό και δε μ' άφησες στον Άδη να τραβήξω;
Αλίμονο, τι θα κάνω; Πώς να δυσπιστήσω στα λόγια
αυτού εδώ, που με καλή διάθεση συμβουλές μου έδωσε;
Να υποχωρήσω λοιπόν; Κι έπειτα πώς ο δύστυχος
θα βγω στο φως, αν κάνω αυτά; Ποιος θα με χαιρετίσει;
Πώς, μάτια μου, που όλα τα κακά μου είδατε,
θα τα αντέξετε αυτά, με του Ατρέα τα παιδιά
που με αφάνισαν τον καιρό μου να περνώ εγώ;
Πώς με τον αφανιστή του Λαέρτη γιο θα με βλέπετε;
Διότι δε μ' ερεθίζει ο πόνος για όσα πια πέρασαν,
αλλά όποια νομίζω πως προβλέπω ότι ακόμη θα πάθω
απ' αυτούς· γιατί σ' όποιους η σκέψη μητέρα κακών
γίνεται, αυτή και στ' άλλα τους διαμορφώνει κακούς.
Και με σένα βέβαια έχω παραξενευτεί σ' αυτό.
Και συ ο ίδιος έπρεπε ποτέ στην Τροία να μην πας
κι εμένα να εμποδίσεις, αφού αυτοί σε πρόσβαλαν βαριά

πατρὸς γέρας συλῶντες, εἶτα τοῖσδε σὺ

εἶ ξυμμαχήσων, κἄμ᾽ ἀναγκάζεις τόδε;

Μὴ δῆτα, τέκνον· ἀλλ᾽ ἅ μοι ξυνώμοσας,

πέμψον πρὸς οἴκους· καὐτὸς ἐν Σκύρῳ μένων

ἔα κακῶς αὐτοὺς ἀπόλλυσθαι κακούς.
Χοὔτω διπλῆν μὲν ἐξ ἐμοῦ κτήσει χάριν,
διπλῆν δὲ πατρός, κοὐ κακοὺς ἐπωφελῶν
δόξεις ὁμοῖος τοῖς κακοῖς πεφυκέναι.
Λέγεις μὲν εἰκότ᾽, ἀλλ᾽ ὅμως σε βούλομαι

θεοῖς τε πιστεύσαντα τοῖς τ᾽ ἐμοῖς λόγοις
φίλου μετ᾽ ἀνδρὸς τοῦδε τῆσδ᾽ ἐκπλεῖν χθονός.
Ἦ πρὸς τὰ Τροίας πεδία καὶ τὸν Ἀτρέως

ἔχθιστον υἱὸν τῷδε δυστήνῳ ποδί;
Πρὸς τοὺς μὲν οὖν σε τήνδε τ᾽ ἔμπυον βάσιν

παύσοντας ἄλγους κἀποσώσοντας νόσου.
Ὦ δεινὸν αἶνον αἰνέσας, τί φῄς ποτε;

Ἃ σοί τε κἀμοὶ λῷσθ᾽ ὁρῶ τελούμενα.

λαφυραγωγώντας τα όπλα του πατέρα σου· κι
ύστερα απ' αυτά
πας για σύμμαχός τους και μ' αναγκάζεις το ίδιο να
κάνω;
Μη λοιπόν, παιδί μου· αλλ' όπως μου έχεις ορκιστεί,
στείλε με
στο σπίτι μου· και συ ο ίδιος στη Σκύρο μένοντας
άφησέ τους,
έτσι που είναι κακοί, με άθλιο τρόπο ν' αφανιστούν.
Κι έτσι θα έχεις από μένα διπλή την ευγνωμοσύνη μου,
διπλή και του πατέρα σου, και δε θα φανείς, ωφελώντας
τους κακούς, πως είσαι στη φύση σου όμοιος με αυτούς.
Σωστά τα λες, ωστόσο θέλω συ, αφού
εμπιστοσύνη δείξεις
και στους θεούς και σ' όσα εγώ σου λέω, μαζί μου
να φύγεις ταξιδεύοντας απ' αυτόν τον τόπο μακριά.
Στ' αλήθεια, θέλεις να πάω στης Τροίας τους
κάμπους
και στου Ατρέα το μισητό γιο μ' αυτό το δύστυχο πόδι;
Σ' εκείνους που θα σου σταματήσουν τους
πόνους του ποδιού
του χαλασμένου και θα σε γλιτώσουν απ' την αρρώστια.
Ω, συ που δίνεις συμβουλή φοβερή, τι
τελοσπάντων λες;
Όσα βλέπω πως, αν γίνουν, είναι καλά για σένα
και για μένα.

Καὶ ταῦτα λέξας οὐ καταισχύνει θεούς;
Πῶς γάρ τις αἰσχύνοιτ᾽ ἂν ὠφελῶν φίλους·
Λέγεις δ᾽ Ἀτρείδαις ὄφελος ἢ 'π᾽ ἐμοὶ τόδε;

Σοί που, φίλος γ᾽ ὤν, χὠ λόγος
τοιόσδε μου.
Πῶς, ὅς γε τοῖς ἐχθροῖσί μ᾽ ἐκδοῦναι θέλεις;

Ὦ τᾶν, διδάσκου μὴ θρασύνεσθαι κακοῖς.

Ὀλεῖς με, γιγνώσκω σε, τοῖσδε τοῖς λόγοις.

Οὔκουν ἔγωγε· φημὶ δ᾽ οὔ σε μανθάνειν.

Ἐγὼ οὐκ Ἀτρείδας ἐκβαλόντας οἶδά με;
Ἀλλ᾽ ἐκβαλόντες εἰ πάλιν σώσουσ᾽ ὅρα.

Οὐδέποθ᾽ ἑκόντα γ᾽ ὥστε τὴν Τροίαν ἰδεῖν.

Τί δῆτ᾽ ἂν ἡμεῖς δρῷμεν, εἰ σέ γ᾽ ἐν λόγοις
πείσειν δυνησόμεσθα μηδὲν ὧν λέγω;
Ὡς ῥᾷστ᾽ ἐμοὶ μὲν τῶν λόγων λῆξαι, σὲ δὲ
ζῆν, ὥσπερ ἤδη ζῇς, ἄνευ σωτηρίας.
Ἔα με πάσχειν ταῦθ᾽ ἅπερ παθεῖν με δεῖ·
ἃ δ᾽ ᾔνεσάς μοι δεξιᾶς ἐμῆς θιγών,
πέμπειν πρὸς οἴκους, ταῦτά μοι πρᾶξον, τέκνον,

Και δεν ντρέπεσαι τους θεούς που έχεις πει αυτά;
Πώς θα ντρεπόταν κανείς, αν ωφελούσε κάποιους;
Λες πως η ωφέλεια αυτή θα είναι για τους Ατρείδες ή για μένα;
Μια που είμαι φίλος σου, φιλικός για σένα είναι κι ο λόγος μου.
Πώς, αφού στους εχθρούς μου θέλεις να παραδώσεις εμένα;
Φίλε μου, μάθε να μην πεισματώνεις στις συμφορές σου.
Θα μ' αφανίσεις, σε καταλαβαίνω, με τα λόγια σου αυτά.
Όχι βέβαια εγώ· υποστηρίζω πως δε με καταλαβαίνεις.
Δεν ξέρω εγώ πως οι Ατρείδες με πέταξαν εδώ;
Όμως πρόσεξε αν, ενώ σε πέταξαν, θα σε ξανασώσουν.
Ποτέ δε θα γίνει, ώστε με τη θέλησή μου την Τροία να δω.
Τι λοιπόν να κάνω μπορώ, αν μιλώντας με τίποτε απ' όσα λέω δε θα μπορέσω τη γνώμη σου ν' αλλάξω; Έτσι το πιο καλό για μένα είναι τα λόγια μου να πάψω και συ να ζεις, όπως τώρα ζεις, χωρίς ελπίδα σωτηρίας.
Άφησέ με να πάθω όσα εγώ να πάθω πρέπει· όσα όμως μου υποσχέθηκες το δεξί μου χέρι πιάνοντας πως στο σπίτι μου θα με στείλεις, αυτά, παιδί μου,

καὶ μὴ βράδυνε μηδ ᾽ ἐπιμνησθῇς ἔτι
Τροίας· ἅλις γάρ μοι τεθρήνηται γόοις.

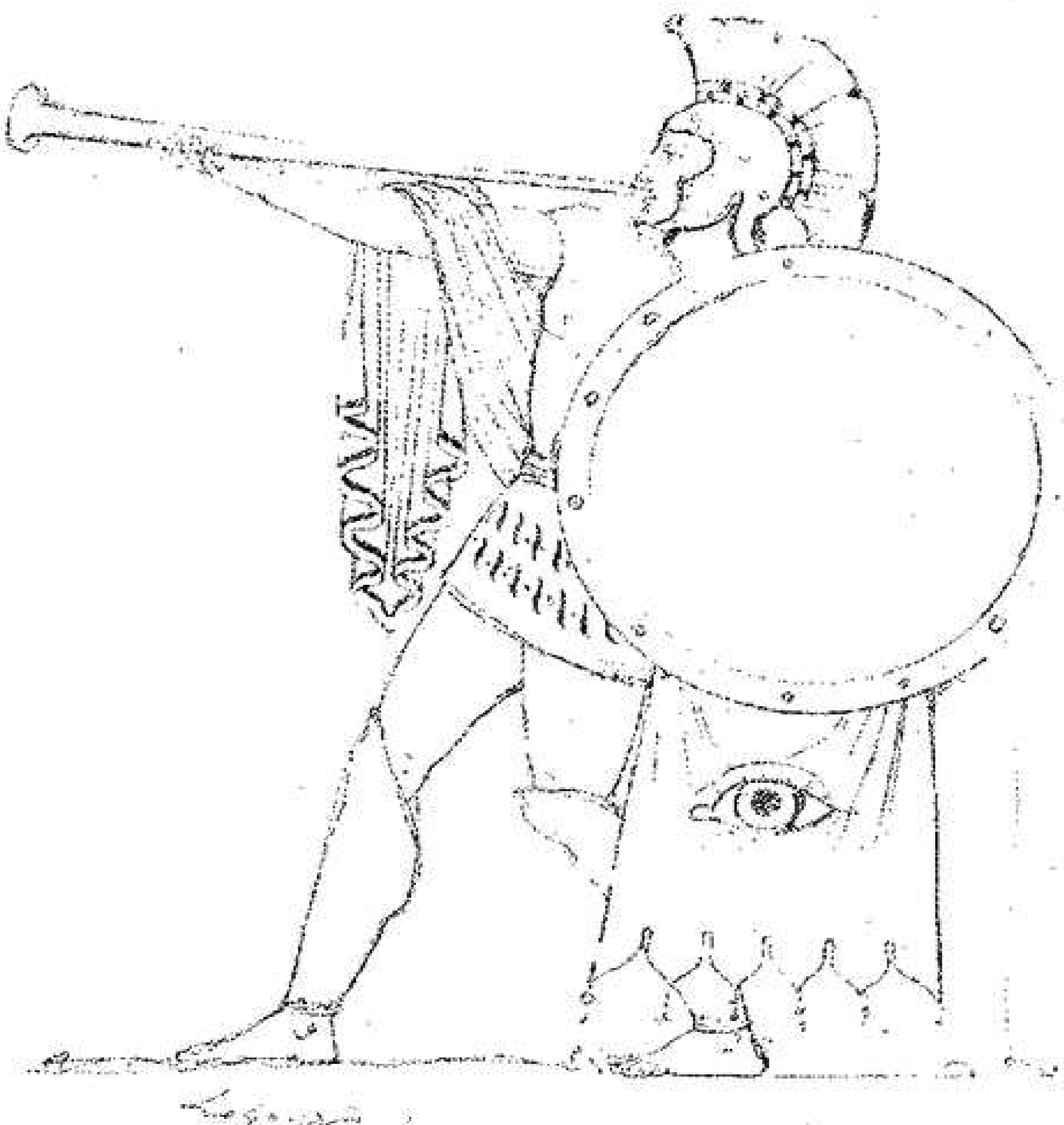
Εἰ δοκεῖ, στείχωμεν.
Ὦ γενναῖον εἰρηκὼς ἔπος.
Ἀντέρειδε νῦν βάσιν σήν.
Εἰς ὅσον γ ᾽ ἐγὼ σθένω.
Αἰτίαν δὲ πῶς Ἀχαιῶν φεύξομαι;
Μὴ φροντίσῃς.
Τί γάρ, ἐὰν πορθῶσι χώραν τὴν ἐμήν;
Ἐγὼ παρὼν
Τίνα προσωφέλησιν ἔρξεις;
Βέλεσι τοῖς Ἡρακλέους
Πῶς λέγεις;
Εἴρξω πελάζειν.
Στεῖχε προσκύσας χθόνα.

Μήπω γε, πρὶν ἂν τῶν ἡμετέρων
αἴῃς μύθων, παῖ Ποίαντος·
φάσκειν δ ᾽ αὐδὴν τὴν Ἡρακλέους
ἀκοῇ τε κλύειν λεύσσειν τ ᾽ ὄψιν.
Τὴν σὴν δ ᾽ ἥκω χάριν οὐρανίας
ἕδρας προλιπών,
τὰ Διός τε φράσων βουλεύματά σοι
κατερητύσων θ ᾽ ὁδὸν ἣν στέλλει·

κάμε τα,
μην αργοπορείς και πια λόγο κανένα να μην κάνεις
για την Τροία· διότι με θρήνους την έχω κλάψει
αρκετά.
Αν νομίζεις, ας πάμε.
Ω, είπες λόγο έξοχου άντρα!
Στήριξε τώρα σε μένα το πόδι σου.
Όσο βέβαια μπορώ.
Πώς θα ξεφύγω των Ελλήνων το θυμό;
Μη νοιάζεσαι.
Τι θα κάνω, αν λεηλατήσουν τη γη μου;
Από κοντά...
Ποια ωφέλεια θα μου δώσεις;
Με τα βέλη του Ηρακλή...
Τι λες;
Θα εμποδίσω να πλησιάσουν.
Φίλα τη γη, πάμε.

Όχι ακόμη, πριν και τα δικά μου
λόγια ακούσεις, γιε του Ποίαντα·
πίστεψε πως ακούς τη φωνή του Ηρακλή
και πως το πρόσωπό του βλέπεις.
Ήρθα για χάρη σου την ουράνια
αφήνοντας κατοικία μου
και για να σου πω τι σκέφτεται ο Δίας
και για να εμποδίσω το ταξίδι που πας να κάνεις.

σὺ δ ' ἐμῶν μύθων ἐπάκουσον.
Καὶ πρῶτα μέν σοι τὰς ἐμὰς λέξω τύχας,
ὅσους πονήσας καὶ διεξελθὼν πόνους
ἀθάνατον ἀρετὴν ἔσχον, ὡς πάρεσθ ' ὁρᾶν.
Καὶ σοί, σάφ ' ἴσθι, τοῦτ ' ὀφείλεται παθεῖν,
ἐκ τῶν πόνων τῶνδ ' εὐκλεᾶ θέσθαι βίον.
Ἐλθὼν δὲ σὺν τῷδ ' ἀνδρὶ πρὸς τὸ Τρωικὸν
πόλισμα, πρῶτον μὲν νόσου παύσει λυγρᾶς,
ἀρετῇ τε πρῶτος ἐκκριθεὶς στρατεύματος,

Πάριν μέν, ὃς τῶνδ ' αἴτιος κακῶν ἔφυ,
τόξοισι τοῖς ἐμοῖσι νοσφιεῖς βίου,
πέρσεις τε Τροίαν, σκῦλά τ ' εἰς μέλαθρα σὰ
πέμψεις, ἀριστεῖ ' ἐκλαβὼν στρατεύματος,

Ποίαντι πατρὶ πρὸς πάτρας Οἴτης πλάκα.

Ἃ δ ' ἂν λάβῃς σὺ σκῦλα τοῦδε τοῦ στρατοῦ,
τόξων ἐμῶν μνημεῖα πρὸς πυρὰν ἐμὴν

κόμιζε. Καὶ σοὶ ταῦτ ', Ἀχιλλέως τέκνον,
παρῄνεσ '· οὔτε γὰρ σὺ τοῦδ ' ἄτερ σθένεις
ἑλεῖν τὸ Τροίας πεδίον οὔθ ' οὗτος σέθεν.
Ἀλλ ' ὡς λέοντε συννόμω φυλάσσετον
οὗτος σὲ καὶ σὺ τόνδ '· ἐγὼ δ ' Ἀσκληπιὸν
παυστῆρα πέμψω σῆς νόσου πρὸς Ἴλιον.

Και συ άκουσε προσεχτικά τα λόγια μου.
Πρώτα πρώτα τις περιπέτειές μου θα σου πω,
πόσους κόπους αφού κόπιασα και πέρασα,
δόξα αθάνατη απόχτησα, όπως μπορείς να δεις.
Και συ, ξέρε το καλά, χρωστάς αυτό να πάθεις,
μετά απ' τους κόπους αυτούς να βρεις ένδοξη ζωή.
Όταν μ' αυτόν τον άντρα μαζί στην Τροία πας,
πρώτα πρώτα θα γλιτώσεις απ' τη φριχτή αυτή
κι αφού διακριθείς ως πρώτος του στρατού στην
αντρεία,
τον Πάρη, που των κακών αυτών αίτιος στάθηκε,
με τα δικά μου τόξα στο θάνατο θα στείλεις,
την Τροία θα κουρσέψεις, λάφυρα στο σπίτι σου
θα στείλεις, για την αντρεία σου απ' το στρατό
παίρνοντας,
στον πατέρα σου Ποίαντα στον τόπο της πατρικής
Οίτης.
Όσα λάφυρα θα πάρεις ξεχωριστά απ' το στρατό
αναμνηστικά για τα τόξα μου φέρε στον τόπο της
πυράς μου.
Και σε σένα, του Αχιλλέα παιδί, παραγγέλλω αυτά.
Ούτε συ χωρίς αυτόν να κουρσέψεις μπορείς
της Τροίας την πεδιάδα ούτε χωρίς εσένα αυτός.
Αλλά σαν δυο λιοντάρια που ζουν μαζί ας φυλάγετε
αυτός εσένα και συ αυτόν· κι εγώ τον Ασκληπιό
στο Ίλιο θα στείλω θεραπευτή της αρρώστιας σου.

Τὸ δεύτερον γὰρ τοῖς ἐμοῖς αὐτὴν χρεὼν
τόξοις ἁλῶναι. Τοῦτο δ᾽ ἐννοεῖθ᾽, ὅταν
πορθῆτε γαῖαν, εὐσεβεῖν τὰ πρὸς θεούς·

ὡς τἄλλα πάντα δεύτερ᾽ ἡγεῖται πατὴρ
Ζεύς· οὐ γὰρ εὐσέβεια συνθνῄσκει βροτοῖς·

κἂν ζῶσι κἂν θάνωσιν, οὐκ ἀπόλλυται.

Ὦ φθέγμα ποθεινὸν ἐμοὶ πέμψας
χρόνιός τε φανείς,
οὐκ ἀπιθήσω τοῖς σοῖς μύθοις.
Κἀγὼ γνώμην ταύτῃ τίθεμαι.
Μή νυν χρόνιοι μέλλετε πράσσειν·
καιρὸς καὶ πλοῦς
ὅδ᾽ ἐπείγει γὰρ κατὰ πρύμνην.
Φέρε νυν στείχων χώραν καλέσω.

Χαῖρ᾽, ὦ μέλαθρον ξύμφρουρον ἐμοί,
νύμφαι τ᾽ ἔνυδροι λειμωνιάδες,
καὶ κτύπος ἄρσην πόντου προβολῆς,
οὗ πολλάκι δὴ τοὐμὸν ἐτέγχθη
κρᾶτ᾽ ἐνδόμυχον πληγαῖσι νότου,
πολλὰ δὲ φωνῆς τῆς ἡμετέρας
Ἑρμαῖον ὄρος παρέπεμψεν ἐμοὶ
στόνον ἀντίτυπον χειμαζομένῳ.

Διότι για δεύτερη φορά με τα δικά μου τόξα πρέπει
να κουρσευτεί αυτή. Όμως στο νου να έχετε αυτό,
να δείχνετε στους θεούς σεβασμό, όταν ρημάζετε τη
χώρα.
Γιατί όλα τα άλλα με κατώτερη αξία τα λογαριάζει
ο Δίας ο πατέρας· διότι η ευσέβεια δεν πεθαίνει με
τους θνητούς·
αυτή δε χάνεται, είτε είναι στη ζωή είτε στο θάνατο
τραβούν.

Ω, συ που μου έστειλες ποθητή φωνή
και που ύστερα από χρόνια πολλά φανερώθηκες,
δε θα παρακούσω τα λόγια σου.

Κι εγώ την ίδια γνώμη έχω.

Μη λοιπόν καθυστερείτε τις ενέργειές σας·
είναι ευκαιρία για το ταξίδι αυτό·
διότι προς την πρύμνη φυσά.

Εμπρός λοιπόν φεύγοντας τον τόπο ν' αποχαιρετήσω.
Γεια σου, σπήλαιο που με φρουρούσες,
νύμφες που ζείτε στα νεροπότιστα λιβάδια,
θόρυβε ζωηρέ της θάλασσας κι ακρωτήριο,
όπου πολλές φορές βράχηκε το κεφάλι μου
στου σπήλαιου το βάθος απ' τα χτυπήματα του νοτιά
και πολλές φορές τον ήχο της φωνής μου που στέναζε
το βουνό του Ερμή αντήχησε,
καθώς βασανιζόμουν απ' τους πόνους μου.

Νῦν δ᾿, ὦ κρῆναι Λύκιόν τε ποτόν,
λείπομεν ὑμᾶς, λείπομεν ἤδη
δόξης οὔ ποτε τῆσδ᾿ ἐπιβάντες.
Χαῖρ᾿, ὦ Λήμνου πέδον ἀμφίαλον,
καί μ᾿ εὐπλοίᾳ πέμψον ἀμέμπτως,
ἔνθ᾿ ἡ μεγάλη Μοῖρα κομίζει
γνώμη τε φίλων χὠ πανδαμάτωρ
δαίμων, ὃς ταῦτ᾿ ἐπέκρανεν.
Χωρῶμεν δὴ πάντες ἀολλεῖς,
νύμφαις ἁλίαισιν ἐπευξάμενοι
νόστου σωτῆρας ἱκέσθαι.

Τώρα, κρήνες και του Απόλλωνα νερά,
σας αφήνω, σας αφήνω χωρίς ποτέ
κάτι τέτοιο να πιστέψω πως θα γίνει.
Γεια σου της Λήμνου χώρα θαλασσόβρεχτη,
με καλό άνεμο και χωρίς παράπονο ξεπροβόδισέ με,
εκεί που η μεγάλη μοίρα μου με φέρνει
η απόφαση των φίλων μου κι ο παντοδύναμος θεός
που όρισε να γίνουν αυτά.
Ας πάμε λοιπόν όλοι μαζί·
αφού ευχηθούμε στις νύμφες τις θαλασσινές
να έρθουν σωστικές στης επιστροφής μας το ταξίδι.

ΣΧΟΛΙΑ

στ. 1-134 Αποτελούν τον *«πρόλογο»* του έργου.

στ. 1-3 Ο Οδυσσέας στους στίχους αυτούς εισάγει για τους θεατές το σκηνικό χώρο (τη Λήμνο) και το συνομιλητή του Νεοπτόλεμο. Κατά τη μυθολογική παράδοση, ο Οδυσσέας μετά το θάνατο του Αχιλλέα πήγε στη Σκύρο, όπου βρισκόταν ο Νεοπτόλεμος, και τον έφερε στην Τροία, επειδή σύμφωνα με χρησμό που ανακοίνωσε ο αιχμαλωτισμένος Έλενος η Τροία θα έπεφτε μόνο από τη δύναμη ενός Αιακίδη. Οι δυο συνομιλητές μπαίνουν στην ορχήστρα από την αριστερή πάροδο με προφυλάξεις.

στ. 3-6 Αξιοσημείωτη εδώ η τιμητική αναφορά που κάνει ο Οδυσσέας στο νεκρό ήδη Αχιλλέα.

στ. 5 *το γιο του Ποίαντα*· το Φιλοκτήτη. Ο

πατέρας του είχε πάρει μέρος στην Αργοναυτική εκστρατεία· ο ίδιος πήρε μέρος στην τρωική εκστρατεία (υποχρεωμένος σ' αυτό ως μνηστήρας της Ελένης, επειδή ο πατέρας της Τυνδάρεως είχε ορκίσει όλους τους μνηστήρες της κόρης του να σπεύσουν για βοήθεια, αν κάποιος θα πρόσβαλε το γάμο της)· όταν το εκστρατευτικό σώμα βρισκόταν στην Τένεδο, ένα νερόφιδο κατά τη διάρκεια γλεντιού δάγκωσε το Φιλοκτήτη· η αγιάτρευτη πληγή που του προξένησε το δάγκωμα μύριζε άσχημα και γι' αυτό οι Έλληνες τον πήγαν στη Λήμνο και τον άφησαν να ταλαιπωρείται μόνος εκεί δέκα ολόκληρα χρόνια.

στ. 28 — Ο Νεοπτόλεμος με το στίχο αυτό εισάγει για τους θεατές τον Οδυσσέα· έχει ανεβεί σ' ένα βράχο μ' ένα συνοδό του, βουβό πρόσωπο, και έχει δει το σπήλαιο.

στ. 28-34 — Στους στίχους αυτούς έχουμε *«στιχομυθία»*, δηλαδή εναλλαγή διαλόγου στίχο με στίχο· αυτό δίνει δραματική ένταση στο διάλογο.

στ. 54	Στο στίχο αυτό έχουμε «αντιλαβή», δηλαδή εναλλαγή διαλόγου μέσα στον ίδιο στίχο· αυτό εξυπηρετεί ό,τι και η «στιχομυθία».
σ.τ 69	*τη χώρα του Δάρδανου*· την Τροία. Κατά την παράδοση, ο Δάρδανος, γιος του Δία και της Ηλέκτρας, κόρης του Άτλαντα, έφυγε από την πατρίδα του τη Σαμοθράκη, λυπημένος για το θάνατο του αδερφού του Ιασίωνα, και πήγε στη Μ. Ασία, όπου έχτισε τη Δαρδανία· αυτή αργότερα από τον εγγονό του Τρώα ονομάστηκε Τρωάδα.
στ. 74	Κατά την παράδοση, ο Οδυσσέας δεν ήθελε να πάρει μέρος στην τρωική εκστρατεία, αλλ' αναγκάστηκε να το κάνει ύστερα από κάποιο έξυπνο τέχνασμα του Παλαμήδη.
στ. 78	Ο Φιλοκτήτης είχε στην κατοχή του το τόξο του Ηρακλή, που ήταν εμποτισμένο από τον ιό της Λερναίας ύδρας και από το αίμα του Κένταυρου Νέσσου.
στ. 91	*με το ένα πόδι του*· επειδή το άλλο, μολυσμένο από το δάγκωμα νεροφίδας, (βλ. σχόλιο στο στ. 5) ήταν αχρη-

στευμένο.

στ. 100-122 Στους στίχους αυτούς έχουμε «*στιχομυθία*» (βλ. σχόλιο στους στ. 28-34).

στ. 119 Εννοεί ότι θα θεωρείται ικανός, επειδή με κάποιο τέχνασμα θα πάρει τα τόξα του Φιλοκτήτη, και αντρείος, επειδή ως Αιακίδης θα κυριεύσει την Τροία.

στ. 125 Κατάσκοπος χαρακτηρίζεται εκείνος που στο στ. 45 είχε υποδειχτεί από τον Οδυσσέα να σταλεί για κατόπτευση του Φιλοκτήτη.

στ. 134 Στο σημείο αυτό ο Οδυσσέας αποχωρεί από τη σκηνή.

στ. 135-212 Αποτελούν την «*πάροδο*» της τραγωδίας.

στ. 135 Στο σημείο αυτό ο χορός, που αποτελείται από ναύτες του πλοίου, με σύστημα στροφών και αντιστροφών, και σε διάλογο με το Νεοπτόλεμο αρχίζει την «πάροδο» της τραγωδίας μπαίνοντας στην ορχήστρα.

στ. 142 *η παμπάλαιη εξουσία*· απόδοση του πρωτότυπου ωγύγιον κράτος (το επίθετο από το όνομα του Ωγύγη, πανάρχαιου βασιλιά της Αττικοβοιωτίας, γιου του Ποσειδώνα).

στ. 179 Κατά την αντίληψη των αρχαίων, όταν η ζωή του ανθρώπου ξεπερνά το μέτρο, όταν είναι πολύ ευνοημένη από την τύχη, προκαλεί το φθόνο των θεών και ζημιώνεται.

στ. 194 Η *Χρύση* ήταν μικρό νησί κοντά στη Λήμνο, όπου ο Φιλοκτήτης είχε δαγκωθεί από το φύλακα του βωμού νερόφιδο.

στ. 220-675 Αποτελούν το πρώτο *«επεισόδιο»* της τραγωδίας.

στ. 219 Στο σημείο αυτό, αρχή του πρώτου *«επεισοδίου»*, εμφανίζεται στη σκηνή ο Φιλοκτήτης· πρέπει να είναι κακοντυμένος, να έχει άγρια όψη και με δυσκολία να σέρνει το πόδι του.

στ. 263 *οι δυο στρατηγοί*· ο Αγαμέμνονας και ο Μενέλαος.

στ. 264 *ο βασιλιάς των Κεφαλλήνων*· ο Οδυσσέας. Κεφαλλήνες γενικά ονομάζονταν οι κάτοικοι των νησιών που είναι απέναντι από την Ήλιδα και την Ακαρνανία.

στ. 335 Όπως αναφέρεται στην ομηρική Ιλιάδα (Χ, 359), ο Αχιλλέας σκοτώθηκε από βέλος που έριξε ο Πάρης, αλλά το

οδήγησε ο Φοίβος Απόλλωνας.

στ. 392 Ο Πακτωλός ήταν ο χρυσοφόρος ποταμός της Λυδίας στη Μ. Ασία.

στ. 411 Από τους δυο συνώνυμους μαχητές, τον Αίαντα τον Τελαμώνιο και τον Αίαντα του Οϊλέα, εννοεί εδώ τον πρώτο, που όταν έγινε η κρίση για τα όπλα του σκοτωμένου Αχιλλέα και τα έδωσαν στον Οδυσσέα, έπαθε παροδική παράκρουση και, νομίζοντας πως εκδικείται τους Έλληνες, μέσα στη νύχτα κατάσφαξε πολλά πρόβατα του κοπαδιού των Ελλήνων στο ναυτικό στρατόπεδό τους έξω από την Τροία· όταν ήρθε στα σύγκαλά του, ντροπιασμένος αυτοκτόνησε. Την αυτοκτονία του Αίαντα, που τη δίνει ο Σοφοκλής, στην ομώνυμη τραγωδία του, δεν έχει βέβαια υπόψη του ο Φιλοκτήτης.

στ. 416 *ο γόνος του Τυδέα*· ο Διομήδης, βασιλιάς του Άργους.

στ. 417 Η αναφορά γίνεται στη μεταομηρική παράδοση, σύμφωνα με την οποία η μητέρα του Οδυσσέα Αντίκλεια, πριν παντρευτεί το Λαέρτη, ήταν έγκυος από σχέσεις της με το Σίσυφο.

στ. 442 Ο γνωστός από την ομηρική Ιλιάδα Θερσίτης, κατά την παράδοση, σκοτώθηκε από χτύπημα του Αχιλλέα, επειδή τον κατηγόρησε ότι ερωτεύτηκε την αμαζόνα Πενθεσίλεια, που αυτός με δόρυ είχε πλήξει στα μάτια.

στ. 489 *Ο Χαλκώδοντας* ήταν γιος του βασιλιά των Αβάντων και πατέρας του Ελεφήνορα, που πήρε μέρος στην τρωική εκστρατεία.

στ. 542 Ο έμπορος είναι μεταμφιεσμένος ο ναύτης που στο στ. 45 είχε χρησιμοποιηθεί ως κατάσκοπος για το Φιλοκτήτη.

στ. 549 *Πεπάρηθος* είναι η Σκόπελος.

στ. 562 Ο *Φοίνικας* ήταν παιδαγωγός του Αχιλλέα και τον είχε ακολουθήσει στην τρωική εκστρατεία.

- Γιοι του Θησέα ήταν ο *Ακάμαντας* και ο *Δημοφώντας*, που δεν αναφέρονται στην ομηρική Ιλιάδα· ίσως ο Σοφοκλής χρησιμοποίησε ως πηγή το έπος του Μιλήσιου Αρκτίνου «Ιλίου πέρσις» και κάνει υπαινιγμό στο μυθολογικό γεγονός, ότι ο παππούς του Νεοπτόλεμου Λυκομήδης είχε σκοτώ-

σει τον πατέρα των δυο παιδιών Θησέα στη Σκύρο, όπως αναφέρει ο περιηγητής Παυσανίας (1,17,6).

στ. 589-590 Στους στίχους αυτούς έχουμε *«αντιλαβή»*· βλ. σχόλιο στο στ. 54.

στ. 606 Ο Έλενος δρα στην ομηρική Ιλιάδα· στο Ζ,76 χαρακτηρίζεται *«ἄριστος οἰονωπόλων»*, δηλαδή ο καλύτερος απ' τους οιωνοσκόπους.

στ. 625 *εκείνου ο πατέρας*· ο Σίσυφος· βλ. σχόλιο στο στ. 417 και πβ. στ. 448.

στ. 627 Στο σημείο αυτό αποχωρεί από τη σκηνή ο «έμπορος».

στ. 642 Εννοεί ότι η φορά του ανέμου είναι ίδια, είτε ταξιδεύει κανείς από τη Λήμνο είτε από την Τροία.

στ. 665-666 Η εικόνα αυτή είναι παρμένη από το αγώνισμα της πάλης.

στ. 670 Κατά τη μυθολογική παράδοση, ο Φιλοκτήτης έγινε κάτοχος των τόξων του Ηρακλή ως ευεργέτης του, επειδή άναψε πάνω στην Οίτη πυρά, για να καεί ο ήρωας, καθώς πονούσε φοβερά από τον δηλητηριασμένο χιτώνα που άθελά της του έστειλε η γυναίκα του Δηιάνειρα (το σχετικό μύθο τον διαπραγ-

ματεύθηκε ο Σοφοκλής στις «Τραχίνιες»).

στ. 675 Στο σημείο αυτό Φιλοκτήτης και Νεοπτόλεμος φεύγουν από τη σκηνή, για να μπουν στο σπήλαιο.

στ. 676-729 Αποτελούν το πρώτο *«στάσιμο»* της τραγωδίας.

στ. 676 Στο σημείο αυτό ο χορός, χωρισμένος σε δυο ημιχόρια, με σύστημα στροφών και αντιστροφών, ψάλλει το πρώτο *«στάσιμο»* της τραγωδίας. Αξιοπαρατήρητο πάντως είναι ότι και μέσα στο σώμα του πρώτου *«επεισοδίου»* παρεμβάλλονται σε απόσταση μεταξύ τους (στ. 391-402 και 507-518) χορικά μέρη σαν στάσιμα.

στ. 727 *ο χαλκοντυμένος ήρωας*· ο Ηρακλής. Στην παλαιότερη εποχή ο Ηρακλής παριστανόταν με οπλισμό όμοιο με εκείνο των άλλων ηρώων, από την εποχή όμως της λυρικής ποίησης (Αλκμάνας, Στησίχορος κ.ά.) παριστανόταν με λεοντή, ρόπαλο και τόξα.

στ. 730-826 Αποτελούν το δεύτερο *«επεισόδιο»* της τραγωδίας.

στ. 732 Το σχετλιαστικό επιφώνημα του Φιλο-

κτήτη, τη στιγμή που με το Νεοπτόλεμο έβγαινε από το σπήλαιο, δείχνει ότι μια ξαφνική προσβολή της αρρώστιας του τον ακινητοποιεί και τον δυσκολεύει ν' απαντήσει στην ερώτηση που του γίνεται.

στ. 733 Στο στίχο αυτό (και σε επόμενους στίχους) έχουμε *«αντιλαβή»*· βλ. σχόλιο στο στ. 54.

στ. 776 Κατά την πεποίθηση των αρχαίων, η μεγάλη επιτυχία ή ευτυχία προκαλεί τον (προσωποποιημένο εδώ) φθόνο των θεών· γι' αυτό ο Φιλοκτήτης δίνει αυτή τη συμβουλή στο Νεοπτόλεμο.

στ. 791 *φίλε Κεφαλλωνίτη*· εννοεί τον Οδυσσέα (βλ. στ. 264) και λέγεται με ειρωνεία.

στ. 800 *το ηφαίστειο της Λήμνου*· απόδοση του πρωτότυπου Λήμνιον πῦρ· έτσι ονόμαζαν οι αρχαίοι κάθε μεγάλη καταστρεπτική φωτιά· εδώ ειδικά είναι το ηφαίστειο Μόσυχλος της Λήμνου, που ήταν ενεργό ως τα χρόνια του Μ. Αλέξανδρου.

στ. 827-864 Αποτελούν το δεύτερο *«στάσιμο»* της τραγωδίας.

στ. 827 Στο σημείο αυτό ο χορός, χωρισμένος σε δυο ημιχόρια, με σύστημα στροφής, αντιστροφής και επωδού, ψάλλει το δεύτερο *«στάσιμο»* της τραγωδίας· στους στίχους 839-842 παρεμβάλλεται μια «μεσωδός» ανάμεσα στη στροφή και στην αντιστροφή από το Νεοπτόλεμο.

- Ο Ύπνος, που τον επικαλείται ο χορός, είναι προσωποποιημένη θεότητα, δίδυμος αδερφός του Θανάτου, κατά την πίστη των αρχαίων.

στ. 865-1080 Αποτελούν το τρίτο *«επεισόδιο»* της τραγωδίας.

στ. 865 Το τρίτο *«επεισόδιο»* αρχίζει με το ξύπνημα του Φιλοκτήτη, που επισημαίνει εδώ ο Νεοπτόλεμος μιλώντας στο χορό.

στ. 895 Στο σημείο αυτό ο Νεοπτόλεμος μονολογεί.

στ. 923 Αξιοσημείωτη είναι η αλλαγή της προσφώνησης που κάνει εδώ ο Φιλοκτήτης στο Νεοπτόλεμο.

στ. 927 *ω, συ φωτιά.* Οι αρχαίοι θεωρούσαν τη φωτιά σύμβολο τόλμης, αδιαντροπιάς και τρόμου, επειδή μεταδίδεται γρή-

γορα και καταστρέφει πολύ.

στ. 974 Στο σημείο αυτό πετάγεται από τον κρυψώνα του ο Οδυσσέας.

στ. 985 *αυτοί*: εννοεί τους ακολούθους του Οδυσσέα, που θα πρέπει ως βασιλιά να τον συνοδεύουν.

στ. 1003 Ο Οδυσσέας απευθύνεται στους δυο ακολούθους του, που αμέσως εκτελούν την εντολή του.

στ. 1057 Ο *Τεύκρος* ήταν από τη Σαλαμίνα, αδερφός του Τελαμώνιου Αίαντα, και είχε τη φήμη ικανού τοξότη.

στ. 1070 Ο Φιλοκτήτης απευθύνεται στους ναύτες του χορού.

στ. 1080 Στο σημείο αυτό ο Νεοπτόλεμος και ο Οδυσσέας αποχωρούν από τη σκηνή.

στ. 1081-1217 Αποτελούν το τρίτο *«στάσιμο»* της τραγωδίας.

στ. 1081 Από το στίχο αυτό αρχίζει ένας *«κομμός»*, άσμα βασικά θρηνητικό, που παίρνει τη θέση του τρίτου *«στασίμου»*· σ' αυτόν εναλλάσσονται ο Φιλοκτήτης με το χορό.

στ. 1082 Εννοεί την κατάσταση του σπήλαιου το καλοκαίρι και το χειμώνα αντίστοιχα.

στ. 1143 — *εκείνος*· ο Οδυσσέας.

στ. 1217 — Στο σημείο αυτό ο Φιλοκτήτης προχωρεί αργά προς το σπήλαιο.

στ. 1218-1471 — Αποτελούν την «*έξοδο*» της τραγωδίας.

στ. 1218 — Στο σημείο αυτό, αρχή της «*εξόδου*», πλησιάζει προς τη σκηνή ο Οδυσσέας και ο Νεοπτόλεμος.

στ. 1224-1246 — Στους στίχους αυτούς έχουμε «*στιχομυθία*» (βλ. σχόλιο στους στ. 28-34).

στ. 1248 — Στο στίχο αυτό (όπως και παρακάτω στους στ. 1254, 1255) έχουμε «*αντιλαβή*» (βλ. σχόλιο στο στ. 54).

στ. 1251 — Μετά το στίχο αυτό είναι γενικά παραδεκτό ότι χάθηκε κάποιος στίχος.

στ. 1258 — Στο σημείο αυτό ο Οδυσσέας απομακρύνεται από τη σκηνή.

στ. 1263 — Στο σημείο αυτό ο Φιλοκτήτης βγαίνει από το σπήλαιο και απευθύνεται στο χορό νομίζοντας ότι τον κάλεσαν να βγει οι ναύτες κι όχι ο Νεοπτόλεμος.

στ. 1289 — Ο «όρκιος» Δίας ήταν επόπτης των όρκων και η επίκλησή του ήταν για τους αρχαίους δυνατός όρκος.

στ. 1292 — Στο σημείο αυτό ο Νεοπτόλεμος δίνει το τόξο στο Φιλοκτήτη.

στ. 1293 Στο σημείο αυτό ο Οδυσσέας ξαναέρχεται στη σκηνή ή, καλύτερα, ακούονται από μακριά όσα λέγει, καθώς πλησιάζει.

στ. 1300 Στο σημείο αυτό ο Νεοπτόλεμος πιάνει το χέρι του Φιλοκτήτη, για να μη χρησιμοποιήσει το τόξο του.

στ. 1311 Βλ. σχόλιο στο στ. 417.

στ. 1333 *τους δυο γιους του Ασκληπιού·* το Μαχάονα και τον Ποδαλείριο, που πήραν μέρος στην τρωική εκστρατεία (βλ. Ομήρου Ιλιάδα, Β,731).

στ. 1335 *το κάστρο·* της Τροίας (στο πρωτότυπο: τα πέργαμα).

στ. 1380-1392 Στους στίχους αυτούς έχουμε «*στιχομυθία*» (βλ. σχόλιο στους στ. 28-34).

στ. 1401 Εννοεί ότι θρήνησε πολύ στη δεκάχρονη αναγκαστική παραμονή του στη Λήμνο εξαιτίας της Τροίας.

στ. 1402-1407 Στους στίχους αυτούς έχουμε «*αντιλαβή*» (βλ. σχόλιο στο στ. 54).

στ. 1409 Στο σημείο αυτό εμφανίζεται στο «*θεολογεῖον*» του θεάτρου ο Ηρακλής.

στ. 1432 *στον τόπο της πυράς μου·* στο βουνό της Οίτης (όπως αναπτύσσεται στις

«Τραχίνιες» του Σοφοκλή).

στ. 1439 *για δεύτερη φορά*. Κατά τη μυθολογία, ο Ηρακλής είχε κυριεύσει την Τροία πριν από την τρωική εκστρατεία, για να τιμωρήσει τον παραβάτη της συμφωνίας τους βασιλιά της Λαοδάμαντα.

στ. 1461 *του Απόλλωνα νερά*. Κατά τη μυθολογία ο Απόλλωνας είχε δημιουργήσει για χάρη του Φιλοκτήτη μια πηγή με κρασί και μια με μέλι, για να πηγαίνουν εκεί τα πουλιά και να τα σκοτώνει ο Φιλοκτήτης.

ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ

Ο «*Φιλοκτήτης*» του Σοφοκλή παίζεται στο νησί της Λήμνου, που η θεατρική σκοπιμότητα το θέλει να είναι ερημονήσι ακατοίκητο από ανθρώπους. Από την άποψη της σκηνογραφίας έχουμε ένα σπήλαιο παραθαλάσσιο με δυο ανοίγματα.

Στην εισαγωγή του έργου στο διάλογο Οδυσσέα-Νεοπτόλεμου έχουμε διπλή σύγκρουση, και εξωτερική και εσωτερική: Ο Νεοπτόλεμος αρνείται, ως τη στιγμή βέβαια που θα καμφθεί, να στέρξει στο σχέδιο του Οδυσσέα, και από την άποψη αυτή η εντιμότητα του νέου ανθρώπου αντιπαρατίθεται στη δολιότητα του έμπειρου· από την άλλη, αν ο Νεοπτόλεμος τελικά κάμπτεται, δεν είναι απόλυτα ευθύγραμμη η ψυχική στάση του Οδυσσέα, που κατά βάθος συνειδητοποιεί την ανεντιμότητα που επιβάλλει η αναγκαιότητα και αναγνωρίζει την αξία της εντιμότητας (στ. 79-85)· και η κάμψη του Νεοπτόλεμου είναι αποτέλεσμα ψυχικών διεργασιών που καλύπτονται από μια λογική αντιμετώπιση του θέματος. Βέβαια στο έργο διατηρείται η διαμορφωμένη από το μύθο εικόνα του

Οδυσσέα, που χρησιμοποιεί σε κάθε περίσταση την πονηρή επινόηση, και στους στ. 98-99 επικαλείται το μάθημα που του έδωσε η πείρα, ότι η δύναμη του λογικού είναι υπέρτερη από τη δύναμη του σώματος στον άνθρωπο. Ωστόσο πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι ο Οδυσσέας είναι φορέας μιας εντολής, από την εκτέλεση της οποίας εξαρτάται η τύχη πολλών ανθρώπων, και δεν μπορεί να επιτρέψει στον εαυτό του συναισθηματικές αντιμετωπίσεις πέρα από το συγκεκριμένο πλαίσιο της εντολής. Αν πάντως ο Οδυσσέας είναι ο στρατιωτικός που είναι προσηλωμένος στο υπηρεσιακό καθήκον, ο ποιητής μπορεί να αντιπαραθέσει στην προεισαγωγική αυτή σύγκρουση του *«προλόγου»* ένα νέο άνθρωπο που δεν τον έχει διαφθείρει η πείρα του πολέμου και μπορεί να κινείται με φυσική ανιδιοτέλεια· και είναι ιδιαίτερα χαρακτηριστικό ότι το ήθος του προβάλλεται σε αναλογία με το ήθος του πατέρα του (στ. 86-89).

Στην *«πάροδο»* παρατηρούμε μια εναλλαγή ανάμεσα στην ανάγκη για πρακτική δραστηριότητα και στη συμπαθητική στάση απέναντι σ' ένα πρόσωπο που πάσχει και που είναι το αντικείμενο του καταστρωμένου σχεδίου. Με την υποθετική περιγραφή των δεινών του προοικονομείται η άμεση εικόνα του Φιλοκτήτη που εμφανίζεται στο πρώτο *«επεισόδιο»*.

Στο πρώτο *«επεισόδιο»* προβάλλεται η αξιολύ-

πητη μορφή του Φιλοκτήτη, που προπάντων πάσχει από έλλειψη επικοινωνίας, που εκλιπαρεί για λίγο διάλογο και που νιώθει οδυνηρή απογοήτευση με την ιδέα ότι είναι άγνωστος σ' έναν κόσμο ηρωικό όπου η ανωνυμία είναι σχεδόν ταυτόσημη της ανυπαρξίας και που για το λόγο αυτό, αλλά και από τις ανάγκες της θεατρικής συμβατικότητας, αναγκάζεται να κάνει μακρόσυρτη αναφορά (στ. 254-316) στην περίπτωσή του. Η αποκάλυψη των δεινών του Φιλοκτήτη συγκινεί το χορό, ενώ η συγκίνηση του Νεοπτόλεμου επικαλύπτεται από την πρακτική αναγκαιότητα, που ο νέος έχει αποδεχτεί ύστερα από την εσωτερική πάλη με τον εαυτό του και την εξωτερική με τον Οδυσσέα. Ο ποιητής τον πιστώνει με μια πλαστή διήγηση (στ. 343-390), που με τη σειρά του την προσυπογράφει και ο χορός. Και ο Φιλοκτήτης εξαπατάται. Με την οικειότητα τώρα που του δημιουργούν τα πλαστά στοιχεία ρωτά με ενδιαφέρον για πρόσωπα της τρωικής εκστρατείας και συνοψίζει το οδυνηρό συμπέρασμά του από τη ζωή με μια όχι τόσο συνηθισμένη για τον ποιητή αρνητική κριτική για τους θεούς (στ. 446-452). Ο μηχανισμός της απάτης ωστόσο λειτουργεί και η κορυφωμένη εξαπάτηση του Φιλοκτήτη τον οδηγεί στη συγκινητική ικεσία με την προσδοκία του λυτρωμού του από την οδυνηρή απομόνωσή του (στ. 468-506). Ο χορός φαίνεται έντονα εντυπωσιασμέ-

νος από την ικεσία αυτή και ο Νεοπτόλεμος επιχειρεί να επισημάνει στο χορό τις συνέπειες μιας τέτοιας στάσης και τυπικά εμφανίζεται να συμφωνεί με τη σταθερή θέση του χορού· ο αδιόρατος υπαινιγμός των στ. 598-599 δε συλλαμβάνεται από τον Φιλοκτήτη, που ζει τη χαρά της ενδεχόμενης επιστροφής στον τόπο του. Η σκηνοθετημένη παγίδα για τον Φιλοκτήτη συνεχίζεται με την εμφάνιση του «εμπόρου» και του συνοδού του. Ο ταλαιπωρημένος ήρωας αδημονεί τώρα, ωστόσο θέλει να κάνει μια τελευταία επίσκεψη στη σπηλιά που τον φιλοξένησε τόσα χρόνια. Και σε μια έξαρση εμπιστοσύνης είναι έτοιμος να παραδώσει το τόξο του στον Νεοπτόλεμο. Αν αυτός ήταν ο στόχος της εξαπάτησης, το σχέδιο έχει πραγματοποιηθεί. Ο Νεοπτόλεμος θα έχει τώρα στα χέρια του το πολυπόθητο τόξο, αλλά και ένα πρόβλημα: ως πού θα προχωρήσει το δόλο.

Στο πρώτο *«στάσιμο»* διαχύνεται η συγκίνηση του χορού για όσα υπέφερε ο Φιλοκτήτης στο ακατοίκητο από ανθρώπους νησί· η φαντασία του χορού αναπαράγει τις δυσκολίες που πέρασε ο ήρωας· τελικά ο χορός, μετρώντας με το μέτρο της δικής του συγκίνησης τις ενέργειες στις οποίες θα προχωρήσει ο Νεοπτόλεμος, βλέπει με αισιοδοξία το λυτρωμό του ταλαιπωρημένου ήρωα και την επιστροφή του στην πατρίδα του.

Στο δεύτερο «επεισόδιο» παρακολουθούμε την αξιοπρέπεια του Φιλοκτήτη, που προσπαθεί μέσα στην κρίση της αρρώστιας του να κρύψει τους πόνους του και μόνο ύστερα από τον αγώνα αυτό εξομολογείται τη φοβερή δοκιμασία του και τότε ζητά από τον Νεοπτόλεμο να του τερματίσει τη ζωή του κόβοντας το κακοφορμισμένο ποδάρι του. Η συμπόνια που του δείχνει ο Νεοπτόλεμος οδηγεί τον Φιλοκτήτη να ολοκληρώσει ό,τι είχε προετοιμαστεί να κάνει στο τέλος του πρώτου «επεισοδίου», να του παραδώσει το τόξο του· βέβαια ο Φιλοκτήτης δεν ξεμακραίνει τη σκέψη του από το τόξο του· αντίθετα, η έγνοια του γι' αυτό είναι επίμονη· αλλ' έχει απόλυτα εμπιστευτεί τον Νεοπτόλεμο, που με τη σειρά του, βλέποντας το θέαμα της δυστυχίας του συνομιλητή του ζει στιγμές εσωτερικής διεργασίας, μένει αμήχανος και τελικά άπραγος, όταν ο ήρωας πέφτει σε ύπνο.

Στο δεύτερο «στάσιμο» ο χορός είναι που βιάζεται να δοθεί τέλος στο καταστρωμένο σχέδιο, καθώς τα ποθητά τόξα είναι στα χέρια του Νεοπτόλεμου και ο Φιλοκτήτης είναι δοσμένος σε ανακουφιστικό ύπνο μετά τον παραδαρμό που είχε από την κρίση της αρρώστιας του. Αντίθετα ο Νεοπτόλεμος βλέπει ανολοκλήρωτο το σχέδιο και δε βιάζεται.

Στο τρίτο «επεισόδιο» παρακολουθούμε την κρίση της συνείδησης του Νεοπτόλεμου. Το ωρίμασμα

αυτής της κρίσης προκαλείται από τα γεμάτα ευγνωμοσύνη λόγια του Φιλοκτήτη, που την επιβίβασή του στο πλοίο του Νεοπτόλεμου τη βλέπει ανεπιφύλακτα σαν προοίμιο της επιστροφής του στην πατρίδα του. Και ακούμε το γεμάτο απόγνωση στ. 895, που δείχνει την ψυχική κατάσταση του Νεοπτόλεμου, καθώς βρίσκεται στο απροχώρητο πια στάδιο της απάτης· η κρίση της συνείδησής του εκφράζεται με τους στ. 902-903 και με το στ. 906, ενώ ο Φιλοκτήτης, αρχικά παρερμηνεύοντας τη στάση του συνομιλητή του, τελικά φτάνει για πρώτη φορά σε βάσιμη υποψία για κάτι κακό, όσο κι αν δεν μπορεί να προσδιορίσει τη φύση του ενδεχόμενου κακού. Και φτάνει τότε η στιγμή της αποκάλυψης της απάτης· η κρίση έχει οδηγήσει τον Νεοπτόλεμο στην ειλικρίνεια, στον παραμερισμό του δόλου· η απολογητική ειλικρίνειά του φτάνει στην κατηγορηματική άρνηση της επιστροφής του τόξου και προκαλεί τους δικαιολογημένους ονειδισμούς του Φιλοκτήτη. Ο Νεοπτόλεμος περιέρχεται έτσι σε νέα αμηχανία και επικαλείται τη βοήθεια του χορού. Η προς το επιεικέστερο μεταβολή των λόγων του Φιλοκτήτη (στ. 971-973) έχει εγγίσει τις ευαίσθητες χορδές του νέου, που φαίνεται να οδηγείται από την ειλικρίνεια στη μετάνοια. Στο κρίσιμο αυτό σημείο γίνεται η δραστική παρέμβαση του Οδυσσέα, που βουβαίνει τον Νεοπτόλεμο. Η σύγκρουση είναι

τώρα ανάμεσα στον Οδυσσέα και στον Φιλοκτήτη και φτάνει ως τη χρησιμοποίηση βίας και εξαναγκασμού από τον Οδυσσέα· ο Φιλοκτήτης ξεσπά σε νέους ονειδισμούς· απτόητος ο Οδυσσέας επινοεί την τεχνική της φιλοτίμησης και της σκόπιμης αδιαφορίας, που λειτουργεί αποτελεσματικά: ο Φιλοκτήτης παρουσιάζεται φανερά στενοχωρημένος από το ενδεχόμενο να πραγματοποιηθεί η απειλή να τον αφήσουν στην ερημοκατοικία του και διαφαίνεται το ενδεχόμενο να καμφθεί η αντίστασή του. Αυτό διαβλέποντας ο Νεοπτόλεμος λύνει τη σιωπή του και του δίνει κάποια πίστωση χρόνου.

Στο τρίτο *«στάσιμο»* παρακολουθούμε τη μάταιη προσπάθεια του χορού να μεταπείσει τον Φιλοκτήτη, καθώς υποψιάζεται ότι ο ήρωας έχει καμφθεί από όσα έχουν προηγηθεί, αλλ' εκείνος μένει στη σταθερή γραμμή της επιμονής του και όλα δείχνουν ότι η πίστωση χρόνου που έχει δώσει φεύγοντας ο Νεοπτόλεμος δε θα λειτουργήσει θετικά.

Στην *«έξοδο»* του έργου παρακολουθούμε την κορύφωση της κρίσης: ο Νεοπτόλεμος δεν μπορεί να αντέξει το βάρος της απάτης που χρησιμοποιήθηκε, για να έχει στα χέρια του το τόξο του Φιλοκτήτη, και είναι έτοιμος να επανορθώσει μπροστά σ' έναν εμβρόντητο Οδυσσέα, που καταφεύγει σε απειλές, για να αποτρέψει τον Νεοπτόλεμο από το εγχείρημά του.

Το τόξο παρά την αντίδραση του Οδυσσέα ξαναπερνά στα χέρια του Φιλοκτήτη, που ύστερα από την αρχική επιφύλαξή του για τη μεταστροφή του Νεοπτόλεμου δέχεται την ειλικρίνεια των λόγων του, αφού και το τόξο του παραδίνει και με όρκο βεβαιώνει την άδολη αλλαγή της στάσης του. Όταν αίρεται η δυσπιστία του Φιλοκτήτη, ο Νεοπτόλεμος κάνει μια ύστατη προσπάθεια να πετύχει το στόχο της αποστολής του από το δρόμο της αλήθειας: ο Φιλοκτήτης θα ωφεληθεί ωφελώντας, αφού στην Τροία θα λυτρωθεί από την πολύχρονη ταλαιπωρία του. Τώρα η κρίση περνά στη συνείδηση του Φιλοκτήτη, που δε διστάζει να εκφράσει την αμηχανία του μπροστά στην πρόταση του Νεοπτόλεμου· η κρίση πάντως είναι παροδική: ο Φιλοκτήτης ξαναγυρνά στην αμετακίνητη θέση του, να μην πάει στην Τροία. Και τότε ο Νεοπτόλεμος φτάνει στο έσχατο σημείο ευαισθησίας· όχι μόνο έχει παραδώσει στο Φιλοκτήτη το τόξο του, όχι μόνο έχει αντιδικήσει με τον Οδυσσέα και έχει αδιαφορήσει για τις απειλές εκείνου, αλλά και είναι έτοιμος να τον πάει στην πατρίδα του. Το δολερό σχέδιο του Οδυσσέα έχει εξουδετερωθεί από την κρίση συνείδησης που πέρασε ο Νεοπτόλεμος. Η νέα ωστόσο εξέλιξη του θέματος ελάχιστα απέχει από μια βοερή αντιδικία με τα δεδομένα του μύθου, που θέλει το Φιλοκτήτη να πηγαίνει στην Τροία και να συμβάλλει στην άλωσή

της. Και ο ποιητής δεν μπορεί να βρει άλλη λύση από τη χρησιμοποίηση του «από μηχανής θεού»· επιστρατεύεται ο Ηρακλής, ο δωροδότης των τόξων στο Φιλοκτήτη· και ο πεισματωμένος ήρωας δεν μπορεί να αντισταθεί πια. Περισώζονται τα μυθικά δεδομένα, βολεύεται η γραμμή υποχώρησης του Φιλοκτήτη και επιτυγχάνεται ο σκοπός της αποστολής· αν κάτι έχει αποτύχει, αυτό είναι η μέθοδος. Και το έργο κλείνει με έναν συγκινητικό ύστατο χαιρετισμό του χώρου όπου ο Φιλοκτήτης έζησε μια ολόκληρη δεκαετία.

Η συνολική θεώρηση του έργου μας δείχνει ότι ο ποιητής αντιμετώπισε το θέμα με σεβασμό στη μυθική παράδοση, αλλά και με ρεαλισμό. Μας παρουσίασε ένα Φιλοκτήτη με ρεαλιστική περιγραφή: κακοντυμένο, κουτσό, με κρίση της αρρώστιας του· έναν Οδυσσέα στα πλαίσια του μυθικού πορτρέτου του: δολοπλόκο και εκβιαστή· ένα Νεοπτόλεμο, κεντρικό πρόσωπο του έργου, με μια διαδικασία ψυχικών μεταπτώσεων και με μια απρόβλεπτη αντιστροφή συμπεριφοράς, που προβάλλει την πραγματική φύση του. Στο έργο του αυτό ο Σοφοκλής καινοτόμησε και από την άποψη των εξωτερικών στοιχείων (για παράδειγμα, η Λήμνος στο έργο είναι ένα ακατοίκητο από ανθρώπους ερημονήσι) και από την άποψη των εσωτερικών στοιχείων (όλο το έργο πλέκεται γύρω από τις ψυχικές μεταπτώσεις του Νεοπτόλεμου, που

ξεκινώντας τη δράση του ετεροκίνητος προχωρεί στο τέλος του έργου διαφοροποιημένος και αυτοδύναμος· ο «από μηχανής θεός» σώζει βέβαια τη μυθική παράδοση για το θέμα, αλλ' ήδη έχει στηθεί μπροστά μας ύστερα από εμφανείς ψυχικές διεργασίες το μεγαλείο της νεανικής μορφής του Νεοπτόλεμου, που ακούει τελικά την κληρονομημένη από τον πατέρα του φωνή της αρχοντικής συμπεριφοράς, που κύριο γνώρισμά της είναι η αποστροφή για το δόλο.

Ο «*Φιλοκτήτης*» του Σοφοκλή παίχτηκε το 409 π.Χ. Από τους αρχαίους «γραμματικούς» μας σώζονται δυο «υποθέσεις» του έργου, που μεταφρασμένες έχουν ως εξής:

α. (έμμετρη)

«Ένα βωμό της Αθηνάς που ήταν χωσμένος βαθιά στη Χρύσα,

όπου είχαν πάρει χρησμό θυσία να προσφέρουν οι Αχαιοί,

τον ήξερε μόνο του Ποίαντα ο γιος, που κάποτε ήταν με τον Ηρακλή.

Καθώς ήθελε να δείξει το βωμό στους θαλασσινούς συνταξιδιώτες του,

τσιμπήθηκε από οχιά και άρρωστος αφέθηκε στη

Λήμνο.

Κι ο Έλενος είπε στους Αχαιούς πως η Τροία θα κουρσευτεί

με του Ηρακλή τα τόξα και με τη συνδρομή του γιου του Αχιλλέα.

Τα τόξα ήταν στην κατοχή του Φιλοκτήτη μόνο· στάλθηκε

λοιπόν ο Οδυσσέας και κουβάλησε εκεί και τον ένα και τον άλλο».

β. «Ο Φιλοκτήτης μεταφέρεται από τη Λήμνο στην Τροία από τον Νεοπτόλεμο και από τον Οδυσσέα εξαιτίας μαντείας του Έλενου· αυτός εξαιτίας μαντείας του Κάλχαντα, επειδή γνώριζε χρησμούς που θα βοηθούσαν στην άλωση της Τροίας, τη νύχτα πιασμένος σε ενέδρα από τον Οδυσσέα οδηγήθηκε στους Έλληνες δεμένος. Η σκηνή του έργου είναι στη Λήμνο. Ο χορός αποτελείται από γέροντες που συνταξιδεύουν με τον Νεοπτόλεμο. Το θέμα το έχει επεξεργασθεί και ο Αισχύλος. Παραστάθηκε, όταν επώνυμος άρχοντας ήταν ο Γλαύκιππος· πρώτος στο διαγωνισμό ήταν ο Σοφοκλής».

Τα «του δράματος πρόσωπα» είναι ο Οδυσσέας, ο χορός, ο σκοπός ως έμπορος, ο Νεοπτόλεμος, ο Φιλοκτήτης και ο Ηρακλής.

ΘΕΜΑΤΑ-ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ
ΓΙΑ ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ

Η τμηματική επεξεργασία της τραγωδίας μπορεί να στηριχτεί σε κάποια ερωτήματα ή ασκήσεις. Ενδεικτικά και κατά τμήματα σημειώνονται τα ακόλουθα.

1. Ποια είναι η δομή του *«προλόγου»*;
2. Να αξιολογηθεί η τεχνική της παρουσίασης των προσώπων που δρουν στη σκηνή.
3. Να γίνει σκιαγράφηση των προσώπων που δρουν στον *«πρόλογο»* (Οδυσσέας-Νεοπτόλεμος).
4. Ποια στοιχεία για την εξέλιξη του μύθου μας δίνονται στον *«πρόλογο»*;

1. Ποια συναισθήματα εκφράζει ο χορός στην *«πάροδο»*;
2. Συνδέεται και πώς οργανικά η *«πάροδος»* με

τον *«πρόλογο»*;

3. Με ποιον τρόπο η *«πάροδος»* προωθεί οργανικά τη δράση;

1. Ποια είναι η δομή του πρώτου *«επεισοδίου»*;
2. Να γίνει σκιαγράφηση του Φιλοκτήτη απ' όσα λέγει στο πρώτο *«επεισόδιο»*.
3. Να γίνει σκιαγράφηση του Νεοπτόλεμου απ' όσα λέγει στο πρώτο *«επεισόδιο»*.
4. Να αξιολογηθεί η διήγηση του Φιλοκτήτη στους στ. 254-316.
5. Να αξιολογηθεί η διήγηση του Νεοπτόλεμου στους στ. 343-390.
6. Ποιος είναι ο ρόλος του χορού στο πρώτο *«επεισόδιο»*;
7. Ποιο κλίμα διαμορφώνεται με την ανάπτυξη του πρώτου *«επεισοδίου»*;

1. Ποια συναισθήματα εκφράζει ο χορός στο πρώτο *«στάσιμο»*;
2. Συνδέεται και πώς οργανικά το πρώτο *«στάσιμο»* με το πρώτο *«επεισόδιο»*;
3. Με ποιον τρόπο το πρώτο *«στάσιμο»* προωθεί οργανικά τη δράση;

1. Ποια είναι η δομή του δεύτερου *«επεισοδίου»*;
2. Να γίνει σκιαγράφηση του Φιλοκτήτη απ' όσα λέγει στο δεύτερο *«επεισόδιο»*.
3. Να γίνει σκιαγράφηση του Νεοπτόλεμου απ' όσα λέγει στο δεύτερο *«επεισόδιο»*.
4. Ποιο κλίμα διαμορφώνεται με την ανάπτυξη του δεύτερου *«επεισοδίου»*;

1. Ποια συναισθήματα εκφράζει ο χορός στο δεύτερο *«στάσιμο»*;
2. Συνδέεται και πώς οργανικά το δεύτερο *«στάσιμο»* με το δεύτερο *«επεισόδιο»*;
3. Με ποιον τρόπο το δεύτερο *«στάσιμο»* προωθεί οργανικά τη δράση;

1. Ποια είναι η δομή του τρίτου *«επεισοδίου»*;
2. Να γίνει σκιαγράφηση του Φιλοκτήτη απ' όσα λέγει στο τρίτο *«επεισόδιο»*.
3. Να γίνει σκιαγράφηση του Νεοπτόλεμου απ' όσα λέγει στο τρίτο *«επεισόδιο»*.
4. Να γίνει σκιαγράφηση του Οδυσσέα απ' όσα λέγει στο τρίτο *«επεισόδιο»*.
5. Ποιος είναι ο ρόλος του χορού στο τρίτο *«επει-*

σόδιο»;

6. Ποιο κλίμα διαμορφώνεται με την ανάπτυξη του τρίτου *«επεισοδίου»*;

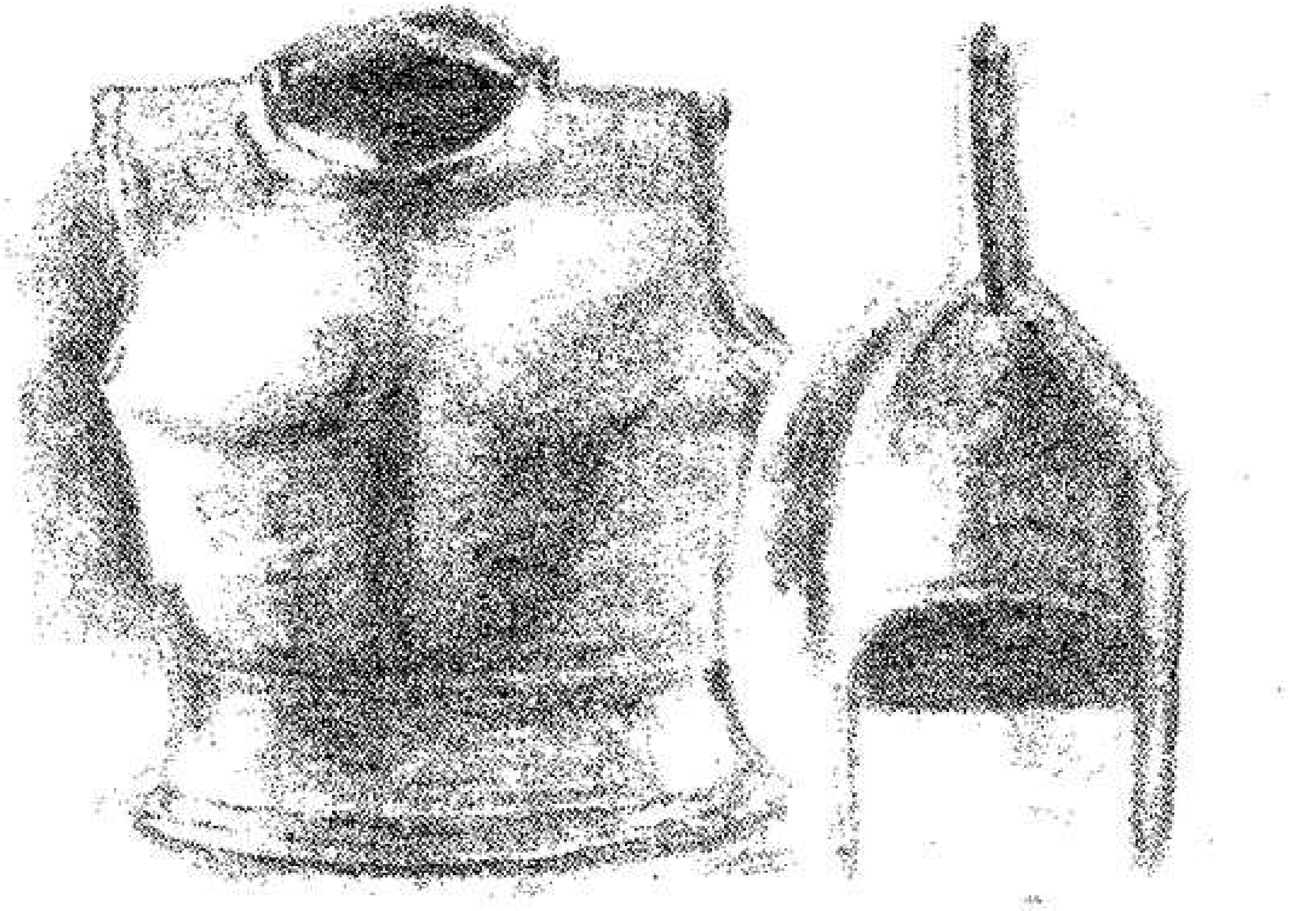
1. Ποια συναισθήματα εκφράζει ο χορός και ποια ο Φιλοκτήτης στον *«κομμό»*;
2. Συνδέεται και πώς οργανικά ο «κομμός» με το τρίτο *«επεισόδιο»*;
3. Με ποιον τρόπο ο *«κομμός»* προωθεί οργανικά τη δράση;

1. Ποια είναι η δομή της *«εξόδου»*;
2. Να γίνει σκιαγράφηση του Οδυσσέα απ' όσα λέγει στην *«έξοδο»*.
3. Να γίνει σκιαγράφηση του Νεοπτόλεμου απ' όσα λέγει στην *«έξοδο»*.
4. Να γίνει σκιαγράφηση του Φιλοκτήτη απ' όσα λέγει στην *«έξοδο»*.
5. Ποιος είναι ο ρόλος του χορού στην *«έξοδο»*;
6. Να αξιολογηθεί η χρησιμοποίηση από το συγγραφέα του Ηρακλή ως «από μηχανής θεού».

ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΘΕΩΡΗΣΗ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ

Το θέμα της τραγωδίας αυτής είναι αντλημένο από τα μυθολογικά στοιχεία που σχετίζονται με τον Τρωικό πόλεμο. Κατά το μύθο, όταν το ελληνικό εκστρατευτικό σώμα βρισκόταν στην Τένεδο, ένα νερόφιδο δάγκωσε τον ήρωα Φιλοκτήτη· η αγιάτρευτη πληγή του μύριζε άρχημα· και γι' αυτό οι Έλληνες τον πήγαν στη Λήμνο (που συμβατικά θεωρείται ακατοίκητη) και τον άφησαν εκεί αβοήθητο σ' όλη τη διάρκεια του πολέμου. Ο Φιλοκτήτης έχει στα χέρια του τα όπλα του Ηρακλή και μ' αυτά εξασφαλίζει τη ζωή του. Μια μαντεία πάντως του τρωαδίτη μάντη Έλενου έλεγε ότι μόνο με τα τόξα του Ηρακλή θα καταληφθεί η Τροία. Γι' αυτό στέλνονται στο νησί ο βασιλιάς της Ιθάκης Οδυσσέας και ο γιός του Αχιλλέα Νεοπτόλεμος. Ο Φιλοκτήτης αρνείται να τα παραδώσει, ο Νεοπτόλεμος προσπαθεί να τον πείσει και ο Οδυσσέας επιστρατεύει την πονηριά του και τη βία. Καθώς η υπόθεση έχει φτάσει σε αδιέξοδο, εμφανίζεται ο Ηρακλής ως "ἀπό μηχανῆς θεός", που δίνει την ποθητή λύση. Ο ποιητής στο έργο αυτό έδειξε σεβασμό στην παράδοση, αλλά

και ρεαλισμό: Ο Φιλοκτήτης είναι κακοντυμένος, κουτσός, με κρίση της αρρώστιάς του· ο Οδυσσέας είναι δολοπλόκος και εκβιαστής· ο Νεοπτόλεμος είναι μια νεανική μορφή, που έχει κληρονομήσει από τον πατέρα του την αρχοντική συμπεριφορά, κάτι που έχει ως κύριο γνώρισμα την αποστροφή στο δόλο· ιδιαίτερα καλά σμιλευμένη είναι η μορφή του γιου του Αχιλλέα: όλο το έργο πλέκεται γύρω από τις ψυχικές μεταπτώσεις του Νεοπτόλεμου, που ξεκινώντας τη δράση του ετεροκίνητος προχωρεί διαφοροποιημένος και αυτοδύναμος στο τέλος του έργου.

ΤΟ ΒΗΜΑ

Ο Σοφοκλής είναι ο δεύτερος της τριάδας των μεγάλων ποιητών της δραματικής ποίησης της αρχαίας Ελλάδας. Παρουσιάζει στα έργα του πρόσωπα εξιδανικευμένα που προβάλλουν ως πρότυπα για την ανθρώπινη συμπεριφορά. Η πλοκή των έργων του είναι τεχνικότατη και η διαγραφή των χαρακτήρων των προσώπων εναργής και ζωηρή. Από το πλούσιο έργο του μας σώζονται επτά τραγωδίες: *Αἴας*, *Ἀντιγόνη*, *Ἠλέκτρα*, *Οἰδίπους τύραννος*, *Τραχίνιαι*, *Φιλοκτήτης*, *Οἰδίπους ἐπί Κολωνῷ*.

ISBN 978-960-442-838-0
9 78960 4428380